

PROJEKTY WSPÓLNYCH WDROŻEŃ – MOŻLIWOŚCI REALIZACJI W POLSCE

Przewodnik dla inwestorów

Opracowanie:

*Agnieszka Gałań,
Piotr Dombrowicki,
Zbyszko Pisarski,
Izabela Zborowska*

Material przedstawia poglądy autorów i nie odzwierciedla stanowiska Ministerstwa Środowiska oraz innych organów administracji rządowej.

Niniejszy dokument może być używany, kopiowany i rozpowszechniany, w całości lub w części, wyłącznie w celach niekomercyjnych i z zachowaniem praw autorskich, w szczególności ze wskazaniem źródła ich pochodzenia.

**Działalność KASHUE-KOBiZE jest finansowana ze środków
Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**

Spis treści

Spis treści	3	
Lista rysunków i tabel	4	
Wykaz skrótów	5	
1	Wprowadzenie	7
2	Rynek węglowy - podstawy	9
2.1	Protokół z Kioto i mechanizmy elastyczne	9
2.2	EU ETS – wspólnotowy system handlu uprawnieniami do emisji	10
2.3	Powiązanie mechanizmów elastycznych z EU ETS	11
2.3.1	Wykorzystanie jednostek CER i ERU	11
2.3.2	Unikanie podwójnego liczenia redukcji emisji	12
2.3.3	Wyznaczanie poziomów bazowych dla projektów	13
2.4	Pakiet energetyczno-klimatyczny	13
2.4.1	Dyrektywa EU ETS	14
2.4.2	Decyzja non-ETS	17
2.5	Regulacje krajowe	18
2.5.1	Ustawa o handlu uprawnieniami do emisji	18
2.5.2	Ustawa o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji	19
2.5.3	KPRU II – Krajowy plan rozdziału uprawnień na lata 2008-2012	20
3	Mechanizm wspólnych wdrożeń (JI)	21
3.1	Na czym polega mechanizm wspólnych wdrożeń?	21
3.2	Wymogi warunkujące udział w projektach wspólnych wdrożeń	22
3.3	Ścieżka I i ścieżka II realizacji projektów wspólnych wdrożeń	22
3.4	Dopuszczalne rodzaje projektów wspólnych wdrożeń	24
3.5	Okres kredytowania	24
3.6	Organy i instytucje związane z JI	25
3.6.1	Spotkanie Stron Protokołu z Kioto (CMP)	25
3.6.2	Komitet Nadzorujący JI (JISC)	26
3.6.3	Wyznaczone Punkty Kontaktowe JI (DFP)	27
3.6.4	Akredytowane Niezależne Jednostki (AIE)	27
3.7	Projekty małoskalowe (SSC)	29
3.8	Projekty programowe (PoA)	30
3.9	Projekty leśne (LULUCF)	34
4	Procedury JI krok po kroku	35
4.1	Różnice pomiędzy procedurami w ramach ścieżki I i ścieżki II	36
4.2	Faza listu popierającego	38
4.3	Opracowanie dokumentacji projektowej (PDD)	40
4.4	Faza listu zatwierdzającego	41
4.5	Wdrożenie projektu i jego monitorowanie	45
4.6	Weryfikacja wygenerowanych redukcji emisji	45
4.7	Przekazywanie jednostek ERU	46
4.8	Dostęp do informacji o projektach	47
5	Dotychczasowe doświadczenia w zakresie projektów wspólnych wdrożeń w Polsce	48
5.1	Przegląd projektów JI zatwierdzonych do końca 2009 r.	48
5.2	Monitorowanie funkcjonowania projektów JI w 2008 r.	54
5.3	Przykłady funkcjonowania wybranych projektów JI	56
Słownik terminów	58	
Wykaz aktów prawnych	64	

Lista rysunków i tabel

Lista rysunków

Rysunek 1. Schemat projektu JI.	22
Rysunek 2. Okres kredytowania projektu wspólnych wdrożeń.	25
Rysunek 3. Przykładowy schemat PoA.	32
Rysunek 4. Liczba projektów wspólnych wdrożeń wg rodzaju gazu cieplarnianego.	50
Rysunek 5. Udział poszczególnych rodzajów gazów cieplarnianych w całkowitej oczekiwanej wielkości redukcji emisji gazów cieplarnianych z projektów wspólnych wdrożeń.	51
Rysunek 6. Liczba projektów wspólnych wdrożeń wg sektorów gospodarki.	51
Rysunek 7. Udział poszczególnych sektorów gospodarki w całkowitej oczekiwanej wielkości redukcji emisji gazów cieplarnianych z projektów wspólnych wdrożeń.	52
Rysunek 8. Udział poszczególnych rodzajów projektów w całkowitej oczekiwanej wielkości redukcji emisji gazów cieplarnianych z projektów wspólnych wdrożeń.	53
Rysunek 9. Liczba obiektów objętych projektami wspólnych wdrożeń.	53
Rysunek 10. Porównanie wielkości redukcji emisji gazów cieplarnianych, oczekiwanych wg PDD i osiągniętych wg Raportu KASHUE; dane za 2008 rok, przedstawione w skali logarytmicznej.	55
Rysunek 11. Stopień realizacji planowanych (oczekiwanych) redukcji emisji gazów cieplarnianych na rok 2008: wielkość redukcji emisji osiągniętych w stosunku do oczekiwanych [%].	56

Lista tabel

Tabela 1. Rodzaje jednostek kwalifikujące się do wymiany.	17
Tabela 2. Porównanie ścieżek w ramach mechanizmu JI.	23
Tabela 3. Lista Akredytowanych Niezależnych Jednostek (AIE), stan na dzień 10 maja 2010 r.	27
Tabela 4. Lista DOE, które mogą tymczasowo działać jako Akredytowane Niezależne Jednostki w ramach JI - stan na dzień 10 maja 2010 r.	29
Tabela 5. Schemat ścieżki I realizacji projektów JI w Polsce.	35
Tabela 6. Porównanie ścieżek I i II w Polsce w oparciu o przepisy Ustawy.	37
Tabela 7. Lista zatwierdzonych projektów wspólnych wdrożeń, stan na 31 grudnia 2009 r.	49

Wykaz skrótów

AAU	jednostka przyznanej emisji (Assigned Amount Unit)
AIE	Akredytowana Niezależna Jednostka (Accredited Independent Entity)
BAT	najlepsza dostępna technika (Best Available Technology)
BREF	dokument referencyjny BAT (BAT Reference Document)
CCS	wychwytywanie i składowanie (sekwestracja) dwutlenku węgla (Carbon Capture and Storage)
CDM	mechanizm czystego rozwoju (Clean Development Mechanism)
CDM EB	Rada Zarządzająca CDM (Clean Development Mechanism Executive Board)
CER	jednostka poświadczonej redukcji emisji (Certified Emission Reduction)
CMP (COP/MOP)	Spotkanie Stron Protokołu z Kioto (Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to the Kyoto Protocol)
COP	Konferencja Stron Konwencji (Conference of Parties)
CPR	rezerwa przyznaczonych jednostek emisji (Commitment Period Reserve)
DFP	Wyznaczony Punkt Kontaktowy (Designated Focal Point)
DOE	Wyznaczona Jednostka Operacyjna (Designated Operational Entity)
DOP	krajowe projekty redukcji emisji (Domestic Offset Projects)
ERU	jednostka redukcji emisji (Emission Reduction Unit)
EU ETS	Wspólnotowy system handlu uprawnieniami do emisji (European Union Emission Trading Scheme)
EUA	uprawnienie do emisji (European Union Allowance)
GC	gazy cieplarniane
GIS	Krajowy system zielonych inwestycji (Green Investment Scheme)
GWP	potencjał cieplarniany (Global Warming Potential)
HFCs	fluorowęglowodory (hydrofluorocarbons)
IET	międzynarodowy handel emisjami (International Emission Trading)
IPPC	Zintegrowane Zapobieganie i Ograniczanie Zanieczyszczeń (Integrated Pollution Prevention and Control)
JI	mechanizm wspólnych wdrożeń (Joint Implementation)
JISC	Komitet Nadzorujący JI (Joint Implementation Supervisory Committee)
JPA	działanie programowe w ramach projektu programowego (Joint Implementation Programme Activity)
KASHUE	Krajowy Administrator Systemu Handlu Uprawnieniami do Emisji
KOBiZE	Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami
LDC	kraje najślabiej rozwinięte (Least Developed Countries)
LoA	list zatwierdzający (Letter of Approval)
LoE	list popierający (Letter of Endorsement)
LULUCF	użytkowanie gruntów, zmiana użytkowania gruntów i leśnictwo (Land Use, Land Use Change and Forestry)
MŚ	Ministerstwo Środowiska

OOŚ	ocena oddziaływania na środowisko
OZE	odnawialne źródła energii
PDD	dokumentacja projektowa (Project Design Document)
PFCs	perfluorowęglowodory (perfluorocarbons)
PoA	projekty programowe (Programme of Activities)
POŚ	ustawa Prawo ochrony środowiska
RMU	jednostka pochłaniania (Removal Unit)
SBI	Organ Pomocniczy ds. Wdrażania (Subsidiary Body for Implementation)
SBSTA	Organ Pomocniczy ds. Naukowych i Technicznych (Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice)
SSC	projekty małoskalowe (Small Scale)
UE	Unia Europejska (European Union)
UNFCCC	Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (United Nations Framework Convention on Climate Change)

1 Wprowadzenie

Przewodnik „Mechanizm Wspólnych Wdrożeń – możliwości realizacji w Polsce” został opracowany w Krajowym Ośrodku Bilansowania i Zarządzania Emisjami (KOBiZE)/ Krajowym Administratorze Systemu Handlu Uprawnieniami do Emisji (KASHUE). Głównym celem przewodnika jest zapewnienie wsparcia dla potencjalnych inwestorów zainteresowanych realizacją projektów w ramach mechanizmu wspólnych wdrożeń w Polsce.

Mechanizm wspólnych wdrożeń ustanowiony art. 6 Protokołu z Kioto polega na wspólnej realizacji projektów redukujących emisję gazów cieplarnianych pomiędzy krajami Załącznika I do Konwencji Klimatycznej, poprzez stworzenie możliwości zaliczenia redukcji uzyskanej w wyniku inwestycji jednego kraju w innym kraju wymienionym w Załączniku I. Zasada tego mechanizmu opiera się na zróżnicowaniu kosztów redukcji emisji gazów w państwach z Załącznika I. Państwo – inwestor zmniejsza swoje koszty redukcji emisji (w porównaniu do kosztów, jakie musiałby ponieść realizując inwestycje krajowe) i zwiększa swój limit emisji. Natomiast państwo goszczące (gospodarz projektu) zyskuje przyjazne dla środowiska, nowoczesne technologie oraz obniżoną emisję gazów cieplarnianych.

Przewodnik ukazuje podstawowe uwarunkowania proceduralno-prawne na poziomie międzynarodowym i krajowym, konieczne do spełnienia, aby skutecznie wnioskować o zatwierdzenie projektu wspólnych wdrożeń w Polsce, a następnie go wdrożyć. Pokazuje również dotychczasowe doświadczenia z wdrażania tego rodzaju projektów, zapewniając tym samym przekrojowy „know-how” dla potencjalnych projektodawców.

Ponadto przewodnik zawiera podstawowe informacje dotyczące rynku węglowego w Polsce i na świecie, a także przedstawia zagadnienia dotyczące mechanizmów elastycznych oraz zasady wykorzystywania jednostek CER i ERU w ramach EU ETS, które stanowią tło teoretyczne opracowania, umożliwiające zapoznanie się z tą tematyką osobom, które wcześniej nie miały z nią styczności.

JAK KORZYSTAĆ Z PRZEWODNIKA

Przewodnik został zaprojektowany w sposób, który umożliwi jego używanie jako:

- dokumentu interaktywnego (z wewnętrznymi i zewnętrznymi odsyłaczami);
- dokumentu przygotowanego do druku.

Treść przewodnika jest zgodna z bieżącym stanem prawnym i proceduralnym w momencie jego opracowania. Przewodnik zawiera liczne odsyłacze (hiperłącza), które kierują użytkownika do odpowiednich stron internetowych.

Klikając w hiperłącze (niebieski element tekstowy) użytkownik zostaje przekierowany do odpowiedniej strony internetowej (odsylacz zewnętrzny) lub też odpowiedniego elementu w samym tekście przewodnika (odsylacz wewnętrzny). Dokładne adresy URL kolejnych hiperłączy są również umiejscowione w stopkach przewodnika.

Używając hiperłączy wewnętrznych, w każdym momencie użytkownik może powrócić do poprzedniej sekcji, klikając prawym przyciskiem myszy i zaznaczając opcję „previous view”.

Ponadto w sekcji końcowej przewodnika znajduje się słownik terminów, zawierający najistotniejsze pojęcia odnoszące się do mechanizmów elastycznych Protokołu z Kioto, a także wykaz aktów prawnych, gdzie również znajdują się odsyłacze do konkretnych dokumentów.

2 Rynek węglowy - podstawy

2.1 Protokół z Kioto i mechanizmy elastyczne

Najważniejszym międzynarodowym aktem prawnym w zakresie zmian klimatu jest Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (UNFCCC – United Nations Framework Convention on Climate Change), zwana dalej Konwencją Klimatyczną, która została przyjęta w 1992 r. na Konferencji „Środowisko i Rozwój” w Rio de Janeiro, a weszła w życie dnia 21 marca 1994 r. Konwencję Klimatyczną ratyfikowały 192 państwa. Podstawowym celem Konwencji Klimatycznej, zgodnie z jej art. 2, jest stabilizacja stężenia gazów cieplarnianych w atmosferze oraz zapobieganie niebezpiecznym antropogenicznym oddziaływaniom na system klimatyczny przy zapewnieniu zrównoważonego rozwoju gospodarczego.

Deklaratywna forma Konwencji Klimatycznej została bardziej skonkretyzowana w Protokole z Kioto do Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (zwanym dalej Protokołem z Kioto), sporządzonym w dniu 11 grudnia 1997 r. Protokół z Kioto wszedł w życie dnia 16 lutego 2005 r. Do końca 2009 r. Protokół ratyfikowały 184 państwa. Celem Protokołu jest zobowiązanie do redukcji antropogenicznej emisji gazów cieplarnianych w latach 2008-2012.

Polska zobowiązała się do zredukowania emisji gazów cieplarnianych o 6% w pierwszym okresie zobowiązań Protokołu z Kioto (2008-2012) w odniesieniu do roku bazowego 1988 (dla emisji trzech podstawowych gazów: dwutlenku węgla, metanu i podtlenku azotu) oraz w odniesieniu do roku 1995 (dla gazów przemysłowych z grupy HFCs i PFCs oraz sześciofluorku siarki). Cel redukcji o 6% w pierwszym okresie zobowiązań zostanie przez Polskę osiągnięty z nadwyżką, ponieważ krajowa emisja gazów cieplarnianych została zredukowana od roku 1988 do 2007 o 28,9% (bez uwzględnienia zmiany użytkowania gruntów i leśnictwa).

Polska ratyfikowała Konwencję Klimatyczną 26 października 1994r., a 13 grudnia 2002r. Protokół z Kioto. Ponadto z dniem 29 kwietnia 2008 r. Polska stała się krajem spełniającym wszelkie niezbędne wymogi do uczestniczenia w międzynarodowym handlu emisjami.

Dążąc do zmniejszenia kosztów realizacji celów redukcyjnych zawartych w Protokole z Kioto oraz w celu pomocy krajom-Stronom z Załącznika I Konwencji Klimatycznej w wypełnieniu wymienionych zobowiązań wprowadzono trzy mechanizmy rynkowe, zwane mechanizmami elastycznymi:

- mechanizm wspólnych wdrożeń (Joint Implementation – JI);
- mechanizm czystego rozwoju (Clean Development Mechanism – CDM) oraz
- międzynarodowy handel emisjami (International Emission Trading – IET).

Mechanizmy te dają możliwość obniżenia emisji gazów cieplarnianych za granicą, stanowią uzupełnienie działań krajowych i pozwalają osiągnąć pożądaną redukcję emisji tych gazów w skali globalnej w drodze wymiany, tzw. jednostek Kioto między Stronami Konwencji Klimatycznej.

Dwa z ww. mechanizmów są skierowane do krajów z Załącznika I: międzynarodowy handel emisjami oraz mechanizm wspólnych wdrożeń (realizowany w ramach wyznaczonych limitów emisji).

Natomiast trzeci mechanizm – CDM – daje możliwość również krajom rozwijającym się (spoza Załącznika I) udziału w rynku węglowym.

Zgodnie z postanowieniami [decyzji 11/CMP.1](#)¹ określającej zasady i wytyczne dla międzynarodowego handlu emisjami w ramach Protokołu z Kioto, każdy kraj musi spełnić określone warunki do udziału w międzynarodowym handlu emisjami i obrotu przewidzianymi w Protokole z Kioto jednostkami, w tym jednostkami przyznanej emisji (Assigned Amount Unit – AAU). Polska należy do grona krajów, które spełniają ww. wymogi.

Zapisy Protokołu z Kioto mają charakter ogólny, a uszczegółowienie zasad dotyczących mechanizmów elastycznych odbywa się za pomocą decyzji podejmowanych w czasie sesji Konferencji Stron Konwencji i CMP.

Najistotniejsze decyzje dotyczące mechanizmu wspólnych wdrożeń zostały wynegocjowane w czasie siódmej Konferencji Stron Konwencji (COP 7) w Marrakeszu – tzw. Postanowienia z Marrakeszu (Marrakesh Accords) i zostały w pełni wdrożone podczas COP 11, będącej również pierwszym Spotkaniem Stron Protokołu z Kioto (COP11/MOP 1) w 2005 r. w Montrealu.

Aby umożliwić porównywalność sześciu gazów cieplarnianych (GC) wymienionych w Załączniku A do Protokołu z Kioto, ilość każdego z nich jest przedstawiana w ekwiwalencji dwutlenku węgla, zapisywanym jako „CO₂ ekw.”. Za każdą tonę wyemitowanego do atmosfery CO₂ ekw., państwo z Aneksu I do Protokołu z Kioto musi przedstawić na koniec okresu zobowiązań akceptowalną międzynarodowo jednostkę. Wyróżnia się 4 typy takich jednostek, które mogą być używane do osiągnięcia celu redukcyjnego. Są to:

- jednostki przyznanej emisji (Assigned Amount Units – AAU) – pozwolenia na emisje przyznane państwom z Aneksu I;
- jednostki poświadczonej redukcji emisji (Certified Emission Reduction – CER) – jednostki generowane przez projekty CDM (w krajach spoza Załącznika I – rozwijających się)²;
- jednostki redukcji emisji (Emission Reduction Units – ERU) – jednostki generowane przez projekty JI (w krajach z Załącznika I)³;
- jednostki pochłaniania (Removal Units – RMU) – uzyskiwane jako rezultat działalności człowieka, mającej na celu zwiększenie pochłaniania gazów cieplarnianych z działań w obszarze użytkowania gruntów, zmiany użytkowania gruntów oraz leśnictwa (LULUCF, zgodnie z art. 3.3 oraz 3.4 Protokołu z Kioto).

2.2 EU ETS – wspólnotowy system handlu uprawnieniami do emisji

Na pierwszy okres zobowiązań Protokołu z Kioto (2008-2012), Unia Europejska przyjęła cel redukcyjny na poziomie 8% w odniesieniu do poziomu emisji z roku bazowego 1990. Protokół z Kioto nie uszczegóławiał w jaki sposób Strony Protokołu mają osiągnąć ten cel, czy ma do tego dojść całkowicie w ramach działań krajowych, czy też nie. Postanowienia z Marrakeszu uściśliły natomiast,

¹ <http://unfccc.int/resource/docs/2005/cmp1/eng/08a02.pdf#page=17>

² Projekty zalesiania lub ponownego zalesiania (A/R CDM - Afforestation/ Reforestation) w ramach CDM generują jedynie wygasające jednostki (tCER oraz ICER)

³ Jednostki ERU są konwertowane z jednostek AAU, wyjątek stanowią ERU generowane w związku z realizacją projektów JI w obszarze LULUCF (które konwertowane są z jednostek RMU).

iż wykorzystanie mechanizmów elastycznych ma być dodatkowe do działań krajowych. Aby ułatwić osiągnięcie wyznaczonych w Protokole celów redukcyjnych, Unia Europejska ustanowiła wspólnotowy system handlu emisjami EU ETS (European Union Emission Trading Scheme). System ten zaczął działać w styczniu 2005 r. nakładając limity emisyjne na około 12 000 instalacji w sektorze energetycznym oraz innych wysokoemisyjnych gałęziach przemysłu. EU ETS jest systemem typu „cap-and-trade”, a limity emisji odnoszą się do konkretnych instalacji (z sektorów objętych EU ETS).

System EU ETS przenosi zachętę do redukcji emisji z poziomu krajowego na poziom instalacji działających w poszczególnych sektorach gospodarki. Instalacje objęte EU ETS mogą obracać przyznanymi im uprawnieniami do emisji (EUA). Umożliwia to instalacjom, którym brakuje uprawnień, ich zakup na rynku węglowym, podczas gdy instalacje z nadwyżką uprawnień mogą je na tym rynku sprzedawać.

2.3 Powiązanie mechanizmów elastycznych z EU ETS

[Dyrektywa 2004/101/WE](#)⁴ Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 października 2004 r. zmieniająca dyrektywę 2003/87/WE ustanawiającą system handlu przydziałami emisji gazów cieplarnianych we Wspólnocie, z uwzględnieniem mechanizmów projektowych Protokołu z Kioto (tzw. „dyrektywa łącząca”) stanowi powiązanie dwóch niezależnych do tej pory systemów, mianowicie EU ETS oraz mechanizmów elastycznych Protokołu z Kioto. Powiązanie to zostało uzyskane poprzez umożliwienie wykorzystania jednostek CER i ERU pochodzących odpowiednio z projektów CDM i JI do rozliczania rocznej emisji przez prowadzących instalacje objęte EU ETS. Dyrektywa łącząca reguluje m.in. następujące kwestie:

- wykorzystanie jednostek CER i ERU w ramach EU ETS;
- unikanie podwójnego liczenia tych samych redukcji emisji;
- wyznaczania poziomów bazowych (linii bazowych) dla projektów.

2.3.1 Wykorzystanie jednostek CER i ERU

Dyrektywa zezwala prowadzącym instalacje objęte wspólnotowym systemem handlu uprawnieniami do emisji na wykorzystanie CER począwszy od 2005 r. oraz ERU od 2008 r. do rozliczania rocznej emisji w ramach EU ETS, przy czym jedna jednostka odpowiada jednemu uprawnieniu do emisji (EUA). Od 2008 r. wykorzystanie CER lub ERU nie może przekroczyć wartości równej procentowi przydziału dla każdej instalacji, która jest określana przez każde państwo członkowskie w krajowym planie rozdziału uprawnień do emisji dwutlenku węgla (KPRU) ([patrz rozdz. 2.5.3.](#)). Jednocześnie dyrektywa 2004/101/WE nie zezwala na wykorzystanie jednostek CER i ERU uzyskanych w rezultacie realizacji projektów pochodzących z:

- obiektów jądrowych;
- działalności związanej z użytkowaniem gruntów, zmianą użytkowania gruntów i leśnictwem (LULUCF).

⁴ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:338:0018:0023:PL:PDF>

Ponadto [Dyrektywa 2004/101/WE](#) wprowadziła ograniczenia wykorzystania jednostek CER i ERU uzyskanych w wyniku realizacji projektów pochodzących z dużych obiektów hydroenergetycznych o mocy powyżej 20MW. Projekty te na etapie zatwierdzania muszą spełniać kryteria i wytyczne międzynarodowe, w tym zawarte w sprawozdaniu Światowej Komisji ds. Zapór wodnych z listopada 2000 r. „Zapory wodne i rozwój. Nowe ramy podejmowania decyzji”.

2.3.2 Unikanie podwójnego liczenia redukcji emisji

Dyrektywa łącząca wprowadza regulacje, które mają zapobiec podwójnemu liczeniu emisji zredukowanych z instalacji objętych EU ETS na skutek realizacji projektów JI. Przewiduje ona, że co do zasady państwa członkowskie, w których realizowane są projekty JI powinny zapewnić, aby jakiegokolwiek jednostki redukcji emisji nie zostały wydane w przypadku redukcji lub ograniczenia emisji gazów cieplarnianych z instalacji objętych EU ETS. Dopuszcza jednocześnie wyjątki od tej zasady, o ile w przypadkach wydawania jednostek ERU dla projektów JI wpływających na ograniczenie emisji z instalacji EU ETS, taka sama liczba uprawnień zostanie umorzona. Poniżej zostały szczegółowo opisane niniejsze wyjątki wraz z wyjaśnieniem zagadnienia podwójnego liczenia.

Podwójne liczenie ma miejsce w przypadku, gdy emisje CO₂ z jednej lub więcej instalacji objętych EU ETS są zredukowane lub ograniczane w wyniku realizacji określonego projektu JI, przez co instalacje te uzyskują nadwyżkę uprawnień do emisji bez podejmowania jakichkolwiek działań redukcyjnych. Zgodnie z przepisami [dyrektywy 2004/101/WE](#) rozróżnia się dwa rodzaje podwójnego liczenia:

- bezpośrednie podwójne liczenie – występuje wtedy, gdy na skutek realizacji projektu JI następuje redukcja emisji w konkretnej zidentyfikowanej instalacji objętej wspólnym systemem handlu uprawnieniami do emisji, która jednocześnie posiada uprawnienia do emisji i zyskuje ich nadwyżkę w wyniku realizacji tego projektu;
- pośrednie podwójne liczenie – występuje wtedy, gdy na skutek realizacji projektu JI następuje redukcja emisji w pewnych instalacjach objętych wspólnym systemem handlu uprawnieniami do emisji, ale instalacji tych nie da się z całkowitą pewnością zidentyfikować. Pewne jest natomiast, że w ujęciu całkowitym emisja w sektorze objętym EU ETS uległa zmniejszeniu. Taka sytuacja może mieć miejsce w przypadku projektów polegających na dostarczaniu energii elektrycznej lub ciepłej do sieci w celu zastąpienia energii produkowanej dotychczas przez instalacje będące uczestnikami wspólnego systemu handlu uprawnieniami do emisji.

W obu przypadkach, aby zapobiec podwójnemu premiowaniu tej samej redukcji emisji (zyskiwanie jednostek ERU i EUA) należy umorzyć w krajowym rejestrze odpowiednią liczbę uprawnień z rezerwy na projekty wspólnych wdrożeń ujętej w krajowym planie rozdziału uprawnień do emisji na lata 2008-2012 (KPRU II). Takie rozwiązanie przewiduje [decyzja Komisji 2006/780/WE](#)⁵ z dnia 13 listopada 2006 r. w sprawie zapobiegania podwójnemu liczeniu redukcji emisji gazów cieplarnianych w ramach wspólnego systemu handlu uprawnieniami do emisji zgodnie z dyrektywą 2003/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady. W przypadku projektów realizowanych w ramach Protokołu z Kioto, decyzja określa szczegółowe zasady dotyczące unikania podwójnego liczenia, zarówno pośredniego, jak i bezpośredniego. Decyzja ta wprowadza konieczność utworzenia w krajowym planie rozdziału uprawnień do emisji na lata 2008-2012 specjalnej rezerwy (rezerw) uprawnień na

⁵ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:316:0012:0017:PL:PDF>

realizację projektów JI powodujących podwójne liczenie, z której następnie będzie umarzana odpowiednia liczba uprawnień. Zgodnie z ww. wymogami w KPRU II dla Polski została utworzona rezerwa (pula uprawnień) na wszystkie zatwierdzone projekty wspólnych wdrożeń powodujące podwójne liczenie. Pula ta stanowi 750 505 uprawnień w okresie 2008-2012 i dotyczy 6 projektów JI. Ww. decyzja przewiduje również utworzenie nowej rezerwy, o ile państwo członkowskie zamierza zatwierdzać projekty JI wpływające na obniżenie emisji gazów cieplarnianych we wspólnotowym systemie handlu uprawnieniami do emisji (podwójne liczenie). W [nowym KPRU II z dn. 6 kwietnia 2010 r.](#)⁶ (przygotowanym zgodnie z decyzją Komisji Europejskiej z 11 grudnia 2009 r.) utworzono drugą Krajową rezerwę uprawnień przeznaczonych na realizację popartych i planowanych projektów JI. Stanowi ona wydzieloną część rezerwy dla nowych i zmienionych instalacji i wynosi 2 668 726 uprawnień rocznie ([szczegółowe informacje rozdz. 2.5.3](#)).

2.3.3 Wyznaczanie poziomów bazowych dla projektów

Zgodnie z [Dyrektywą 2004/101/WE](#) (art. 11b ust. 1) poziomy odniesienia ustanowione dla projektów określone przez późniejsze decyzje przyjęte zgodnie z Konwencją Klimatyczną lub Protokołem z Kioto, zastosowane w krajach, które podpisały z Unią Europejską Traktat o Przystąpieniu, mają być całkowicie zgodne z dorobkiem wspólnotowym (*acquis communautaire*), z uwzględnieniem czasowych odstępstw przewidzianych w tym Traktacie. Oznacza to, że przy wyznaczaniu poziomów bazowych (linii bazowych) w projektach JI realizowanych na terytorium Wspólnoty, należy uwzględniać wszystkie przepisy i wymogi unijne dotyczące danej inwestycji czy przedsięwzięcia, w tym np. przepisy Dyrektywy 96/61/WE Rady z dnia 24 września 1996 r. dotyczącej zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli (IPPC) i wymogi związane ze stosowaniem najlepszych dostępnych technik (BAT).

2.4 Pakiet energetyczno-klimatyczny

W styczniu 2008 r. Komisja Europejska przedstawiła propozycję pakietu energetyczno-klimatycznego, którego celem jest realizacja konkluzji przyjętych w marcu 2007 r. przez Radę Europejską⁷. Zgodnie z ww. konkluzjami Unia powinna osiągnąć cel 3*20%, czyli:

- **20%** redukcja emisji gazów cieplarnianych w UE w latach 1990-2020 (lub 30% w przypadku podpisania międzynarodowego porozumienia w sprawie zmian klimatu);
- **20%** udział odnawialnej energetyki (OZE) w zużyciu energii w 2020 r.;
- **20 %** wzrost efektywności energetycznej w stosunku do prognoz na 2020 r. oraz
- zwiększenie udziału biopaliw w ogólnej konsumpcji paliw transportowych co najmniej do **10%**.

Pakiet energetyczno-klimatyczny został przyjęty 23 kwietnia 2009 r., a w jego skład wchodzi:

⁶ http://ec.europa.eu/environment/climat/emission/pdf/pl_nap_part1.pdf

⁷ Więcej informacji na temat pakietu energetyczno-klimatycznego w opracowaniu pt. „Zadania wynikające z nowych regulacji dotyczących redukcji emisji gazów cieplarnianych w Unii Europejskiej (dyrektywa EU ETS & decyzja non-ETS)”, KASHUE, Warszawa czerwiec 2009 r.

- [Dyrektywa EU ETS](#)⁸, czyli dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/29/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. zmieniająca dyrektywę 2003/87/WE w celu usprawnienia i rozszerzenia wspólnotowego systemu handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych;
- [Decyzja non-ETS](#)⁹, czyli decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/406/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie wysiłków podjętych przez państwa członkowskie, zmierzających do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych w celu realizacji do roku 2020 zobowiązań Wspólnoty dotyczących redukcji emisji gazów cieplarnianych;
- [Dyrektywa CCS](#)¹⁰, czyli dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/31/WE w sprawie geologicznego składowania dwutlenku węgla oraz zmieniająca dyrektywę Rady 85/337/WE i 96/61/WE, dyrektywy 2000/60/WE, 2001/80/WE, 2004/35/WE, 2006/12/WE i rozporządzenie (WE) nr 1013/2006 (tzw. dyrektywa CCS);
- [Dyrektywa OZE](#)¹¹, czyli dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych.

Przepisy dotyczące mechanizmów elastycznych znajdują się w dyrektywie EU ETS i decyzji non-ETS.

2.4.1 Dyrektywa EU ETS

Instalacje będące w systemie EU ETS mogą wykorzystywać do rozliczania swoich emisji w latach 2008-2020 jednostki pochodzące z projektów JI i CDM (ERU i CER). Kwestię wykorzystania w systemie wspólnotowym jednostek CER i ERU pochodzących z projektów realizowanych przed wejściem w życie międzynarodowego porozumienia w sprawie zmian klimatu reguluje art. 11a ww. dyrektywy EU ETS.

[Dyrektywa EU ETS](#) reguluje następujące kwestie dotyczące wykorzystania jednostek CER i ERU:

- kategorie jednostek;
- ilość jednostek;
- sposób wykorzystania jednostek CER i ERU;
- rodzaje projektów, z których pochodzić mogą jednostki.

Wszystkie ww. kwestie zostały szczegółowo opisane poniżej.

Kategorie jednostek CER i ERU dopuszczonych do wykorzystania

- I. Jednostki CER i ERU pochodzące z projektów kwalifikujących się do wykorzystania w EU ETS w latach 2008-2012, za redukcję emisji osiągniętą do końca 2012 r. (art. 11a ust. 2).
- II. Jednostki CER i ERU pochodzące z projektów kwalifikujących się do wykorzystania w EU ETS w latach 2008-2012, za redukcję emisji osiągniętą od 2013 r., ale z projektów, które zostały zarejestrowane przed 2013 r. (art. 11a ust. 3).
- III. Jednostki CER z projektów kwalifikujących się do wykorzystania w EU ETS w latach 2008-2012, wydane za redukcję emisji osiągniętą od 2013 r., z nowych projektów, które zostały

⁸ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2003L0087:20090625:PL:PDF>

⁹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:140:0136:0148:PL:PDF>

¹⁰ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:140:0114:0135:PL:PDF>

¹¹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:140:0016:0062:PL:PDF>

zarejestrowane po 2013 r. i są realizowane w krajach najslabiej rozwiniętych (LDC – Least Developed Countries¹²), (art. 11a ust. 4).

Ilość jednostek dopuszczonych do wykorzystania

Jeśli chodzi o ilość jednostek, to zgodnie z przepisami [dyrektywy EU ETS](#) prowadzący instalacje mogą wykorzystać w latach 2008-2020 jednostki do wielkości przyznanej im na lata 2008-2012 (w przypadku Polski jest to 10%) lub do wielkości wartości procentowej, która nie może być mniejsza niż 11% ich przydziału w okresie 2008-2012, przy czym wybiera się wartość wyższą. A zatem dla prowadzących polskie instalacje limit wykorzystania kredytów będzie wynosił 11%. Należy podkreślić, że jest to limit na cały okres 2008-2020, a więc po roku 2012 prowadzący instalacje będą mogli wykorzystać tylko pozostały procent, z tego co zostanie im z obecnego okresu rozliczeniowego, czyli w przypadku Polski z 10%, powiększony o 1%.

Sposób wykorzystania jednostek

Przepisy [dyrektywy EU ETS](#) wprowadzają zasadniczą zmianę w stosunku do dotychczasowego sposobu wykorzystywania jednostek CER i ERU w ramach wspólnotowego systemu handlu uprawnieniami do emisji. Jednostki CER i ERU przestaną być jednostkami, którymi prowadzący instalacje może bezpośrednio rozliczyć swoje emisję, tak jak to ma miejsce w II fazie EU ETS (prowadzący instalacje może przedłożyć do umorzenia zarówno uprawnienia EUA, jak i jednostki CER i ERU). Zgodnie z przepisami dyrektywy EU ETS (art. 11a ust. 2, 3, 4) wykorzystanie jednostek CER i ERU ma się odbywać w drodze zamiany jednostek CER i ERU na uprawnienia EUA ważne od 2013 r. W konsekwencji, to EUA będą przedkładane do umorzenia, a nie jednostki CER i ERU. A zatem procedura zgodności pociąga za sobą wymianę CER i ERU na EUA, a spełniona jest jedynie poprzez umorzenie EUA. Konsekwencją tego jest fakt, że w kolejnym okresie 2013-2020 jednostki CER i ERU nie będą jednostkami służącymi umorzeniu.

W przypadku projektów z I kategorii prowadzący instalacje lub operatorzy statków powietrznych muszą zwrócić się do właściwego organu o wydanie im jednostek EUA ważnych po 2013 r. w zamian za jednostki CER i ERU w terminie do 31 marca 2015 r.

Dla kategorii II i III organ jest zobowiązany do wymiany jednostek CER i ERU na EUA. Dla tych kategorii jednostek wymiana na EUA może następować do 2020 r.

Rodzaje projektów

Kolejną kwestią jest jakość projektów, z których pochodzić mogą jednostki Kioto, które prowadzący instalacje mogą wymieniać na EUA. Podstawowym wymogiem w tym zakresie jest dopuszczenie do stosowania w kolejnym okresie tylko tych rodzajów i typów projektów, które kwalifikowały się do wykorzystania w ramach EU ETS w okresie 2008-2012.

EU ETS:

Istniejące instalacje

– nie mniej niż 11% przydziału na lata 2008-2012 do wykorzystania w latach 2008-2020.

Nowe instalacje i nowe sektory

– mogą wykorzystać do rozliczenia nie mniej niż 4,5% swoich zweryfikowanych emisji w latach 2013-2020.

Operatorzy statków powietrznych

– mogą wykorzystać do rozliczenia nie mniej niż 1,5% swoich zweryfikowanych emisji

¹² Lista krajów najslabiej rozwiniętych - http://www.un.org/esa/policy/devplan/profile/lcd_list.pdf

Dodatkowo [dyrektywa EU ETS](#) wprowadza możliwość dalszego ograniczania wykorzystania kredytów z określonych typów projektów. Art. 11a ust. 9 niniejszej dyrektywy stanowi, że od 1 stycznia 2013 r. mogą zostać zastosowane narzędzia mające na celu ograniczenie wykorzystania jednostek z pewnych rodzajów projektów.

Poza kwestiami opisanymi powyżej dotyczącymi wykorzystania jednostek CER i ERU dyrektywa EU ETS wprowadza również przepisy dające możliwość wykorzystania dodatkowych jednostek oraz realizacji krajowych projektów redukcji emisji (Domestic Offset Projects – DOP).

Krajowe projekty redukcji emisji (Domestic Offset Projects – DOP)

Zgodnie z art. 24a dyrektywy EU ETS państwa członkowskie mają możliwość realizacji krajowych projektów redukcji emisji, które to projekty zmniejszają emisję gazów cieplarnianych nieobjętych systemem wspólnotowym. Szczegóły, tj. zakres projektów, definicje, zasady kredytowania, mogą być sprecyzowane w procedurze komitologii¹³ i muszą zagwarantować, że projekty te nie będą powodować podwójnego liczenia redukcji emisji.

Na uwagę zasługuje fakt, iż artykuł ten stanowi dodatkowy przepis w stosunku do art. 24, który dotyczy procedury włączania dodatkowych działań i gazów (poza objętymi systemem EU ETS). Oznacza to, że działania offsetowe opisane art. 24a mogą być podjęte tylko w przypadku, gdy włączenie danego sektora nie jest możliwe w oparciu o art. 24.

Jednostki z tytułu projektów realizowanych zgodnie z art. 24a będą mogły być wykorzystywane przez państwa członkowskie w celu wypełnienia ich zobowiązań do redukcji emisji bez żadnych ograniczeń ilościowych.

Istnieje duże prawdopodobieństwo, że w przypadku braku porozumienia międzynarodowego, a co za tym idzie zakończenia okresu działania projektów wspólnych wdrożeń z końcem 2012 r., mechanizm ten umożliwi kontynuację JI, w uproszczonej formie – nie wymagającej udziału dwóch krajów. Jednak trzeba podkreślić, że realizacja ww. projektów będzie możliwa tylko na obszarze Unii Europejskiej.

¹³ Procedura regulacyjna połączona z kontrolą określona w art. 5a decyzji Rady 2006/512/WE z dnia 17 lipca 2006 r. zmieniająca decyzję 1999/468/WE ustanawiająca warunki wykonywania uprawnień wykonawczych przyznanych Komisji

Tabela 1. Rodzaje jednostek kwalifikujące się do wymiany.

	Kategoria I	Kategoria II	Kategoria III	Przyszłe kategorie
Jednostki	ERU, CER	ERU, CER	CER	Nie określone
Kraj pochodzenia	Brak ograniczeń ¹⁴	Brak ograniczeń ¹⁵	LDC (do podpisania porozumień z UE lub do 2020 r.)	Kraje, które podpiszą przyszłe porozumienie międzynarodowe ws. zmian klimatu
Data rejestracji projektu	Brak ograniczeń	przed 1.01.2013 r.	Brak ograniczeń	Nie określone
Początek okresu kredytowania	Brak ograniczeń	Brak ograniczeń	Najwcześniej 1.01.2013 r.	Nie określone
Osiągane redukcje	do 31.12.2012 r.	od 1.01.2013 r.	od 1.01.2013 r.	Nie określone
Rodzaje projektów	Rodzaje projektów dopuszczone w EU ETS w 2008-2012 r.	Rodzaje projektów dopuszczone w EU ETS w 2008-2012 r.	Rodzaje projektów dopuszczone w EU ETS w 2008-2012 r.	Nie określone
Czas na wymianę jednostek	do 31.03.2015 r.	Brak ograniczeń	do 31.12.2020 r.	Nie określone
Podstawa prawna¹⁶	Art. 11a (2)	Art. 11a (3)	Art. 11a (4)	Art. 11a (9)

Źródło: na podstawie „How Phase III will be different”, Bloomberg New Energy Finance

2.4.2 Decyzja non-ETS

[Decyzja non-ETS](#) ustala minimalny wkład państw członkowskich w osiągnięciu celu redukcyjnego dotyczącego emisji gazów cieplarnianych Wspólnoty, z wyłączeniem emisji objętych dyrektywą EU ETS, w latach 2013-2020. Limity emisji gazów cieplarnianych dla poszczególnych państw członkowskich zapisano w załączniku II do ww. decyzji. W przypadku Polski limit emisji gazów cieplarnianych w obszarze poza ETS wynosi +14% w 2020 r. w stosunku do poziomu emisji z 2005 r.

Do realizacji swoich celów emisyjnych państwa członkowskie mogą wykorzystywać jednostki pochodzące z projektów, wymienione poniżej.

- Jednostki CER i ERU pochodzące z projektów kwalifikujących się do wykorzystania w EU ETS w latach 2008-2012, z redukcji emisji osiągniętych do 31 grudnia 2012 r.
- Jednostki CER i ERU pochodzące z projektów kwalifikujących się do wykorzystania w EU ETS w latach 2008-2012, z redukcji emisji osiągniętych po 31 grudnia 2012 r., ale z projektów, które zostały zarejestrowane przed 2013 r.
- Jednostki CER z projektów kwalifikujących się do wykorzystania w EU ETS w latach 2008-2012, wydane za redukcje emisji osiągnięte z projektów realizowanych w krajach najstabilniej rozwiniętych do chwili taryfikacji przez te kraje porozumienia ze Wspólnotą lub do 2020 r. (w zależności, które z tych dwóch wydarzeń przypadnie wcześniej).

¹⁴Ograniczenia wynikające z Protokołu z Kioto

¹⁵j.w.

¹⁶Dyrektywa EU ETS

- Tymczasowe jednostki CER (tCER) i długoterminowe jednostki CER (ICER) z projektów związanych z zalesianiem i ponownym zalesianiem, pod warunkiem, że państwo zobowiąże się do dalszego zastępowania tych jednostek przed datą ich wygaśnięcia.
- Jednostki z projektów krajowych (Domestic Offset Project – DOP), o których mowa w art. 24a dyrektywy EU ETS (możliwość wykorzystania przez państwa członkowskie bez ograniczeń ilościowych).

Należy podkreślić, że zgodnie z zapisami decyzji państwa członkowskie w swoich strategiach zakupu jednostek powinny brać pod uwagę sprawiedliwy rozkład geograficzny projektów.

Decyzja wprowadza także ilościowe ograniczenie dla państw członkowskich w wykorzystywaniu jednostek CER i ERU. Roczna liczba wykorzystania przez państwo członkowskie tych jednostek, nie może przekraczać 3% emisji gazów cieplarnianych nie objętych dyrektywą 2003/87/WE tego państwa w 2005 r. Niewykorzystana w danym roku część limitu może zostać przeniesiona na kolejne lata okresu rozliczeniowego. Dodatkowo każde państwo członkowskie ma możliwość przekazania innemu państwu członkowskiemu swoją niewykorzystaną część limitu (maksymalnie 3%). Ponadto jak wspomniano powyżej państwa członkowskie mogą, bez żadnych ograniczeń ilościowych, wykorzystywać do realizacji swoich celów redukcyjnych jednostki z krajowych projektów redukcji emisji.

2.5 Regulacje krajowe

2.5.1 Ustawa o handlu uprawnieniami do emisji

Aktem prawnym regulującym kwestie wspólnotowego systemu handlu uprawnieniami do emisji w Polsce jest [ustawa z dnia 22 grudnia 2004 r. o handlu uprawnieniami do emisji do powietrza gazów cieplarnianych i innych substancji](#)¹⁷ (Dz. U. Nr 281, poz. 2784, ze zm.), której celem było m.in. wdrożenie przepisów dyrektywy 2003/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 października 2003 r. dotyczącej funkcjonowania wspólnotowego systemu handlu uprawnieniami do emisji (EU ETS).

W zakresie mechanizmów elastycznych ustawa wprowadziła możliwość wykorzystania jednostek CER i ERU, przez prowadzących instalacje objęte wspólnotowym systemem handlu uprawnieniami do emisji, do rozliczenia rocznej emisji gazów cieplarnianych. Z wyłączeniem jednostek otrzymanych w wyniku realizacji działań polegających na budowie obiektów jądrowych oraz w wyniku użytkowania gruntów i w wyniku zalesiania.

W chwili obecnej trwają prace nad nowym projektem ustawy o wspólnotowym systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych, której celem jest ujednoczenie i doprecyzowanie przepisów implementujących dyrektywę 2003/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 października 2003 r. dotyczącą funkcjonowania wspólnotowego systemu handlu uprawnieniami do emisji oraz dyrektywy 2009/29/WE. Projekt ustawy wykorzystuje czteroletnie doświadczenia w zakresie funkcjonowania wspólnotowego systemu handlu uprawnieniami do emisji w Polsce. Celem

¹⁷ <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20042812784&type=3>

ustawy jest również stworzenie podstaw prawnych włączenia do systemu operacji lotniczych wykonywanych przez operatorów statków powietrznych¹⁸.

2.5.2 Ustawa o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji

[Ustawa z dnia 17 lipca 2009 r. o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji](#)¹⁹ (Dz. U. Nr 130, poz. 1070, zwana dalej Ustawą) stwarza warunki do zarządzania krajowym pułapem emisji gazów cieplarnianych i innych substancji w sposób, który zapewni Polsce wywiązanie się ze zobowiązań międzynarodowych. Nowe przepisy umożliwiają ponadto wspieranie działań mających na celu ochronę powietrza i klimatu.

Ustawa tworzy [Krajowy ośrodek bilansowania i zarządzania emisjami \(KOBiZE\)](#). Jego zadania pełni Instytut Ochrony Środowiska w Warszawie, ten sam, który pełni również zadania Krajowego Administratora Systemu Handlu Uprawnieniami do Emisji (KASHUE). Krajowy ośrodek prowadzi krajową bazę danych na temat emisji gazów cieplarnianych i innych substancji oraz krajowy rejestr jednostek Kioto. Do jego zadań należy m.in.: opracowywanie wskaźników emisji, przygotowywanie raportów i prognoz dotyczących wielkości emisji gazów i innych substancji, opiniowanie projektów wspólnych wdrożeń.

Nowe prawo tworzy [Krajowy system bilansowania i prognozowania emisji](#). Jest to system zbierania, przetwarzania, raportowania informacji o wielkościach emisji gazów cieplarnianych i innych substancji oraz prognozowania ich wielkości. System obejmuje także obrót jednostkami Kioto.

Ustawa wprowadza do polskiego porządku prawnego trzy mechanizmy wynikające z Protokołu z Kioto – dotyczące realizacji projektów JI, projektów CDM oraz IET. W Ustawie określono zasady obrotu i zarządzania jednostkami Kioto, w tym także zawierania umów, których przedmiotem jest obrót jednostkami przyznanej emisji (AAU). Zawarcie takiej umowy (kupna lub sprzedaży) przez Ministra Środowiska musi być poprzedzone uzyskaniem zgody Rady Ministrów.

Polska dysponuje znaczącą nadwyżką jednostek AAU, dlatego w Ustawie określono mechanizm gospodarowania środkami finansowymi pochodzącymi z ich sprzedaży. Będą one wykorzystywane na wspieranie działań innowacyjnych służących głównie ochronie powietrza i klimatu. Ustawa wprowadza w tym celu [Krajowy system zielonych inwestycji \(GIS – Green Investment Scheme\)](#), aby wzmocnić proekologiczny efekt wynikający ze zbywania nadwyżek przyznanej emisji. Pozyskane w ten sposób środki będą wykorzystane na osiągnięcie dodatkowej redukcji emisji dwutlenku węgla i innych gazów cieplarnianych.

Nowe przepisy określają również sposób realizacji projektów JI na terytorium Polski, zarówno w ramach procedury krajowej, jak i międzynarodowej, a także kwestię realizacji projektów JI i CDM poza terytorium RP. Realizacja projektów JI w Polsce wymaga uzyskania listu popierającego, a następnie zatwierdzającego. Oba rodzaje listów wydaje, w formie decyzji administracyjnej, Minister Środowiska ([szczegółowe informacje – rozdz. 4](#)).

¹⁸ [Zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/101/WE z dnia 19 listopada 2008 r. zmieniającą dyrektywę 2003/87/WE w celu uwzględnienia działalności lotniczej w systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych we Wspólnocie](#)

¹⁹ <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20091301070&type=1>

2.5.3 KPRU II – Krajowy plan rozdziału uprawnień na lata 2008-2012

Zgodnie z Dyrektywą 2003/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 października 2003 r. ustanawiającą system handlu przydziałami emisji gazów cieplarnianych we Wspólnocie państwa członkowskie są zobowiązane do sporządzenia krajowego planu rozdziału uprawnień do emisji dwutlenku węgla. Zgodnie z przepisami ww. dyrektywy oraz ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o handlu uprawnieniami do emisji do powietrza gazów cieplarnianych i innych substancji Krajowy Administrator Systemu Handlu Uprawnieniami do Emisji został wyznaczony do opracowania projektu krajowego planu rozdziału uprawnień.

Zgodnie z przepisami ustawy o handlu uprawnieniami do emisji w [rozporządzeniu Rady Ministrów z dn. 1 lipca 2008 r. w sprawie Krajowego Planu Rozdziału Uprawnień](#) do emisji dwutlenku węgla na lata 2008-2012 we wspólnotowym systemie handlu uprawnieniami do emisji (KPRU II)²⁰ określono, że liczba uprawnień do emisji, jakie będą stanowić krajową rezerwę uprawnień do emisji na zatwierdzone projekty JI, wyniesie 750 505 uprawnień na cały okres rozliczeniowy. Tabela 2 rozporządzenia zawiera listę projektów JI, które uzyskały list zatwierdzający Ministra Środowiska, a powodują podwójne liczenie. Na liście jest 6 projektów powodujących podwójne liczenie, w tym jeden powodujący bezpośrednio podwójne liczenie.

Ww. rozporządzenie określa również, że liczba jednostek CER i ERU, które prowadzący instalację może wykorzystać do rozliczenia rocznej emisji gazów cieplarnianych, wynosi 10% przydziału rocznego uprawnień dla instalacji. Jeżeli chodzi o sposób wykorzystania tej ilości jednostek CER i ERU, to KPRU II dopuszcza możliwość tzw. bankowania, co oznacza, że niewykorzystana w danym roku, przysługująca ilość jednostek CER i ERU, może być użyta do rozliczenia rocznej emisji w kolejnych latach okresu rozliczeniowego.

W [nowym KPRU II z dn. 6 kwietnia 2010 r.](#)²¹ (przygotowanym zgodnie z decyzją Komisji Europejskiej z 11 grudnia 2009 r.) utworzono drugą Krajową rezerwę uprawnień przeznaczonych na realizację popartych i planowanych projektów JI. Stanowi ona wydzieloną część rezerwy dla nowych i zmienionych instalacji i wynosi 2 668 726 uprawnień rocznie. Uprawnienia z tej rezerwy zostaną wykorzystane do realizacji projektów wspólnych wdrożeń powodujących redukcję emisji gazów cieplarnianych objętą wspólnotowym systemem handlu uprawnieniami do emisji, co zapobiegnie podwójnemu liczeniu redukcji emisji. Mogą to być m.in. projekty z zakresu energetyki odnawialnej np. farmy wiatrowe, elektrociepłownie zasilane biogazem lub biomasą, a także instalacja kolektorów słonecznych, paneli fotowoltaicznych jak również projekty z zakresu efektywności energetycznej. Pozwoli to na wsparcie rozwoju energetyki odnawialnej.

²⁰ Dz.U. Nr 202, poz. 1248 (<http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20082021248&type=2>)

²¹ http://ec.europa.eu/environment/climat/emission/pdf/pl_nap_part1.pdf

3 Mechanizm wspólnych wdrożeń (JI)

Niniejszy rozdział prezentuje podstawowe regulacje dotyczące mechanizmu wspólnych wdrożeń na poziomie międzynarodowym, a więc oparte na odpowiednich decyzjach przyjętych na Spotkaniach Stron Protokołu z Kioto (CMP), a także na regulacjach i wytycznych przyjętych przez Komitet Nadzorujący JI (JISC – Joint Implementation Supervisory Committee). Poszczególne elementy mogą różnić się w stosunku do procedur na poziomie krajowym w Polsce. Procedury oraz ścieżka zatwierdzania projektów wspólnych wdrożeń w Polsce, oparte na prawie krajowym, zostały szczegółowo opisane [w rozdziale 4](#).

3.1 Na czym polega mechanizm wspólnych wdrożeń?

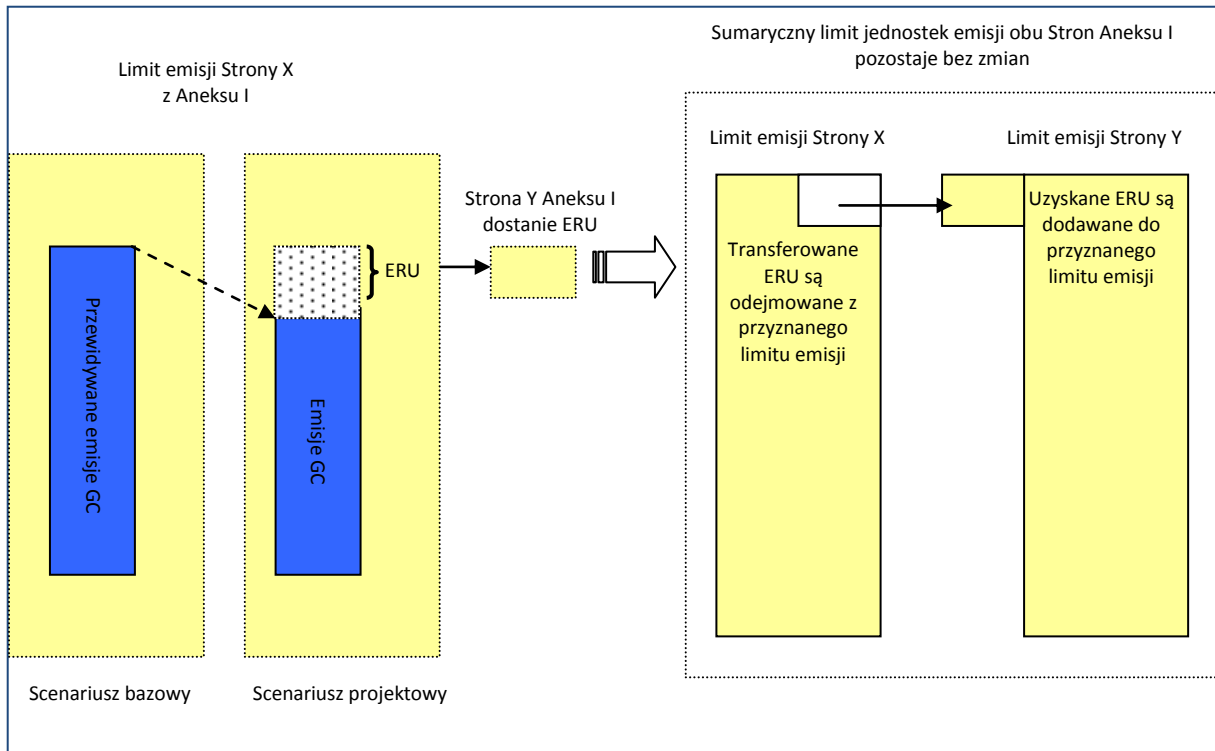
Mechanizm wspólnych wdrożeń ustanowiony art. 6 Protokołu z Kioto polega na wspólnej realizacji projektów redukujących emisję gazów cieplarnianych pomiędzy krajami Załącznika I do Konwencji Klimatycznej poprzez stworzenie możliwości zaliczenia redukcji uzyskanej w wyniku inwestycji jednego kraju w innym kraju wymienionym w Załączniku I. W ten sposób państwa wymienione w Załączniku I do Konwencji Klimatycznej mogą wypełniać swoje zobowiązania redukcyjne poprzez zaliczenie redukcji uzyskanej w wyniku inwestycji w innym kraju wymienionym w Załączniku I. Zasada tego mechanizmu opiera się na zróżnicowaniu kosztów redukcji emisji gazów w państwach z Załącznika I. Państwo-inwestor zmniejsza swoje koszty redukcji emisji (w porównaniu do kosztów, jakie musiałby ponieść realizując inwestycje krajowe) i zwiększa swój limit emisji. Natomiast państwo goszczące (gospodarz projektu) zyskuje przyjazne dla środowiska, nowoczesne technologie oraz obniżoną emisję gazów cieplarnianych.

Jednostki redukcji uzyskane w rezultacie realizacji projektu JI nazywają się jednostkami redukcji emisji (ERU). Jednostki te mogą być generowane w okresie 2008-2012 i przekazywane krajom Załącznika I jako środek do wypełnienia ich zobowiązań wynikających z Protokołu z Kioto w sposób efektywny ekonomicznie. Jednostki ERU powstają z jednostek AAU, w wyniku ich zamiany.

Projekty JI mogą być realizowane w każdym kraju z Załącznika I do Konwencji Klimatycznej, który jest Stroną Protokołu z Kioto. Ze względu na sposób zmniejszania obecności gazów cieplarnianych w atmosferze, projekty JI, można podzielić na działania inwestycyjne:

- redukujące gazy cieplarniane;
- prowadzące do uniknięcia emisji gazów cieplarnianych lub
- pochłaniające dwutlenek węgla (CO₂).

Rysunek 1. Schemat projektu JI.

Źródło: [CDM in Charts, ver. 9.0, listopad 2009, IGES](http://enviroscope.iges.or.jp/modules/envirolib/upload/835/attach/charts.pdf)²²

3.2 Wymogi warunkujące udział w projektach wspólnych wdrożeń

Państwo z Załącznika I, które chce uczestniczyć w projekcie wspólnych wdrożeń musi mieć utworzoną jednostkę odpowiedzialną za JI, tzw. Wyznaczony Punkt Kontaktowy (DFP – Designated Focal Point) oraz stworzone procedury i wytyczne dla zatwierdzania, monitorowania i weryfikacji projektów JI. Na stronie Sekretariatu Konwencji Klimatycznej można znaleźć informacje i kontakt do Wyznaczonych Punktów Kontaktowych oraz wytyczne większości państw zainteresowanych projektami JI²³. Ponadto w zależności od wybranej ścieżki kraj musi spełnić dodatkowe wymogi i kryteria uczestnictwa w mechanizmie wspólnych wdrożeń (omówione poniżej, w rozdziale 3.3.).

3.3 Ścieżka I i ścieżka II realizacji projektów wspólnych wdrożeń

W ramach mechanizmu wspólnych wdrożeń możliwe są dwie oddzielne procedury realizacji projektów przez kraj goszczący. Wyróżniamy ścieżkę I (first Track/ Track I) oraz ścieżkę II (second Track/ Track II) realizacji projektów JI.

Ścieżka I oznacza, iż kraj goszczący projekty może samodzielnie określić zasady i procedury oceny, zatwierdzania i weryfikacji projektów JI. Daje to możliwość stworzenia bardziej elastycznego i uproszczonego systemu realizacji projektów. W tym przypadku projekty nie podlegają również zewnętrznej międzynarodowej ocenie przez Komitet Nadzorujący JI. Eliminuje to dodatkowy czynnik ryzyka związany realizacją projektów JI.

²² <http://enviroscope.iges.or.jp/modules/envirolib/upload/835/attach/charts.pdf>

²³ http://ji.unfccc.int/JI_Parties/index.html

Ścieżka II jest procedurą określoną międzynarodowo w decyzji Konferencji Stron służącej jako pierwsze Spotkanie Stron Protokołu z Kioto (Decyzja [9/CMP.1](#)) i wiąże się z zewnętrzną oceną i weryfikacją projektów JI przez powołany do tego celu Komitet Nadzorujący JI (JISC) oraz Akredytowane Niezależne Jednostki (AIE – Accredited Independent Entity).

Tabela 2. Porównanie ścieżek w ramach mechanizmu JI.

	ścieżka I	ścieżka II
Kryteria kwalifikujące do udziału w mechanizmie JI	<ul style="list-style-type: none"> a) Strona Protokołu z Kioto b) Wyliczony przyznany limit emisji (Assigned Amount) c) Krajowy system inwentaryzacji emisji i pochłaniania GC d) Krajowy Rejestr e) Przedłożenie ostatecznej wymaganej inwentaryzacji emisji f) Dokładne wyliczenie przyznanego limitu emisji oraz przedkładanie informacji 	<ul style="list-style-type: none"> a) Strona Protokołu z Kioto b) Wyliczony przyznany limit emisji (Assigned Amount) c) Krajowy Rejestr
Linia bazowa²⁴ i monitorowanie	Krajowe procedury i wytyczne	JISC (+ doświadczenia CDM EB)
Ocena dokumentacji projektowej (<i>Project Design Document</i>) i raportów z monitorowania	Krajowe procedury i wytyczne	AIE (Akredytowana Niezależna Jednostka)
Transfer jednostek ERUs	Ograniczony rezerwą przyznaną jednostek emisji (CPR)	Brak ograniczenia rezerwą przyznaną jednostek emisji (CPR)
Porównanie	Międzynarodowy Handel Emisjami (IET)	Mechanizm Czystego Rozwoju (CDM)

Źródło: opracowanie na podstawie prezentacji Banku Światowego

Aby móc skorzystać ze ścieżki I kraj gospodarz musi spełniać dużo bardziej wymagające kryteria kwalifikujące go do udziału w mechanizmie wspólnych wdrożeń niż w przypadku ścieżki II (patrz tabela 2). Kraj gospodarza obowiązują te same wymogi jak w przypadku uczestnictwa w międzynarodowym handlu emisjami. Jeżeli państwo nie spełnia wszystkich wymogów, a jedynie wybrane, zatwierdzanie projektów i szacowanie redukcji emisji musi zachodzić zgodnie z procedurą weryfikacji określoną w [Decyzji 9/CMP.1](#) (Zał. cz. E) przy udziale Komitetu Nadzorującego JI, czyli zgodnie ze ścieżką II.

Należy jednocześnie zauważyć, iż kraj, który spełnia wszystkie wymogi i kryteria kwalifikujące go do uczestnictwa w ścieżce I (bądź międzynarodowym handlu emisjami) może wybrać, jako procedurę

²⁴ Linia bazowa – szacunkowa, określona z największym prawdopodobieństwem, wielkość emisji gazów cieplarnianych, jaka miałaby miejsce w przypadku gdyby projekt wspólnych wdrożeń nie został zrealizowany, stanowiąca poziom odniesienia, pozwalający określić zredukowaną lub unikniętą emisję gazów cieplarnianych

realizacji projektów JI, ścieżkę II lub też korzystać z obu ścieżek, pozostawiając dowolność ich wyboru deweloperom projektów.

Z dniem 29 kwietnia 2008 r. Polska stała się krajem spełniającym ww. wymogi, po upływie 16 miesięcy od dnia złożenia Krajowego raportu określającego przyznany limit emisji gazów cieplarnianych opracowanego na potrzeby Protokołu z Kioto i jednoczesnym braku zastrzeżeń ze strony Oddziału ds. Wdrożeń (*Compliance Committee Enforcement Branch*).

http://unfccc.int/files/kyoto_protocol/compliance/enforcement_branch/application/pdf/eligibility_list_for_website_posting_on_27_december_2009.pdf

3.4 Dopuszczalne rodzaje projektów wspólnych wdrożeń

Najbardziej typowe rodzaje projektów wspólnych wdrożeń są realizowane w następujących obszarach:

- 1) **energia**: zamiana paliwa na niskoemisyjne, wytwarzanie odnawialnej energii, poprawa efektywności energetycznej, zmniejszenie lotnych emisji z paliw;
- 2) **procesy przemysłowe**: zastąpienie materiałów, zmiana procesów lub urządzeń, obróbka odpadów, odzysk lub ponowne ich wykorzystanie;
- 3) **transport**: zamiana paliwa na niskoemisyjne, poprawa wydajności paliwa;
- 4) **rolnictwo**: gospodarka obornikiem;
- 5) **odpady**: gospodarka odpadami stałymi, odzysk metanu ze składowisk odpadów, gospodarka ściekami;
- 6) **użytkowanie gruntu, zmiana użytkowania gruntu i leśnictwo**: zalesianie, ponowne zalesianie, gospodarka leśna, gospodarka terenami uprawnymi, gospodarka pastwiskami, rekultywacja.

3.5 Okres kredytowania

Okres kredytowania stanowi tę fazę projektu JI, w której może on generować jednostki redukcji emisji w zamian za redukcję emisji gazów cieplarnianych powstałą w wyniku realizacji tego projektu. Projekty w ramach mechanizmu wspólnych wdrożeń mogą generować jednostki ERU w pierwszym okresie rozliczeniowym Protokołu z Kioto, czyli w latach 2008-2012. Treść wytycznych do implementacji art. 6 Protokołu z Kioto zawartych w Decyzji 9/CMP.1, przyjętej na pierwszym Spotkaniu Stron Protokołu z Kioto ([międzynarodowe wytyczne JI – JI Guidelines](#)²⁵), dopuszcza możliwość realizowania projektów JI od 2000 r. Jednakże generowanie jednostek redukcji emisji przez projekt może następować jedynie od 1 stycznia 2008 r. W przypadku polskich procedur, zatwierdzanie projektów nie może dotyczyć projektów, które są zrealizowane w momencie składania wniosku o wydanie listu popierającego ([patrz rozdz. 4.2](#)).

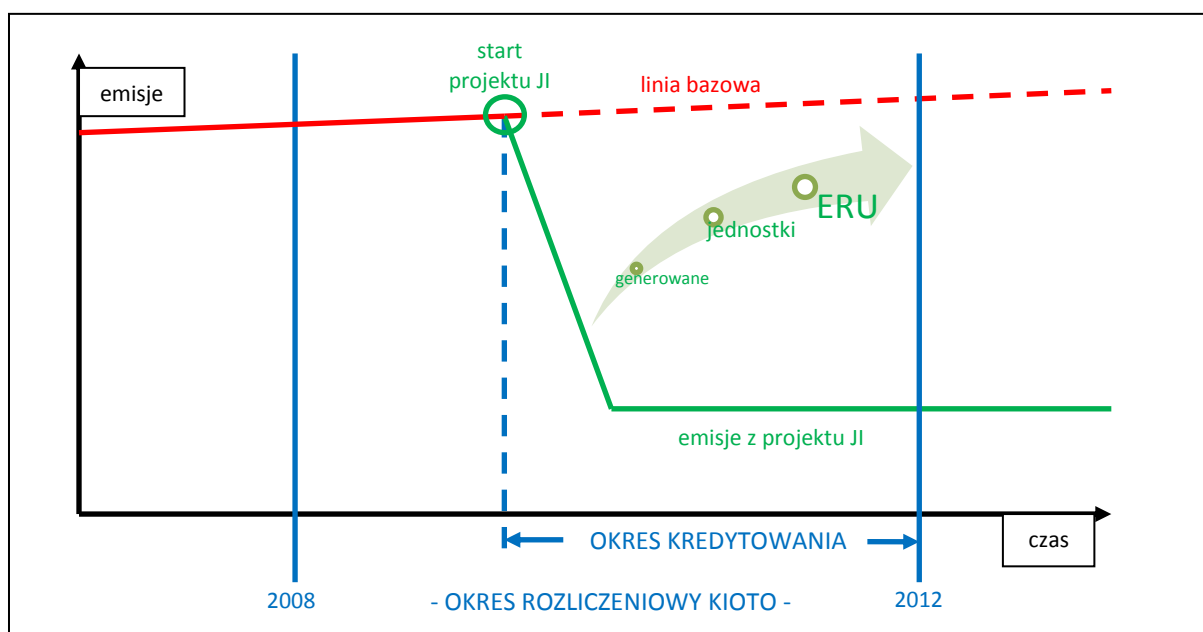
W związku z niepewnością dotyczącą przyszłego porozumienia, w tym zasad funkcjonowania mechanizmów elastycznych po roku 2012, projektodawcy mogą obecnie liczyć jedynie na jednostki ERU wygenerowane w pierwszym okresie zobowiązań Protokołu z Kioto. Zgodnie z powyższym, istnieje ograniczenie czasowe dla realizacji projektów JI, przynajmniej do osiągnięcia przejrzystego

²⁵ <http://unfccc.int/resource/docs/2005/cmp1/eng/08a02.pdf#page=2>

porozumienia w sprawie kształtu, jaki przyjmie mechanizm wspólnych wdrożeń po 2012 roku. Jednostki ERU wygenerowane w pierwszym okresie zobowiązań mogą być przeniesione na kolejny okres zobowiązań. Całkowita liczba jednostek ERU, jaka może być przeniesiona na kolejny okres zobowiązań nie może przekraczać 2,5% całkowitej liczby jednostek AAU przyznanых państwu.

Zgodnie z wytycznymi JISC dotyczącymi ustalania poziomu bazowego oraz monitorowania ([Guidance on criteria for baseline setting and monitoring](#))²⁶ uczestnicy projektu muszą wskazać datę rozpoczynającą okres kredytowania, w którym redukcje emisji zostały przez projekt wygenerowane. Zgodnie z ww. wytycznymi okres kredytowania nie może wykraczać poza okres życia samego projektu.

Rysunek 2. Okres kredytowania projektu wspólnych wdrożeń.

Źródło: opracowanie KASHUE-KOBiZE, Warszawa 2010 r.

3.6 Organy i instytucje związane z JI

3.6.1 Spotkanie Stron Protokołu z Kioto (CMP)

Najważniejszym organem w ramach Protokołu z Kioto jest CMP (COP/MOP), czyli Konferencja Stron Konwencji Klimatycznej (COP) służąca jako Spotkanie Stron Protokołu z Kioto. Strony Protokołu z Kioto spotykają się corocznie celem dyskusji nt. wdrażania Protokołu z Kioto, w tym wykorzystania i stosowania mechanizmów elastycznych.

Zgodnie z art. 13 Protokołu z Kioto CMP ma się spotykać jednocześnie z konferencją COP. Pierwsza Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron Protokołu z Kioto (COP/MOP 1) odbyła się wraz z COP 11 w Montrealu, w Kanadzie, w grudniu 2005 r. Strony Konwencji Klimatycznej, które nie są stronami Protokołu mogą uczestniczyć w CMP jako obserwatorzy – nie mają prawa do podejmowania decyzji.

²⁶ http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/Baseline_setting_and_monitoring.pdf

Organ Pomocniczy ds. Naukowych i Technicznych (Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice – SBSTA) i Organ Pomocniczy ds. Wdrażania (Subsidiary Body for Implementation – SBI) to dwa organy pomocnicze ustanowione w ramach Konwencji Klimatycznej, które służą również CMP.

3.6.2 Komitet Nadzorujący JI (JISC)

Główną jednostką nadzorującą proces realizacji, zatwierdzania i weryfikowania projektów wspólnych wdrożeń w ramach ścieżki II jest Komitet Nadzorujący JI (JISC). JISC działa pod nadzorem i zgodnie z wytycznymi Konferencji Stron służącej jako Spotkanie Stron Protokołu z Kioto (CMP). W skład Komitetu wchodzi 20 osób (10 członków i 10 zastępców) reprezentujących kraje z Załącznika I i spoza Załącznika I do Konwencji Klimatycznej, czyli kraje rozwinięte i rozwijające się. Aktualną [liste członków JISC](#) można znaleźć na stronie internetowej Sekretariatu Konwencji Klimatycznej²⁷. Od lutego 2006 r., kiedy została uruchomiona procedura w ramach ścieżki II, odbyło się ponad 20 spotkań JISC.

Jeżeli kraj goszczący nie spełnia wszystkich wymagań (eligibility requirements) weryfikacja redukcji emisji gazów cieplarnianych musi być przeprowadzona zgodnie z procedurą weryfikacji określoną w międzynarodowych wytycznych JI ([Decyzja 9/CMP.1](#)²⁸, paragrafy 30-45) pod nadzorem i z uwzględnieniem decyzji JISC, czyli ścieżką II ([rozdz. 3.3](#)).

Do zadań JISC należą:

- nadzorowanie procedury realizacji projektów JI w ramach ścieżki II, czyli nadzorowanie oceny i weryfikacji projektów JI przez Akredytowane Niezależne Jednostki zgodnie z zapisami międzynarodowych wytycznych JI (Decyzja 9/CMP.1, paragrafy 30-45);
- akredytacja Niezależnych Jednostek odpowiedzialnych za ocenę dokumentacji projektowej (PDD) i weryfikację redukcji emisji gazów cieplarnianych;
- ustanowienie oraz rewizja procedur i standardów w zakresie akredytowania Niezależnych Jednostek;
- opracowywanie dodatkowych zasad i wytycznych w zakresie procedur JI, w stosunku do tych zawartych w Decyzji 9/CMP.1;
- opracowywanie formularzy dla dokumentacji projektowej (formularze PDD) i wytycznych do ich stosowania;
- opracowywanie wytycznych nt. kryteriów wyznaczania linii bazowych (poziomów bazowych) i monitorowania;
- rewizja projektów JI – może nastąpić, jeżeli 3 członków Komitetu uzna, że wymogi JI nie zostały spełnione; w wyniku rewizji projekt może być: zaakceptowany, zaakceptowany warunkowo lub odrzucony;
- raportowanie corocznie do CMP nt. swojej działalności i przekazywanie rekomendacji do CMP (np. zmiany w wytycznych dla JI).

²⁷ http://ji.unfccc.int/Sup_Committee/CommitteeMembers/index.html

²⁸ <http://unfccc.int/resource/docs/2005/cmp1/eng/08a02.pdf#page=2>

3.6.3 Wyznaczone Punkty Kontaktowe JI (DFP)

Zgodnie z paragrafem 20 międzynarodowych wytycznych JI ([Decyzji 9/CMP.1](#)²⁹) strony zaangażowane w realizację projektów JI mają obowiązek wyznaczyć jednostki odpowiedzialne za zatwierdzanie projektów JI i poinformować Sekretariat Konwencji Klimatycznej o tych Wyznaczonych Punktach Kontaktowych. Zadaniem Wyznaczonych Punktów Kontaktowych, których rolę pełni często minister lub ministerstwo środowiska, jest aprobowanie i zatwierdzanie projektów JI. W krajach goszczących do obowiązków DFP należy również zapewnienie, aby projekty JI były zgodne z prawem krajowym oraz krajowymi wytycznymi w zakresie projektów JI. W przypadku Polski Wyznaczonym Punktem Kontaktowym zgłoszonym do Sekretariatu Konwencji Klimatycznej jest Ministerstwo Środowiska.

DFP w Polsce:

Pani Dorota Zawadzka-Stępnik
Zastępca Dyrektora
Departament Zmian Klimatu i
Ochrony Atmosfery
Ministerstwo Środowiska
ul. Wawelska 52/54
00-922 Warszawa
Tel: +48 22 57 92 822
Fax: +48 22 57 92 347
E-mail: dorota.zawadzka-stepniak@mos.gov.pl

[Listę wszystkich punktów kontaktowych](#) oraz ich dane kontaktowe można znaleźć na stronie internetowej Sekretariatu Konwencji Klimatycznej http://ji.unfccc.int/JI_Parties/index.html.

3.6.4 Akredytowane Niezależne Jednostki (AIE)

JISC na swoim 4 spotkaniu uzgodnił „*Procedurę akredytacji niezależnych jednostek przez JISC*”, która weszła w życie 15.11.2006 r. Zgodnie z tą procedurą JISC akredytował dotychczas 4 niezależne jednostki. Aktualną [Listę Akredytowanych Niezależnych Jednostek](#) (AIE) można znaleźć na stronie <http://ji.unfccc.int/AIEs/List.html>.

Tabela 3. Lista Akredytowanych Niezależnych Jednostek (AIE), stan na dzień 10 maja 2010 r.

UNFCCC Ref. No.	Jednostka
JI-E-0007	Bureau Veritas Certification Holding SAS (BVC Holding SAS)
JI-E-0008	TÜV SÜD Industrie Service GmbH (TÜV-SÜD)
JI-E-0010	SGS United Kingdom Ltd. (SGS)
JI-E-0001	Det Norske Veritas Certification AS (DNV)

Źródło: strona internetowa UNFCCC

Podstawowe zadania Akredytowanych Niezależnych Jednostek to:

- ocena czy projekt spełnia międzynarodowe wymogi i wytyczne w zakresie JI;

²⁹ <http://unfccc.int/resource/docs/2005/cmp1/eng/08a02.pdf#page=2>

- weryfikacja redukcji (pochłaniania) emisji gazów cieplarnianych wygenerowanych przez projekt.

W ramach **oceny** projektu Akredytowana Niezależna Jednostka ma za zadanie:

- opublikować na stronie Sekretariatu Konwencji Klimatycznej na okres 30 dni dokumentację projektową (PDD), która została dostarczona przez projektodawcę;
- przygotować podsumowanie komentarzy i uwag zgłoszonych przez zainteresowane strony w ww. okresie oraz wskazać, w jaki sposób zostały one wzięte pod uwagę.

Zgodnie z zapisami [Decyzji 9/CMP.1](#)³⁰, paragraf 33 (międzynarodowe wytyczne JI) Akredytowana Niezależna Jednostka musi sprawdzić czy:

- projekt został zatwierdzony przez zaangażowane strony z Załącznika I;
- projekt wygeneruje redukcje emisji, które są dodatkowe w stosunku do tych jakie miałyby miejsce w przypadku braku projektu;
- projekt ma odpowiednio wyznaczoną linię bazową (poziom bazowy) oraz plan monitorowania;
- uczestnicy projektu przedłożyli dokumentacje nt. analizy wpływów środowiskowych projektu zgodnie z procedurami krajowymi oraz czy została przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko (OOŚ), jeżeli jest to wymagane dla tego rodzaju przedsięwzięcia.

W ramach **weryfikacji** projektu Akredytowana Niezależna Jednostka ma za zadanie:

- opublikować na stronie internetowej Sekretariatu Konwencji Klimatycznej raport z monitorowania, który został dostarczony przez projektodawcę;
- opublikować na stronie internetowej Sekretariatu Konwencji Klimatycznej raport z weryfikacji.

Zgodnie z zapisami Decyzji 9/CMP.1, paragraf 37 (międzynarodowe wytyczne JI) Akredytowana Niezależna Jednostka musi sprawdzić i ocenić:

- wielkość redukcji emisji, jaka została wygenerowana przez projekt i raportowana przez realizującego projekt w sprawozdaniu z monitorowania.

Zgodnie z [Decyzją 10/CMP.1](#)³¹ paragraf 3 Wyznaczone Jednostki Operacyjne (DOE) w ramach CDM mogą działać tymczasowo jako Akredytowane Niezależne Jednostki dopóki JISC nie ustanowi swojej procedury akredytacji, a w momencie jej ustanowienia, jeżeli złożyły wnioski o akredytację, do czasu uzyskania ostatecznej akredytacji. Należy jednak zauważyć i podkreślić, że zgodnie z dalszymi zapisami tej Decyzji³² wszelkie działania tych jednostek, w tym ocena projektu i weryfikacja redukcji emisji, są warunkowe i będą ważne jedynie po sfinalizowaniu akredytacji. W konsekwencji państwo nie może przekazać ERU wygenerowanych przez projekt do czasu ostatecznej akredytacji takiej jednostki (w przypadku ścieżki II). [Listę DOE, które mogą tymczasowo działać jako Akredytowane](#)

³⁰ <http://unfccc.int/resource/docs/2005/cmp1/eng/08a02.pdf#page=2>

³¹ <http://unfccc.int/resource/docs/2005/cmp1/eng/08a02.pdf#page=14>

³² "(a) Designated operational entities under the clean development mechanism may act provisionally as accredited independent entities under Article 6 until the Joint Implementation Supervisory Committee has approved its procedures for accreditation;

(b) Those designated operational entities that apply for accreditation under the approved procedures for accreditation may continue to act provisionally as accredited independent entities until a final accreditation decision is taken;

(c) The determinations and relevant activities undertaken under these provisions shall be valid only after the accreditation of the independent entity is finalized".

Niezależne Jednostki w ramach JI, do czasu ostatecznej akredytacji przez JISC można znaleźć na stronie internetowej Sekretariatu Konwencji Klimatycznej <http://ji.unfccc.int/AIEs/ProvActAIEs.html>.

Tabela 4. Lista DOE, które mogą tymczasowo działać jako Akredytowane Niezależne Jednostki w ramach JI - stan na dzień 10 maja 2010 r.

UNFCCC Ref. No.	CDM Ref. No.	Jednostka
JI-E-0001	CDM-E-0003	Det Norske Veritas Certification AS (DNV)
JI-E-0002	CDM-E-0001	Japan Quality Assurance Organization (JQA)
JI-E-0003	CDM-E-0006	Deloitte Tohmatsu Evaluation and Certification Organization (Deloitte-TECO)
JI-E-0004	CDM-E-0023	Lloyd's Register Quality Assurance Ltd (LRQA)
JI-E-0005	CDM-E-0002	JACO CDM., LTD (JACO)
JI-E-0009	CDM-E-0021	Spanish Association for Standardisation and Certification (AENOR)
JI-E-0011	CDM-E-0022	TÜV NORD CERT GmbH (TÜV NORD)
JI-E-0012	CDM-E-0013	TÜV Rheinland Japan Ltd. (TÜV Rheinland)

Źródło: strona internetowa UNFCCC

3.7 Projekty małoskalowe (SSC)

Małoskalowe projekty (SSC – small scale) wspólnych wdrożeń są uprawnione do używania uproszczonych procedur zgodnie z zapisami przyjętego przez JISC dokumentu „[Provisions for Joint Implementation Small-scale Projects](#)”³³ (przyjęty na 4 spotkaniu JISC, obecna wersja 03 dokumentu została przyjęta na JISC 18). Dzięki używaniu uproszczonych procedur zgodnie z zapisami ww. dokumentu, projekty SSC mają możliwość istotnego zmniejszenia kosztów projektowych, a także skrócenia czasu koniecznego do wdrożenia tego typu projektu. Aby dany projekt był uprawniony do wykorzystywania uproszczonych procedur, do których można zaliczyć m.in.: uproszczoną metodologię wyznaczania linii bazowych i monitorowania, uproszczoną metodykę wykazywania dodatkowości projektu, uproszczony układ i zakres wymaganej dokumentacji projektowej (PDD), projekt taki musi spełniać określone kryteria. Kryteria te zostały określone początkowo na podstawie paragrafu 2 decyzji [10/CMP.1](#)³⁴ na pierwszym Spotkaniu Stron Protokołu z Kioto, a następnie zmienione na podstawie paragrafu 14 decyzji [3/CMP.2](#)³⁵ na drugim Spotkaniu Stron i w takiej formie

³³ http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/Provisions_for_JI_SSC_projects.pdf

³⁴ <http://unfccc.int/resource/docs/2005/cmp1/eng/08a02.pdf#page=14>

³⁵ <http://unfccc.int/resource/docs/2006/cmp2/eng/10a01.pdf#page=12>

obowiązują do dziś, a zawarte są w ww. dokumencie ([Provisions for Joint Implementation Small-scale Projects](#)). Zgodnie z przyjętymi kryteriami projekty JI SSC są definiowane w następujący sposób:

- typ I – projekty z zakresu energetyki odnawialnej z maksymalną mocą zainstalowaną do 15 MW (lub podobny ekwiwalent);
- typ II – projekty z zakresu poprawy efektywności energetycznej, które redukują zużycie energii po stronie dostawcy lub odbiorcy energii o maksimum 60 GWh rocznie (lub podobny ekwiwalent);
- typ III – inne projekty, które prowadzą do redukcji emisji równej lub mniejszej niż 60 kiloton (kt) ekwiwalentu dwutlenku węgla (CO_{2ekw.}) rocznie.

Należy zauważyć, że w przypadku gdy projekt jednocześnie odnosi się do dwóch z ww. typów SSC, czyli np. jest źródłem energii odnawialnej o pewnej zainstalowanej mocy (typ I) oraz jednocześnie powoduje redukcje emisji w skali rocznej (typ III), to aby korzystać z ww. przywilejów dla projektów SSC, musi spełniać odpowiednie kryteria zarówno dla typu I (moc nie większa niż 15 MW) jak i dla typu III (redukcje emisji nie większe niż 60 kiloton rocznie). Nie wystarczy, że będzie spełniał jedynie jedno z dwóch wyznaczonych dla tych typów kryteriów.

Ponadto, JISC może zatwierdzić dodatkowe kategorie (kryteria) dla projektów SSC z własnej inicjatywy, bądź też na wniosek uczestników projektu. Należy jednak podkreślić, iż zmiany w liście typów projektów małoskalowych nie będą miały wpływu na projekty, dla których została już przeprowadzona determinacja zgodnie z paragrafem 34 [międzynarodowych wytycznych JI](#).

Inną istotną zaletą realizowania projektów SSC jest możliwość ich łączenia, czyli tzw. bundling. Projekty małoskalowe mogą być łączone, w ramach realizacji w myśl ścieżki II, na różnych etapach cyklu projektowego (dokumentacji projektowej – PDD, oceny PDD, monitorowania, weryfikacji redukcji emisji). Projekty łączone muszą należeć do tej samej kategorii, muszą mieć taki sam okres kredytowania, a skład grupy projektów SSC nie może ulegać zmianom w czasie. Pozostałe, szczegółowe informacje dotyczące łączenia projektów SSC znajdują się w przytaczanym już dokumencie „[Provisions for Joint Implementation Small-scale Projects](#)”.

Powyżej opisane przywileje dla projektów SSC JI mają zastosowanie w przypadku, gdy wybrana jest ścieżka II i w ocenę projektu (jego dokumentacji) zaangażowany jest JISC ([patrz rozdz. 3.3](#)). Procedura krajowa zatwierdzania projektów wspólnych wdrożeń w ramach ścieżki I nie rozróżnia projektów względem ich skali. Szczegółowe informacje dotyczące krajowej ścieżki (ścieżki I) zatwierdzania projektów wspólnych wdrożeń w Polsce zostały zaprezentowane w [rozdziale 4](#).

3.8 Projekty programowe (PoA)

Należy zauważyć, że tradycyjne podejście mechanizmu JI ogranicza się przeważnie do wdrażania dużych, pojedynczych projektów. Podejście projektowe zostało rozszerzone wraz z koncepcją projektów programowych (PoA – Programme of Activities), które mogą być rejestrowane jako projekty JI. PoA to właściwie programy działań, które mogą się składać z licznych oraz powiązanych działań lub projektów. Agregowanie małych i rozproszonych działań, a co za tym idzie, również agregowanie uzyskanych dzięki nim redukcji emisji, daje im szansę zaistnienia, co byłoby niemożliwe w tradycyjnym podejściu projektowym.

Idea PoA narodziła się wraz z decyzją wydaną na Konferencji Stron Konwencji Klimatycznej służącej

jako spotkanie Stron Protokołu z Kioto w 2005 r. ([paragraf 20 decyzji 7/CMP.1](#)³⁶). Z początku idea PoA miała odniesienie do mechanizmu czystego rozwoju, a pierwsze wytyczne w tym zakresie zostały przyjęte na 32 posiedzeniu Rady Zarządzającej CDM (CDM EB – CDM Executive Board), gdzie koncepcja PoA została zdefiniowana w paragrafie 1 aneksu 38 ([Annex 38 - Guidance on the registration of project activities under a programme of activities as a single CDM project activity](#)³⁷). Dopiero w późniejszym okresie zaczęły powstawać wytyczne JISC do wdrażania JI PoA w obrębie mechanizmu wspólnych wdrożeń w ramach ścieżki II. Delegacja dotycząca konieczności stworzenia procedury wdrażania PoA w ramach JI została określona w [paragrafie 6 decyzji 5/CMP.4](#)³⁸. Ostateczny kształt tych wytycznych został przyjęty na 18 spotkaniu JISC w październiku 2009 r. ([Procedures for programmes of activities under the verification procedure under the Joint Implementation Supervisory Committee](#)³⁹).

Zgodnie z ww. procedurą przyjętą przez JISC, JI PoA to skoordynowane działanie prowadzone przez jednostkę publiczną lub prywatną, implementujące politykę lub założony cel, składające się z jednego lub więcej powiązanych ze sobą typów działań programowych, czyli tzw. JI Programme Activities (JPAs), które były lub będą powielane. Założeniem JI PoA jest osiągnięcie ekonomiki skali i dotarcie do szerszych grup interesariuszy aniżeli pojedyncze projekty. Należy podkreślić, że może składać się z nieograniczonej liczby działań programowych.

Pojedyncze JPA (działanie programowe) stanowi projekt, który skutkuje redukcjami emisji lub pochłanianiem, do których nie doszłoby w przypadku braku realizacji projektu.

Typ JPA jest zdefiniowany jako technologie lub środki, jakie mają być wykorzystane w ramach programu, w tym powinien zawierać opis i uzasadnienie wybranej linii bazowej i monitorowania dla każdej wybranej technologii lub środka.

JPA może być działaniem podjętym na terenie jednego zakładu (np. zmiana paliwa w pojedynczym przedsiębiorstwie lub też montaż instalacji biogazu na gospodarstwie rolnym) lub też może być grupą racjonalnie (np. ze względu na ich liczbę) powiązanych ze sobą działań (np. wymiana żarówek na energooszczędne w budynku lub też instalacja kolektorów słonecznych służących do ogrzewania wody w budynkach mieszkalnych). Innymi kryteriami grupowania tych działań mogą być m.in.: kryteria geograficzne, chronologiczne, czy też odnoszące się do liczby jednostek redukcji emisji. Jak wynika z definicji, całkowity rozmiar JI PoA jest nieznanym na początku jego wdrażania. Kolejne JPA, czyli poszczególne działania programowe mogą być włączane do programu w momencie jego rejestracji lub wdrażania.

Prywatna lub publiczna jednostka nadzorująca proces wdrażania JI PoA nazywana jest jednostką koordynującą JI PoA.

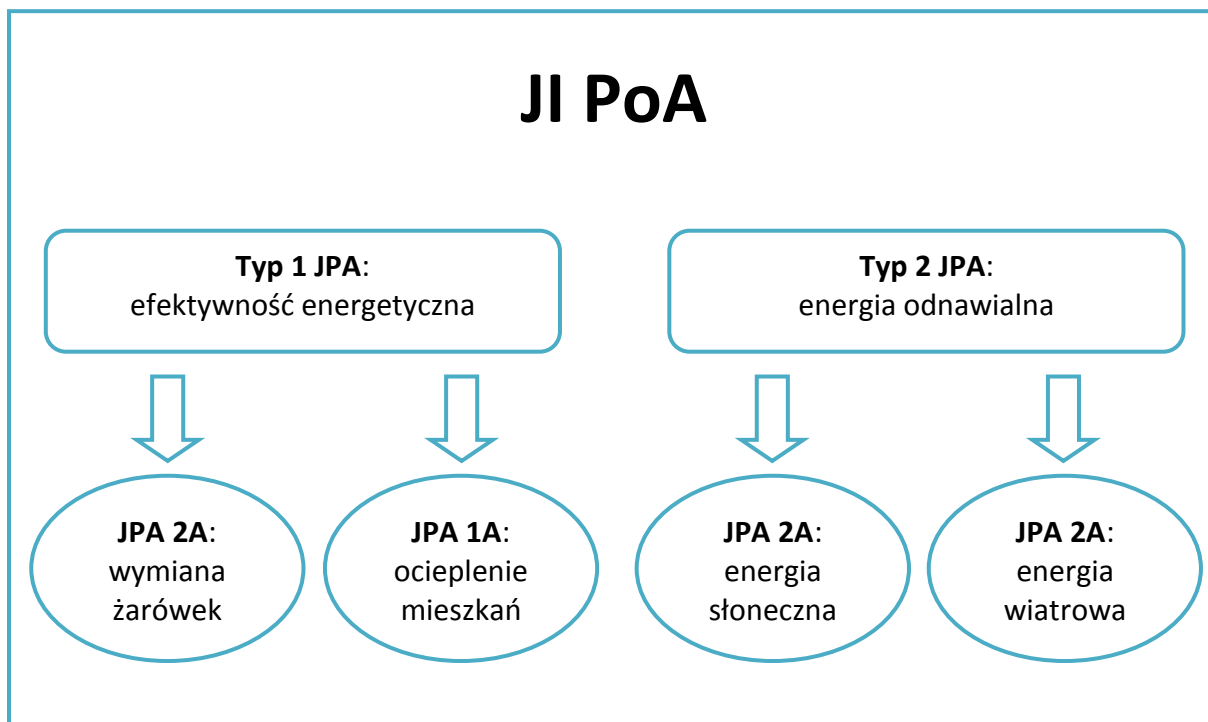
³⁶ <http://unfccc.int/resource/docs/2005/cmp1/eng/08a01.pdf#page=93>

³⁷ http://cdm.unfccc.int/EB/032/eb32_repan38.pdf

³⁸ <http://unfccc.int/resource/docs/2008/cmp4/eng/11a01.pdf#page=18>

³⁹ http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/JI_PoA_procedures.pdf

Rysunek 3. Przykładowy schemat PoA.

Źródło: opracowanie KASHUE-KOBIZE, Warszawa 2010 r., na podstawie prezentacji JISC, na CMP 5 w 2009 r.

Dokumentem, w którym prezentowane są informacje na temat JI PoA jest dokumentacja projektowa, a dokładniej [JI PoA DD](#)⁴⁰, której formularz został przyjęty na 18 posiedzeniu, JISC podobnie jak wspomniane wcześniej [wytyczne dotyczące Procedury JI PoA](#). Formularz zawiera układ i zakres informacji koniecznych do zawarcia w dokumentacji projektowej JI PoA. W ww. [wytycznych](#) JISC określił, iż JI PoA musi opisywać:

- każdy typ JPA, który ma być włączony do programu,
- przynajmniej jedno rzeczywiste JPA z każdego typu, które ma być włączone do programu,
- kryteria (tzw. eligibility criteria), na podstawie których poszczególne JPA będą mogły być włączane do programu.

Wymienione wyżej elementy stanowią istotny element sporządzanej przez jednostkę koordynującą dokumentacji projektowej JI PoA DD.

Oceny dokumentacji projektowej JI PoA dokonuje Akredytowana Niezależna Jednostka. JISC przyjął również wytyczne ([Guidelines for users of the joint implementation programme of activities design document form](#)⁴¹) do stosowania przyjętego układu formularza JI PoA DD. W przypadku dodawania kolejnych JPA w czasie trwania JI PoA, aktualizowana jest tabela (jej układ jest określony w [formularzu dokumentacji projektowej](#)), gdzie oprócz podstawowych informacji dotyczących działania, znajduje się potwierdzenie, że działanie to spełnia ww. kryteria (tzw. [eligibility requirements](#)). Nowym elementem w przypadku JI PoA jest możliwość używania tzw. metody próbkowania (sample based approach). Przeprowadzająca weryfikację Akredytowana Niezależna Jednostka sporządza plan, w którym określa na podstawie jakiej próby działań będzie weryfikować redukcje w całym programie.

⁴⁰ http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/JI_PoA-DD_FORM.pdf

⁴¹ http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/PoA_Guidelines.pdf

We wdrożeniu programu projektowego kluczową rolę odgrywa wspomniana wcześniej jednostka koordynująca JI PoA. Jednostka ta musi mieć możliwości do jasnego określenia koncepcji całego programu wraz z ustaleniami koniecznymi do jego implementacji. Odpowiada również za strukturę i model biznesowy całego programu i organizację umów z ewentualnymi partnerami, a także za kwestie odnoszące się do zawierania umów z potencjalnymi nabywcami wygenerowanych przez program jednostek redukcji emisji.

Potencjał JI PoA leży głównie w dużej liczbie małych i jednorodnych, niskokosztowych działań prowadzących do redukcji emisji gazów cieplarnianych. Szczególnie istotne wydaje się wykorzystanie obszaru oszczędności energii po stronie zapotrzebowania na energię (oszczędne oświetlenie, sprzęt gospodarstwa domowego, wyposażenie przemysłowe takie jak kotły, silniki, pompy, paliwooszczędne pojazdy). Małoskalowe środki obejmujące zamianę paliw na mniej emisyjne w przypadku ogrzewania budynków mieszkalnych oraz małych i średnich przedsiębiorstw również stanowią interesujący kierunek działań. Obiecujący potencjał istnieje też w przypadku niewielkich działań z zakresu gospodarki odpadami oraz produkcji energii ze źródeł odnawialnych.

W ramach JI PoA można stosować każdą zatwierdzoną przez Radę Zarządzającą CDM metodologię wyznaczania linii bazowej i monitorowania, zarówno dla projektów wielkoskalowych jak i małoskalowych. Istotną przewagą JI PoA nad standardowymi projektami JI jest fakt, iż linie bazowe dla każdego typu JPA w programie są ustalone w początkowej dokumentacji dla całego programu. Kolejną istotną przewagą JI PoA jest to, że metodologie dla projektów małoskalowych mogą być stosowane bez żadnych ograniczeń co do rozmiaru samego projektu programowego. Pomimo tego, iż niektóre wielkoskalowe metodologie są opracowywane specjalnie z myślą o JI PoA, jest wielce prawdopodobne, że w przypadku projektów programowych używane będą właśnie metodologie małoskalowe opisujące poszczególne działania programowe. Metodologie małoskalowe mogą być stosowane do JPA, o ile każde JPA mieści się w granicach wartości wyznaczonych dla projektów o małej skali ([patrz rozdz. 3.7](#)). Przewaga małoskalowych metodologii tkwi w tym, że są one o wiele bardziej uproszczone i ustandaryzowane w porównaniu z wielkoskalowymi. Powyższe podejście ma zastosowanie w przypadku wyboru ścieżki II ([patrz rozdziały 3.3](#) oraz [4.1](#)).

Kolejnym argumentem przemawiającym za JI PoA jest obniżenie kosztów transakcyjnych projektów. Koszty związane z implementacją projektów JI zachodzą zarówno przed jak i podczas wdrażania samego projektu. Koszty te ciągle stanowią barierę przy implementacji projektów JI, w szczególności w przypadku małych i rozproszonych projektów, które mają małe możliwości redukcji emisji, jeżeli byłyby ujmowane jako pojedyncze projekty. Zatem idea JI PoA umożliwia osiągnięcie ekonomiki skali, a w tym samym momencie daje możliwość dotarcia do szerszej grupy zainteresowanych oraz do typów działań, które są zbyt małe, aby rozpatrywać je jako samodzielne projekty JI. Wynika z tego, że JI PoA mają potencjał, aby otworzyć obszary, które dotychczas były poza zasięgiem tradycyjnych projektów wspólnych wdrożeń.

Podobnie jak w przypadku projektów SSC JI, opisane powyżej ułatwienia w procedurze zatwierdzania projektów JI PoA mają zastosowanie w przypadku, gdy wybrana jest ścieżka II i w ocenę projektu (jego dokumentacji) zaangażowany jest JISC ([patrz rozdz. 3.3](#)). Procedura krajowa zatwierdzania projektów wspólnych wdrożeń w ramach ścieżki I, nie przewiduje obecnie oddzielnych procedur dla projektów programowych. Szczegółowe informacje dotyczące krajowej ścieżki zatwierdzania projektów wspólnych wdrożeń w Polsce zostały zaprezentowane w [rozdziale 4](#).

3.9 Projekty leśne (LULUCF)

Protokół z Kioto dopuszcza realizację projektów JI, które powodują pochłanianie emisji gazów cieplarnianych i należą do działań w ramach użytkowania gruntów, zmiany użytkowania gruntów i leśnictwa (LULUCF⁴²). Są to tzw. projekty leśne JI (tzw. LULUCF JI), które obejmują takie działania jak: zalesianie, ponowne zalesianie, gospodarka leśna, gospodarka terenami uprawnymi, gospodarka pastwiskami, rekultywacja. Definicje poszczególnych działań w ramach LULUCF opisano w [Decyzji 16/CMP.1](#)⁴³.

Na stronie Sekretariatu Konwencji Klimatycznej znajduje się wzór dokumentacji projektowej dla projektów LULUCF JI ([JI LULUCF PDD](#))⁴⁴, a szczegóły dotyczące tego rodzaju projektów opisane są w [Wytycznych dla użytkowników dokumentacji projektowej dla projektów JI LULUCF](#).⁴⁵

W wyniku realizacji projektów leśnych JI generowane są jednostki redukcji emisji, które powstają w wyniku konwersji istniejących jednostek pochłaniania RMU. Polska zgłosiła do Sekretariatu Konwencji Klimatycznej, iż zamierza raportować wyniki działań związanych z użytkowaniem gruntów, zmianą w użytkowaniu gruntów i leśnictwem (w ramach art. 3.3 i 3.4 Protokołu z Kioto) na koniec okresu rozliczeniowego. W związku z tym dopiero wtedy zostanie wyliczona ilość wygenerowanych przez Polskę jednostek RMU oraz będzie można zamienić jednostki RMU na ERU pochodzące z projektów LULUCF JI. Dlatego też do tego czasu nie można transferować ani umarzać jednostek ERU z projektów leśnych. Należy jednocześnie podkreślić, że jednostek pochodzących z projektów leśnych (tj. RMU, ERU leśne, tCER i ICER z projektów leśnych CDM) nie można przenosić na kolejny okres rozliczeniowy (przeciwnie niż w przypadku jednostek uzyskanych przez ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, które zachowują ważność w kolejnych okresach). Transakcje ww. jednostkami będą mogły odbywać się jedynie w ciągu 100 dni tzw. true-up period, czyli okresu następującego po przedstawieniu i przeglądzie ostatniego raportu rocznego na koniec okresu rozliczeniowego Protokołu z Kioto, który prawdopodobnie będzie miał miejsce w 2014 roku.

Należy również zauważyć, że jednostek ERU pochodzących z projektów leśnych, prowadzący instalacje nie mogą wykorzystywać w EU ETS do rozliczania rocznej emisji. Zgodnie z Art. 1 ust. 3 dyrektywy 2004/101/WE wszystkie CER i ERU, które zostały wydane i mogą zostać wykorzystane zgodnie z Konwencją Klimatyczną i Protokołem z Kioto oraz z późniejszymi decyzjami przyjętymi w tym zakresie, mogą być wykorzystane we wspólnotowym systemie handlu uprawnieniami do emisji z wyjątkiem m.in. CER i ERU z działalności związanej z użytkowaniem gruntów, zmianą użytkowania gruntów i leśnictwem.

⁴² LULUCF – Land Use, Land Use Change and Forestry – użytkowanie gruntów, zmiana użytkowania gruntów i leśnictwo zdefiniowane w Protokole z Kioto oraz Postanowieniach z Marrakeszu, a w szczególności w decyzjach 11/CP.7 i 16/CMP.1

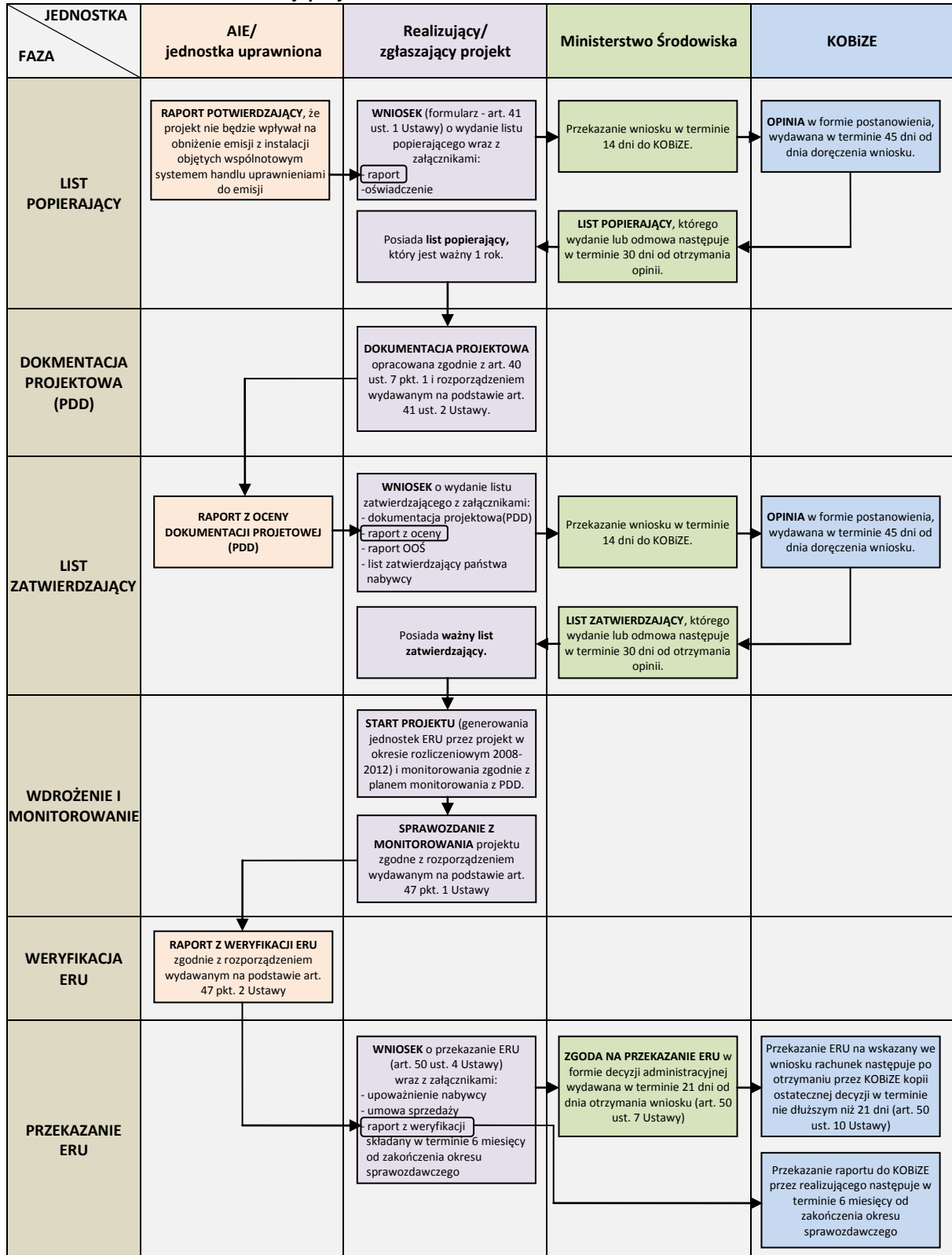
⁴³ <http://unfccc.int/resource/docs/2005/cmp1/eng/08a03.pdf>

⁴⁴ http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/JI_LULUCF_PDD_form.pdf

⁴⁵ http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/LULUCF_Guidelines.pdf

4 Procedury JI krok po kroku

Tabela 5. Schemat ścieżki I realizacji projektów JI w Polsce.

Źródło: opracowanie KASHUE-KOBiZE, Warszawa 2010 r.

Niniejszy rozdział opisuje cykl projektowy w podziale na jego poszczególne fazy, począwszy od pomysłu projektowego, poprzez zatwierdzenie i wdrożenie projektu, aż po finalny transfer jednostek ERU wygenerowanych przez projekt JI realizowany na terenie Polski. Opisane w rozdziale procedury opierają się na przepisach [Ustawy z dnia 17 lipca 2009 r. o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji](#)⁴⁶ (Dz. U. Nr 130, poz. 1070; zwana dalej Ustawą) i odzwierciedlają wymogi realizacji projektów JI, zarówno w ramach ścieżki I, jak i ścieżki II. W ogólnym ujęciu zatwierdzenie projektów JI przebiega dwuetapowo i polega na ubieganiu się przez zgłaszającego projekt o dwa podstawowe dokumenty, którymi są list popierający (Letter of Endorsement – LoE), a następnie list zatwierdzający (Letter of Approval – LoA) projekt. Fazę listu popierającego przedstawiono w [rozdziale 4.2](#), a fazę listu zatwierdzającego – w [rozdziale 4.4](#). W zależności od wyboru ścieżki w proces ten może być również zaangażowany JISC. Etapy wdrażania, monitorowania i weryfikacji projektu JI zostały opisane w [rozdziale 4.5](#) i [rozdziale 4.6](#). Finalne przekazanie jednostek ERU wygenerowanych przez projekt JI odbywa się w Krajowym rejestrze zgodnie z procedurą opisaną w [rozdziale 4.7](#). Tabela 5 przedstawia rolę i zadania jednostek zaangażowanych w realizację projektu JI oraz wymienia wymagane dokumenty na poszczególnych etapach realizacji projektu.

4.1 Różnice pomiędzy procedurami w ramach ścieżki I i ścieżki II

Cykl projektowy, w przypadku obrania przez inwestora ścieżki II, opiera się na zasadach i regulacjach międzynarodowych. W związku z tym, że implementacja mechanizmu czystego rozwoju (CDM) jest dalece bardziej rozwinięta niż JI, cykl projektowy JI w ramach ścieżki II w dużym stopniu opiera się na zasadach i przesłankach cyklu projektowego CDM. Procedura weryfikacyjna dla ścieżki II (procedura realizacji projektów JI w ramach ścieżki II) została uruchomiona przez JISC 26 października 2006 r. Nieco inna jest międzynarodowa terminologia odnosząca się do poszczególnych faz projektowych JI w porównaniu do tej w CDM. W przypadku projektów JI wyraz determinacja (determination) odnosi się do oceny (walidacji w przypadku CDM) dokumentacji projektowej, ale również do weryfikacji zredukowanych emisji, a sam cykl projektowy JI w ramach ścieżki II nazywany jest procedurą weryfikacyjną (verification procedure). Nie mniej jednak najistotniejszą cechą procedury w ramach ścieżki II JI jest fakt, iż jest realizowana na poziomie międzynarodowym z udziałem JISC i to JISC nadzoruje ocenę dwóch wymienionych wyżej faz determinacji.

Podstawowe kroki w ramach ścieżki II dla projektów JI zostały opisane poniżej.

- 1) AIE w drodze determinacji – oceny sprawdza czy projekt spełnia wymogi zapisane w wytycznych JI i upublicznia wyniki swojej determinacji (raport z determinacji).
- 2) Dwóch członków JISC, którym doradza dwóch ekspertów, dokonuje oceny raportu z determinacji.
- 3) JISC lub Strona uczestnicząca w projekcie (kraj gospodarz lub kraj projektodawcy) może zażądać dodatkowego przeglądu projektu. W przypadku braku takiego żądania w przeciągu 45 dni, determinacja jest uznana za zakończoną i ostateczną.
- 4) Uczestnik projektu monitoruje redukcje emisji generowane przez projekt zgodnie z planem monitorowania, przygotowuje sprawozdanie (raport) z monitorowania i przekazuje go do AIE.

⁴⁶ <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20091301070&type=1>

- 5) AIE dokonuje determinacji-weryfikacji redukcji emisji wykazanych w sprawozdaniu (raporcie) i upublicznia stworzony przez siebie raport z weryfikacji (determinacji)
- 6) Dwóch członków JISC ocenia ww. raport.
- 7) JISC lub Strona uczestnicząca w projekcie (kraj gospodarz lub kraj projektodawcy) może zażądać dodatkowego przeglądu projektu. W przypadku braku takiego żądania w przeciągu 15 dni, determinacja-weryfikacja jest uznana za zakończoną i ostateczną.

Tabela 6. Porównanie ścieżek I i II w Polsce w oparciu o przepisy Ustawy.

	ścieżka I w Polsce	ścieżka II w Polsce
Wniosek o wydanie listu popierającego / PIN	<ul style="list-style-type: none"> • składa się w formie pisemnej i elektronicznej, w języku polskim i angielskim, do Ministra Środowiska (art. 40 ust. 2 Ustawy) • zakres wymogów formalnych wniosku określa art. 40 ust. 4 i 5 Ustawy • wzór formularza wniosku określi rozporządzenie Ministra Środowiska (art. 41 ust. 1 Ustawy) 	<p>zgodnie z wymogami określonymi dla ścieżki I</p> <p>(zgodnie z międzynarodowymi wytycznymi JI dla ścieżki II etap wniosku o wydanie listu popierającego /PIN nie jest formalnie wymagany)</p>
Dokumentacja projektowa (PDD)	<ul style="list-style-type: none"> • stanowi załącznik do wniosku o wydanie listu zatwierdzającego • zakres informacji dokumentacji projektowej (PDD) określa art. 40 ust. 7 pkt. 1 Ustawy • szczegółowy zakres informacji PDD określi rozporządzenie Ministra Środowiska (art. 41 ust. 2 Ustawy) 	<p>formularz zatwierdzony przez JISC dostępny na stronie Sekretariatu Konwencji Klimatycznej</p>
Raport z oceny PDD	<ul style="list-style-type: none"> • sporządza AIE lub jednostka uprawniona (art. 40 ust. 7 pkt 2 Ustawy) • wykaz jednostek uprawnionych prowadzi i zamieszcza na swojej stronie internetowej KOBiZE (art. 36 ust. 3 Ustawy) • wymagania w stosunku do jednostek uprawnionych określi rozporządzenie Ministra Środowiska (art. 36 ust. 4 Ustawy) 	<ul style="list-style-type: none"> • sporządza AIE • formularz zatwierdzony przez JISC dostępny na stronie Sekretariatu Konwencji Klimatycznej • przekazywany za pośrednictwem AIE do JISC celem dokonania oceny; negatywna ocena skutkuje wygaśnięciem listu zatwierdzającego (art. 43 Ustawy)
Wniosek o wydanie listu zatwierdzającego	<ul style="list-style-type: none"> • składa się w formie pisemnej i elektronicznej, w języku polskim i angielskim, do Ministra Środowiska (art. 40 ust. 2 Ustawy) • zakres wymogów formalnych wniosku określa art. 40 ust. 6 Ustawy • załącznikami do wniosku są (art. 40 ust. 7 Ustawy): <ul style="list-style-type: none"> ✓ PDD ✓ Raport z oceny PDD ✓ Raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko ✓ List zatwierdzający projekt z państwa nabywającego jednostki ERU 	<p>zgodnie z wymogami określonymi dla ścieżki I</p> <p>(zgodnie z międzynarodowymi wytycznymi JI dla ścieżki II wniosek o wydanie listu zatwierdzającego nie jest formalnie wymagany)</p>
Sprawozdanie z monitorowania	<ul style="list-style-type: none"> • opracowuje podmiot realizujący projekt (art. 45 Ustawy) • dotyczy okresu nie dłuższego niż 1 rok, określa wielkość redukcji i odpowiadającą jej liczbę jednostek redukcji (art. 45. ust. 3 i 4 Ustawy) • formę i układ określi rozporządzenie Ministra Środowiska (art. 47 ust. 1 Ustawy) 	<p>zgodnie z wymogami określonymi dla ścieżki I</p>
Raport z weryfikacji	<ul style="list-style-type: none"> • sporządza AIE lub jednostka uprawniona (art. 45 ust. 5 i 6 Ustawy) • weryfikuje i określa liczbę jednostek redukcji (art. 45 ust. 7 Ustawy) • formę i układ określi rozporządzenie Ministra Środowiska (art. 47 ust. 2 Ustawy) 	<ul style="list-style-type: none"> • sporządza AIE • formularz zatwierdzony przez JISC dostępny na stronie Sekretariatu Konwencji Klimatycznej • przekazywany za pośrednictwem AIE do JISC celem dokonania oceny; negatywna ocena skutkuje brakiem możliwości ubiegania się o przekazanie jednostek ERU (art. 46 Ustawy)

Źródło: opracowanie KASHUE-KOBiZE, Warszawa 2010 r.

Ścieżka I dla realizacji projektów wspólnych wdrożeń, na którą (również) składają się dwie fazy determinacji, czyli determinacja (ocena) PDD oraz determinacja (weryfikacja) jednostek ERU jest oparta na przepisach krajowych i nie przewiduje udziału JISC. Państwo jest uprawnione do korzystania ze ścieżki I, o ile spełnia ono odpowiednie wymagania ([rozdz. 3.3](#)).

Polska procedura realizacji projektów JI w ramach ścieżki I została usankcjonowana wraz z wejściem w życie Ustawy ([rozdz. 2.5.2](#)). Procedura ta składa się z podstawowych elementów wymienionych poniżej, a szerzej omówionych w następujących podrozdziałach (4.2 – 4.7).

4.2 Faza listu popierającego

Większość projektów w ramach mechanizmu wspólnych wdrożeń rozpoczyna się sporządzeniem przez potencjalnego projektodawcę krótkiego dokumentu charakteryzującego dany pomysł projektowy. Zwykle proponujący projekt przeprowadza studium wykonalności, aby sprawdzić, czy warto jest kontynuować prace nad danym zamysłem. Na podstawie sporządzonego studium można wstępnie stwierdzić, ile potencjalny projekt mógłby zredukować emisji, jakie koszty byłyby z tym związane oraz to czy projekt stoi w zgodzie z wytycznymi dla projektów JI. Rezultatem przeprowadzonej wstępnej oceny, jest najczęściej decyzja odnośnie dalszego przebiegu projektu.

W dotychczasowych działaniach w ramach mechanizmu JI, dokumentem na podstawie którego taka decyzja była wydawana był tzw. PIN, czyli Project Idea Note. Poza wcześniej wspomnianymi elementami PIN dawał również możliwość oceny tego, jak dany projekt jest odbierany przez kraj gospodarza i czy kraj ten wyraża chęć jego późniejszego zatwierdzenia. W dokumencie jakim jest PIN znajdują się podstawowe informacje dotyczące przewidywanych redukcji emisji, dodatkowości projektu oraz wstępny przegląd środków finansowych koniecznych do zaangażowania w projekt. Pomimo, iż w myśl ścieżki II sporządzenie PIN nie jest formalnie obligatoryjne, jest korzystne z punktu widzenia prezentacji projektu krajom gospodarza oraz inwestora (DFP), celem uzyskania wstępnej aprobaty projektu.

W odróżnieniu od procedury międzynarodowej, gdzie „faza PIN” nie jest formalnie wymagana, w Polsce pierwsza faza implementacji projektu w ramach mechanizmu wspólnych wdrożeń jest obligatoryjna, usankcjonowana Ustawą i prawnie wiążąca. Jest to faza wydania listu popierającego i co należy zauważyć, w myśl polskich przepisów, jest to faza obligatoryjna zarówno w ramach ścieżki I jak i ścieżki II.

Odpowiednikiem wspomnianego PIN w polskiej procedurze jest wniosek o wydanie listu popierającego. Zgodnie z art. 40 ust. 2 Ustawy, zgłaszający projekt wspólnych wdrożeń składa wniosek o wydanie listu popierającego w formie pisemnej i elektronicznej, w języku polskim i angielskim, do Ministra Środowiska (MŚ). Następnie Minister Środowiska niezwłocznie, jednak nie później niż w terminie 14 dni, przekazuje wniosek do zaopiniowania Krajowemu ośrodkowi bilansowania i zarządzania emisjami (KOBiZE – Krajowy ośrodek) (art. 40 ust. 3 Ustawy). KOBiZE wydaje opinię, w formie postanowienia, w terminie 45 dni od dnia doręczenia wniosku (art. 38 ust. 3 Ustawy). Niniejsze postanowienie doręcza się podmiotowi zgłaszającemu wniosek oraz Ministrowi Środowiska. Minister Środowiska wydaje list popierający w formie decyzji administracyjnej, w terminie 30 dni od dnia otrzymania opinii KOBiZE, jeżeli projekt spełnia warunki określone w art. 39 (art. 38 ust. 2 i ust. 4 Ustawy).

Zgodnie z art. 40 ust. 4 Ustawy, wniosek o wydanie listu popierającego powinien zawierać:

- 1) imię i nazwisko oraz adres zamieszkania albo nazwę, oznaczenie siedziby i adres zgłaszającego projekt;
- 2) określenie lokalizacji projektu;
- 3) oszacowanie przewidywanej wielkości redukcji lub uniknięcia emisji gazów cieplarnianych albo pochłaniania emisji dwutlenku węgla (CO₂);
- 4) wskazanie przewidywanego okresu, w jakim na skutek wdrożenia projektu będą powstawały jednostki redukcji emisji;
- 5) opis projektu i stosowanej technologii;
- 6) opis sposobu i źródeł finansowania projektu;
- 7) informację:
 - a. o przewidywanych efektach ekologicznych i społecznych, które powstaną w wyniku realizacji projektu,
 - b. na jakim etapie realizacji znajduje się projekt w dniu składania wniosku,
 - c. o planowanej ścieżce.

Zgodnie z art. 40 ust. 5 Ustawy, do wniosku o wydanie listu popierającego należy dołączyć:

- 1) oświadczenie zgłaszającego, że projekt nie będzie wpływał na obniżenie emisji z instalacji objętych wspólnotowym systemem handlu uprawnieniami do emisji;
- 2) raport Akredytowanej Niezależnej Jednostki lub jednostki uprawnionej, o której mowa w art. 36 Ustawy, potwierdzający, że projekt nie będzie wpływał na obniżenie emisji z instalacji objętych wspólnotowym systemem handlu uprawnieniami do emisji.

Wzór formularza tego wniosku oraz szczegółowy zakres informacji, jakie powinny być w nim zawarte (uszczegółowiające ww. 7 punktów z art. 40 ust. 4) zostanie określony rozporządzeniem Ministra Środowiska wydawanym na podstawie art. 41 ust. 1 Ustawy.

Zgodnie z art. 39. ust. 1 Ustawy, list popierający może być wydany, jeżeli projekt wspólnych wdrożeń spełnia jednocześnie następujące warunki:

- 1) nie dotyczy zrealizowanych i zakończonych inwestycji;
- 2) należy do rodzajów przedsięwzięć, które mogą być realizowane jako projekty wspólnych wdrożeń na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 3) nie wpływa na obniżenie emisji gazów cieplarnianych z instalacji objętych wspólnotowym systemem handlu uprawnieniami do emisji;
- 4) nie stanowi wykonania obowiązków wynikających z przepisów prawa Unii Europejskiej lub krajowego.

Właśnie te warunki są szczegółowo oceniane przez Krajowy ośrodek i na podstawie tej oceny wydawana jest opinia, która stanowi podstawę do wydania przez Ministra Środowiska listu popierającego dla projektu JI. Istotnym jest, aby zgłaszający wniosek o wydanie listu popierającego, dokładnie przeanalizował dane dotyczące projektu, które będzie umieszczał w ww. formularzu

określonym rozporządzeniem, pod kątem tych czterech kluczowych wymagań. Poniżej znajduje się krótki opis do ww. warunków.

Projekt nie dotyczy zrealizowanych i zakończonych inwestycji

Projekt zgłaszany do Ministerstwa Środowiska w celu uzyskania listu popierającego nie może być projektem już wdrożonym i funkcjonującym. Jeżeli projekt został już wdrożony przed zgłoszeniem go do Ministerstwa Środowiska oznacza to, iż wykorzystanie mechanizmu wspólnych wdrożeń nie było niezbędnym elementem jego zrealizowania i uruchomienia. Taki projekt nie może być uznany za dodatkowy i nie może ubiegać się o status projektu wspólnych wdrożeń.

Projekt należy do rodzajów przedsięwzięć, które mogą być realizowane jako projekty wspólnych wdrożeń na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

Zgłaszany projekt musi znajdować się na liście rodzajów przedsięwzięć określonych rozporządzeniem w sprawie rodzajów przedsięwzięć, które mogą być realizowane jako projekty wspólnych wdrożeń na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, które będzie wydane na podstawie art. 39 ust. 3 Ustawy. A zatem do oceny tego warunku konieczne jest wejście z życie ww. rozporządzenia Ministra Środowiska.

Projekt nie wpływa na obniżenie emisji gazów cieplarnianych z instalacji objętych wspólnotowym systemem handlu uprawnieniami do emisji

W związku z wymogami prawa wspólnotowego, a w szczególności przepisami dyrektywy łączącej i decyzji o unikaniu podwójnego liczenia ([rozdz. 2.3](#)), nie jest możliwe wydawanie jednostek ERU dla redukcji lub ograniczania emisji gazów cieplarnianych z instalacji objętych wspólnotowym systemem handlu uprawnieniami do emisji. W celu zapewnienia tego warunku do wniosku załącza się wspomniane wcześniej oświadczenie oraz raport.

Projekt nie stanowi wykonania obowiązków wynikających z przepisów prawa Unii Europejskiej lub krajowego

Jest to jeden z elementów potwierdzania dodatkowości projektu II. Jeżeli proponowane działanie inwestycyjne stanowi jedynie wykonanie obowiązku nałożonego na dany podmiot przepisami prawnymi, zarówno krajowymi jak i wspólnotowymi, to tego rodzaju przedsięwzięcie nie będzie spełniało niniejszego kryterium i tym samym nie będzie się kwalifikowało jako projekt II. Realizacja projektu powinna wychodzić ponad wymogi określone przepisami prawa.

Wydany list popierający wygasa po upływie jednego roku od dnia doręczenia zgłaszającemu projekt wspólnych wdrożeń, jeżeli w tym czasie zgłaszający projekt nie złoży wniosku o wydanie listu zatwierdzającego. Wygaśnięcie listu popierającego zostaje stwierdzone decyzją administracyjną wydawaną przez Ministra Środowiska (art. 38 ust. 7 i 8 Ustawy).

4.3 Opracowanie dokumentacji projektowej (PDD)

Po tym jak zgłaszający projekt II otrzyma list popierający, będzie mógł przygotowywać wniosek o wydanie listu zatwierdzającego. W tym celu konieczne będzie sporządzenie dokumentacji projektowej. Wspomniana dokumentacja projektowa, o której mowa w art. 40 ust. 7 pkt. 1 Ustawy, składana wraz wnioskiem o wydanie listu zatwierdzającego podążając ścieżką I jest odpowiednikiem dokumentacji projektowej na poziomie międzynarodowym (ścieżka II). W przypadku wyboru

realizacji projektu JI w ramach ścieżki II, dla dokumentacji projektowej istnieją opracowane formularze i wytyczne dotyczące ich wypełniania, które zgłaszający projekt musi brać pod uwagę przygotowując dokumentację projektową. Wspomniane dokumenty można znaleźć na [stronie Sekretariatu Konwencji Klimatycznej](#)⁴⁷. W przypadku obrania ścieżki I realizacji projektów JI w Polsce, dla dokumentacji projektowej, która zgodnie z Ustawą powinna stanowić jeden z załączników do wniosku o wydanie listu zatwierdzającego dla projektu JI, Ustawa nie reguluje układu dokumentacji, a jedynie określa zakres informacji, które mają być zawarte w tejże dokumentacji projektowej. W myśl art. 40 ust. 7 pkt.1 Ustawy, dokumentacja projektowa powinna obejmować:

- 1) opis projektu i stosowanej technologii;
- 2) opis sposobu i źródeł finansowania projektu;
- 3) opis poziomu bazowego projektu i sposobu jego wyznaczenia;
- 4) oszacowanie wielkości redukcji lub uniknięcia emisji gazów cieplarnianych lub pochłaniania dwutlenku węgla i opis stosowanej metodologii szacowania tych wielkości;
- 5) ocenę, czy powstała w wyniku realizacji projektu redukcja lub uniknięcie emisji gazów cieplarnianych albo pochłonięcie emisji dwutlenku węgla są dodatkowymi w stosunku do tych, które powstałyby bez jego realizacji;
- 6) plan monitorowania projektu.

Szczegółowy zakres informacji, który dotyczy ww. punktów określi wydane na podstawie art. 41 ust. 2 Ustawy rozporządzenie Ministra Środowiska. W rozporządzeniu tym znajdą się wytyczne, które rozszerzą poruszane w nich zagadnienia i uszczegółowią informacje, które są konieczne do przedstawienia, celem pełnej charakterystyki danego projektu.

Do czasu wejścia w życie ww. rozporządzenia, należy przyjąć, że układ i zakres informacji dokumentacji projektowej, w przypadku obrania ścieżki I realizacji projektu JI, powinien być zgodny z wytycznymi międzynarodowymi (ścieżka II) dotyczącymi dokumentacji projektowej.

Zgodnie z delegacją zawartą w art. 41 ust. 3 Ustawy, minister właściwy do spraw środowiska może również określić, w drodze rozporządzenia, kryteria wyznaczenia poziomów bazowych, w tym wartości wskaźników emisji lub sektorowych poziomów bazowych oraz sposób monitorowania wielkości emisji.

4.4 Faza listu zatwierdzającego

Przed faktycznym zatwierdzeniem projektu JI, czyli przed wydaniem listu zatwierdzającego dla projektu, musi dojść do oceny składanego wniosku. Jedną z głównych składowych ww. wniosku jest dokumentacja projektowa przedstawiona w [rozdziale 4.3](#).

Podobnie jak w przypadku fazy listu popierającego ([rozdz. 4.2](#)) zgłaszający projekt JI składa wniosek o wydanie listu zatwierdzającego w formie pisemnej i elektronicznej, w języku polskim i angielskim, do Ministra Środowiska. Procedura postępowania z wnioskiem jest taka sama jak w przypadku wniosku o wydanie listu popierającego ([rozdz. 4.2](#)).

Do wniosku zgłaszający projekt dołącza elementy wymienione i opisane poniżej.

⁴⁷ <http://ji.unfccc.int/Ref/Forms.html>

- Dokumentacja projektowa, przedstawiona w [rozdziale 4.3](#).
- Raport z oceny dokumentacji projektowej.

Raport ten, w przypadku realizacji projektu w ramach ścieżki II, powinien być sporządzony przez Akredytowaną Niezależną Jednostkę, w oparciu o układ i wytyczne międzynarodowe ([Joint implementation determination and verification manual](#)⁴⁸). Formularz dokumentu raportu można znaleźć na [stronie Sekretariatu Konwencji Klimatycznej](#).

W przypadku realizacji projektu w ramach ścieżki I, ww. raport z oceny dokumentacji projektowej może być sporządzony przez AIE lub jednostkę uprawnioną, o której mowa w art. 36 Ustawy. Wprowadzenie możliwości sporządzenia ww. raportu również przez jednostkę uprawnioną ma na celu ułatwienie procedury, a tym samym obniżenie kosztów wykonania takiego raportu. Wykaz tych jednostek będzie prowadzony przez KOBiZE, co jest uwarunkowane wejściem w życie rozporządzenia na podstawie art. 26 ust. 4 Ustawy.

- Raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, w przypadku gdy projekt dotyczy przedsięwzięcia mogącego zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, lub karta informacyjna, jeżeli projekt dotyczy przedsięwzięcia mogącego potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

Szczegółowe informacje dotyczące ww. typów przedsięwzięć znajdują się w [Ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko](#)⁴⁹, zwanej dalej ustawą o ocenach. Przedsięwzięcia oraz ich typy są wymienione w [rozporządzeniu](#)⁵⁰ do ww. ustawy (Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko).

- List zatwierdzający projekt wystawiony przez właściwy organ państwa uprawnionego, nabywającego jednostki redukcji emisji lub dokument potwierdzający zamiar nabycia jednostek redukcji emisji.

⁴⁸ <http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/DVM.pdf>

⁴⁹ <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20081991227&type=3>

⁵⁰ <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20042572573&type=2>

Zgodnie z art. 39. ust. 2 Ustawy, list zatwierdzający może być wydany, jeżeli projekt wspólnych wdrożeń posiada ważny list popierający oraz spełnia jednocześnie następujące warunki:

- 1) powstała w wyniku realizacji projektu redukcja lub uniknięcie emisji gazów cieplarnianych albo pochłonięcie emisji CO₂ są dodatkowymi w stosunku do tych, które powstałyby bez jego realizacji;
- 2) realizacja projektu nie powoduje pogorszenia jakości środowiska;
- 3) realizacja projektu zapewnia ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko;
- 4) projekt zapewnia wykorzystanie rozwiązań odpowiadających kryteriom najlepszych dostępnych technik;
- 5) projekt spełnia warunki określone w przepisach wydanych na podstawie art. 39 ust. 3 Ustawy;
- 6) projekt spełnia warunki określone w przepisach wydanych na podstawie art. 39 ust. 4 Ustawy – w przypadku obiektów hydroenergetycznych o mocy powyżej 20 MW.

KOBiZE ocenia wnioski pod kątem spełnienia ww. warunków.

Na potrzeby niniejszego przewodnika poniżej przedstawiono najistotniejsze elementy dotyczące poszczególnych warunków, które zgłaszający wniosek powinien wziąć pod uwagę opracowując dokumentację projektową, a także inne załączniki składane wraz z wnioskiem.

Powstała w wyniku realizacji projektu redukcja lub uniknięcie emisji gazów cieplarnianych albo pochłonięcie emisji CO₂ są dodatkowymi w stosunku do tych, które powstałyby bez jego realizacji

Zgodnie z [międzynarodowymi wytycznymi JI](#) powstała w wyniku realizacji projektu redukcja lub uniknięcie emisji gazów cieplarnianych albo pochłonięcie emisji dwutlenku węgla powinny być dodatkowymi w stosunku do tych, które powstałyby bez jego realizacji (para 33 lit b [międzynarodowych wytycznych JI](#)).

Kluczową sprawą jest wyznaczenie poziomu bazowego (linii bazowej), w kontekście wykazania dodatkowości projektu. Redukcje emisji są dodatkowe, jeżeli są poniżej wyznaczonego poziomu bazowego.

Kolejnymi elementami wykazania dodatkowości projektu, na jakie KOBiZE zwraca szczególną uwagę przy ocenie wniosków dla projektów realizowanych w ramach ścieżki I, są elementy wypunktowane poniżej.

- Ocena ekonomiczna, gdzie w przypadku jeżeli projekt nie przynosi żadnych korzyści finansowych (w tym oszczędności finansowych) poza wpływami ze sprzedaży jednostek ERU, to wystarczy zastosować „prostą analizę kosztową”, w której wystarczy wykazać, że projekt generuje dodatkowe koszty, a w przypadku jeżeli projekt przynosi inne przychody (np. przychody ze sprzedaży energii elektrycznej lub redukcje w kosztach) poza wpływami ze sprzedaży jednostek ERU, to należy zidentyfikować wewnętrzną stopę zwrotu (IRR).
- Ocena barier, gdzie zgłaszający projekt powinien określić bariery ograniczające realizację projektu oraz dowieść, w jaki sposób wykorzystanie mechanizmu JI oraz sprzedaż jednostek ERU wyeliminuje te bariery. Zgłaszający projekt musi wykazać, że realizacja projektu JI jest jedyną możliwością usunięcia danej bariery.

Warto zauważyć, że powyższe metody oceny dodatkowości projektu są oparte na przyjętych metodach międzynarodowych ([Tool for the demonstration and assessment of additionality](#)⁵¹), które są stosowane w przypadku wyboru ścieżki II.

Realizacja projektu nie powoduje pogorszenia jakości środowiska

W tym przypadku kluczowe są informacje na temat wpływu projektu na środowisko zawarte w raporcie o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko lub karcie informacyjnej przedsięwzięcia. Ważne jest, aby te dokumenty zawierały wszystkie wymagane [ustawą o ocenach](#) elementy. Ponadto istotne są również ww. informacje zawarte w dokumentacji projektowej i raporcie z jej oceny.

Realizacja projektu zapewnia ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko

Podobnie jak w przypadku poprzedniego warunku tutaj również najistotniejsze są informacje zawarte w ww. dokumentach odnośnie ograniczania negatywnego wpływu przedsięwzięcia na środowisko.

Projekt zapewnia wykorzystanie rozwiązań odpowiadających kryteriom najlepszych dostępnych technik

Sprawdzeniu podlegają informacje podane w dokumentach na temat zastosowanych rozwiązań technicznych i ich odniesienia do BAT. Brane jest również pod uwagę pozwolenie zintegrowane, jeżeli zostało wydane oraz dokumenty referencyjne (BREF) dotyczące zastosowanego w projekcie rozwiązania technicznego. W przypadku jeżeli dla danego przedsięwzięcia brak jest zarówno pozwolenia, jak i dokumentów referencyjnych, oceniany jest sposób wypełnienia wymagań określonych przepisami art. 143 i 207 POŚ.

Projekt spełnia warunki określone w przepisach wydanych na podstawie art. 39 ust. 3

Zgłaszany projekt musi znajdować się na liście rodzajów przedsięwzięć określonych rozporządzeniem w sprawie rodzajów przedsięwzięć, które mogą być realizowane jako projekty wspólnych wdrożeń na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, które będzie wydane na podstawie art. 39 ust. 3 Ustawy. A zatem do oceny tego warunku konieczne jest wejście w życie ww. rozporządzenia Ministra Środowiska.

Projekt spełnia warunki określone w przepisach wydanych na podstawie art. 39 ust. 4 – w przypadku obiektów hydroenergetycznych o mocy powyżej 20 MW

W przypadku obiektów hydroenergetycznych o mocy powyżej 20 MW, projekt powinien spełniać warunki określone rozporządzeniem, które Minister Środowiska może wydać na podstawie art. 39 ust. 4 Ustawy, czyli rozporządzeniem w sprawie szczegółowych warunków jakie powinny spełniać projekty wspólnych wdrożeń dotyczące obiektów hydroenergetycznych o mocy powyżej 20 MW w trakcie ich realizacji, a także określającym kryteria ich oceny oraz formularz sprawozdania potwierdzającego spełnienie tych wymogów. Podobnie jak w przypadku warunku 5 do oceny tego wymogu konieczne jest wejście w życie ww. rozporządzenia Ministra Środowiska.

Krajowy ośrodek oceniając ww. warunki wydaje opinię, którą przekazuje do Ministerstwa Środowiska. Minister Środowiska na podstawie opinii KOBiZE wydaje list zatwierdzający projekt lub też w przypadku, gdy projekt nie spełnia wymagań ustawowych, odmawia jego wydania. Odmowa wydania listu zatwierdzającego ma również formę decyzji administracyjnej Ministra Środowiska i jest doręczana podmiotowi składającemu wniosek.

⁵¹ <http://cdm.unfccc.int/methodologies/PAmethodologies/tools/am-tool-01-v5.2.pdf>

Realizujący projekt wspólnych wdrożeń jest zobowiązany do wystąpienia z wnioskiem o zmianę listu zatwierdzającego, jeżeli nastąpiły zmiany określone w art. 44 Ustawy, takie jak zmiana nazwy lub firmy realizującej projekt, zmiany w lokalizacji projektu, zmiany w przepisach dotyczących sposobu monitorowania, zmiany w stosowanej technologii lub ścieżki. Wniosek ten powinien zawierać te same elementy, co w przypadku wniosku o wydanie listu zatwierdzającego (art. 40 ust. 6-8 Ustawy). Zastosowanie ma również analogiczna procedura opiniowania wniosku. Krajowy ośrodek wydaje opinię dotyczącą zmiany listu zatwierdzającego, w formie postanowienia, w terminie 45 dni od dnia doręczenia wniosku (art. 38 ust. 3 Ustawy).

Warto również zauważyć, iż w przypadku gdy realizujący projekt wybiera ścieżkę II, musi przedłożyć raport z oceny dokumentacji projektowej, za pośrednictwem AIE, która sporządziła ten raport do Komitetu Nadzorującego II celem dokonania przez JISC oceny. Zobowiązany jest również do poinformowania polskiego Ministerstwa Środowiska o wyniku oceny JISC dotyczącej danego projektu. W przypadku, gdy ocena JISC będzie negatywna, Minister Środowiska stwierdza wygaśnięcie listu zatwierdzającego (art. 43 Ustawy).

4.5 Wdrożenie projektu i jego monitorowanie

Wdrażanie inwestycyjne, w zależności od specyfiki projektów, może przebiegać równoległe do formalnej procedury zatwierdzania, przedstawionej w [rozdziale 4.4](#). Istotny jest termin rozpoczęcia pełnego funkcjonowania projektu, czyli okresu, w którym przebiega planowana redukcja emisji, za które można otrzymać jednostki redukcji emisji. Generowanie tych jednostek może odbywać się, zgodnie z Protokołem z Kioto, do końca 2012 r.

Warunkiem niezbędnym do ubiegania się o jednostki redukcji emisji jest monitorowanie projektu, tak jak to określa art. 45 Ustawy. Monitorowanie powinno odbywać się zgodnie z planem monitorowania, określonym w dokumentacji projektowej. Na podstawie danych uzyskanych z monitorowania należy sporządzać sprawozdanie z monitorowania, obejmujące okres nie dłuższy niż jeden rok (art. 45 ust. 4 Ustawy). W sprawozdaniu trzeba wykazać wielkość redukcji osiągniętej w danym okresie realizacji projektu oraz odpowiadającą jej liczbę jednostek redukcji emisji (art. 45 ust. 3 Ustawy). Formę i układ sprawozdania z monitorowania projektów realizowanych w ramach ścieżki I oraz zakres zawartych w nim informacji określi rozporządzenie Ministra Środowiska (art. 47 ust. 1 Ustawy).

4.6 Weryfikacja wygenerowanych redukcji emisji

Dane z monitorowania projektu wspólnych wdrożeń, w tym osiągnięta wielkość redukcji emisji i liczba jednostek redukcji emisji, są weryfikowane przez zewnętrzne jednostki. W zależności od wybranej ścieżki weryfikację przeprowadza Akredytowana Niezależna Jednostka ([rozdz. 3.6.4](#)) – w przypadku obu ścieżek lub uprawniona jednostka – tylko w przypadku ścieżki I (art. 45 ust. 5 Ustawy). Uprawnione jednostki powinny spełnić wymagania jakie zostaną określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska, wydawanym w porozumieniu z Ministrem Gospodarki (art. 36 Ustawy).

Formę i układ raportu z weryfikacji dla projektów realizowanych w ramach ścieżki I określi rozporządzenie Ministra Środowiska (art. 47 ust. 2 Ustawy).

Dla projektów realizowanych w ramach ścieżki II Akredytowana Niezależna Jednostka stosuje formularze raportu z weryfikacji zatwierdzone przez JISC i dostępne na stronie [Sekretariatu Konwencji Klimatycznej](#)⁵². Wykonany przez siebie raport z weryfikacji Akredytowana Niezależna Jednostka przekazuje Komitetowi Nadzorującemu do oceny. Negatywna ocena raportu skutkuje brakiem możliwości ubiegania się o przekazanie liczby jednostek redukcji emisji oraz odrzuceniem ewentualnych roszczeń o naprawienie szkody ze strony prowadzącego projekt.

Raport z weryfikacji, zgodnie z art. 45 ust. 7 Ustawy, powinien określać liczbę jednostek redukcji emisji uzyskanych w wyniku realizacji projektu wspólnych wdrożeń. Raport z weryfikacji dotyczy tego samego okresu sprawozdawczego, za który sporządza się sprawozdanie z monitorowania, a który zgodnie z art. 45 ust. 4 Ustawy nie może być dłuższy niż jeden rok. W terminie 6 miesięcy od zakończenia okresu sprawozdawczego, którego dotyczy raport z weryfikacji, należy go przesłać do KOBiZE (art. 45 ust. 8 Ustawy). Raport z weryfikacji jest również załącznikiem do wniosku do Ministra Środowiska o przekazanie jednostek ERU ([rozdz. 4.7](#)).

4.7 Przekazywanie jednostek ERU

Przekazanie jednostek redukcji emisji określa art. 50 Ustawy. Zgodnie z tym artykułem przekazanie jednostek odbywa się na wniosek realizującego projekt, skierowany do Ministra Środowiska. Wniosek należy składać w formie pisemnej i elektronicznej w terminie 6 miesięcy od zakończenia okresu sprawozdawczego, którego dotyczy raport z weryfikacji ([rozdz. 4.6](#)).

Zgodnie z art. 50 ust. 4 wniosek powinien zawierać następujące wskazania:

- 1) nabywcy jednostek;
- 2) okresu sprawozdawczego, którego dotyczy raport z weryfikacji i za który będą przekazywane jednostki;
- 3) liczby jednostek ERU;
- 4) rachunku nabywcy.

Do wniosku należy dołączyć następujące dokumenty (art. 50 ust. 5):

- 1) umowę sprzedaży jednostek lub inny dokument określający sposób rozporządzenia tymi jednostkami lub ich przekazywania;
- 2) upoważnienie nabywcy do udziału w projektach JI wystawione przez właściwy organ państwa uprawnionego, jeżeli nabywca nie jest państwem uprawnionym;
- 3) raport z weryfikacji ([rozdz. 4.6](#)), który stanowi podstawę do stwierdzenia liczby zweryfikowanych jednostek ERU.

⁵² <http://ji.unfccc.int/Ref/Forms.html>

Zgoda na przekazanie jednostek jest wyrażana przez Ministra Środowiska w formie decyzji administracyjnej w terminie 21 dni od dnia otrzymania wniosku. Po uprawomocnieniu się decyzji Ministra, czyli po upływie 14 dni od daty otrzymania, o ile nie ma odwołania się od tej decyzji, jej ostateczną kopię otrzymuje KOBiZE. Zgodnie z nią, w terminie 21 dni, w ramach Krajowego rejestru, KOBiZE dokonuje przekazania jednostek na wskazany rachunek w krajowym rejestrze nabywcy.

4.8 Dostęp do informacji o projektach

Od momentu uzyskania listu zatwierdzającego projekt jest uznawany za projekt wspólnych wdrożeń. Minister Środowiska zgłasza projekt, jeszcze przed wydaniem listu zatwierdzającego, do Komisji Europejskiej (art. 38. ust. 5 Ustawy), a po jego wydaniu – do Sekretariatu Konwencji Klimatycznej (art. 49. ust. 2 Ustawy). Listę projektów wspólnych wdrożeń zgłoszonych przez Ministerstwo Środowiska do Sekretariatu można znaleźć na stronie [Sekretariatu Konwencji Klimatycznej](#)⁵³. Informacja o wydanych listach popierających i zatwierdzających oraz dokumentacja projektowa jest zamieszczana przez Ministra Środowiska w Biuletynie Informacji Publicznej, jak tego wymaga art. 49 ust. 1 Ustawy. Następuje również rejestracja projektu w krajowym wykazie projektów wspólnych wdrożeń, prowadzonym przez Krajowy ośrodek na podstawie art. 48 ust. 1 Ustawy.

Jeśli projekt jest realizowany w ramach ścieżki II, to informacja o nim jest dodatkowo udostępniana przez Akredytowaną Niezależną Jednostkę ([rozdz. 3.6.4](#)), zaangażowaną w ocenę projektu. Zgodnie z art. 49 ust. 3 Akredytowana Niezależna Jednostka zamieszcza na swojej stronie internetowej raport z oceny dokumentacji projektowej ([rozdz.4.1](#) i [rozdz. 4.4](#)) oraz raport z weryfikacji ([rozdz. 4.6](#)).

[Międzynarodowe wytyczne JI](#)⁵⁴ nakładają dodatkowe obowiązki na AIE, związane z upublicznieniem informacji o projektach wspólnych wdrożeń realizowanych w ramach ścieżki II. Dokumentacja projektowa (PDD) powinna być udostępniona poprzez Sekretariat Konwencji Klimatycznej na jego stronie internetowej przez okres 30 dni w celu umożliwienia zgłaszania uwag przez zainteresowane strony. Podobnie powinna być udostępniona ocena dokumentacji projektowej (PDD), czyli raport z oceny (determination report).

Realizujący projekt jest zobowiązany do przedstawienia AIE sprawozdania z monitorowania redukcji w ramach projektu, sporządzonego zgodnie z planem monitorowania. Akredytowana Niezależna Jednostka umożliwia publiczny dostęp do tego sprawozdania. Po zweryfikowaniu wielkości redukcji emisji, AIE opracowuje raport z weryfikacji i poprzez stronę [Sekretariatu Konwencji Klimatycznej](#)⁵⁵ upublicznia raport z weryfikacji.

⁵³ http://ji.unfccc.int/JI_Parties/DB/VFOZECRZ7Y0OS7SXYL6OO7BMUSJYYE/viewDFP

⁵⁴ <http://unfccc.int/resource/docs/2005/cmp1/eng/08a02.pdf#page=2>

⁵⁵ http://ji.unfccc.int/JI_Parties/DB/VFOZECRZ7Y0OS7SXYL6OO7BMUSJYYE/viewDFP

5 Dotychczasowe doświadczenia w zakresie projektów wspólnych wdrożeń w Polsce

Dotychczasowe doświadczenia związane z zatwierdzonymi w Polsce projektami wspólnych wdrożeń dotyczą dwóch pierwszych lat okresu rozliczeniowego 2008-2012, a także kilku lat poprzednich, kiedy to niektóre z projektów zaczęły już funkcjonować. W latach 2000-2007 było w Polsce 8 zatwierdzonych projektów, w roku 2008 – 11, a w 2009 – 14. Zatwierdzone w Polsce do końca 2009 r. projekty stanowią blisko jedną piątą wszystkich projektów realizowanych w ramach ścieżki pierwszej w regionie Europy Środkowo-Wschodniej. Natomiast pod względem wielkości średniorocznych redukcji emisji osiągniętych w wyniku realizacji projektów wspólnych wdrożeń w ramach ścieżki pierwszej, Polska wyprzedza inne kraje regionu, mając ponad 42-procentowy udział w sumarycznej średniorocznej wielkości redukcji emisji w regionie (porównanie międzynarodowe na podstawie danych UNEP Risø Centre, „JI Pipeline”)⁵⁶.

5.1 Przegląd projektów JI zatwierdzonych do końca 2009 r.

Do końca 2009 r. Minister Środowiska wydał listy zatwierdzające dla 14 projektów wspólnych wdrożeń. Oczekiwana łączna wielkość redukcji emisji gazów cieplarnianych z tych projektów wynosi 16 648 574 tCO_{2ekw}. Zakłada się, że w ok. 96% redukcje te będą dokonywane w latach 2008-2012 i w zamian za nie zostaną przekazane jednostki redukcji emisji, natomiast ok. 4% redukcji było przewidzianych do końca 2007 roku, w zamian za jednostki przyznanej emisji. Szczegółowy wykaz projektów wspólnych wdrożeń przedstawia tabela 7.

Najczęstszym partnerem zagranicznym, z którym są realizowane projekty wspólnych wdrożeń w Polsce, jest Dania. W połowie wszystkich projektów w naszym kraju uczestniczą Duńczycy i specjalizują się w odzyskiwaniu biogazu ze składowisk odpadów oraz z tuczarni trzody chlewnej, a także w budowie farm wiatrowych. Ważnym partnerem pod względem liczby przewidzianych do nabycia jednostek redukcji emisji jest Japonia, która zaangażowała się w dwa z trzech największych projektów polegających na redukcji emisji gazów przemysłowych z zakładów chemicznych w Tarnowie-Mościcach i Puławach. Pozostałymi partnerami zagranicznymi projektów wspólnych wdrożeń są Holandia, Wielka Brytania, Francja i Kanada, a także Lichtenstein.

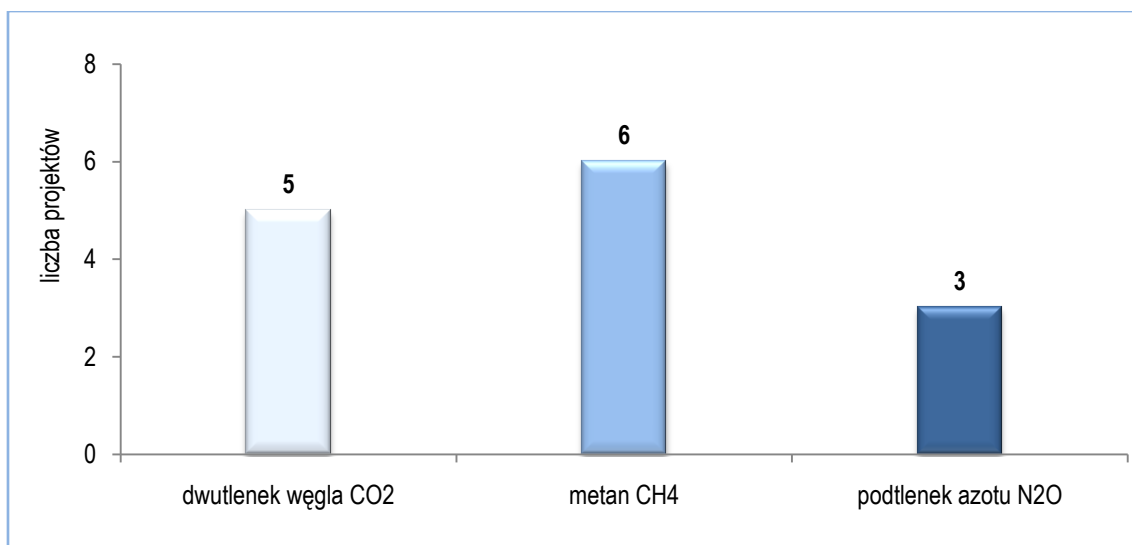
⁵⁶ <http://cdmpipeline.org/ji-projects.htm>

Tabela 7. Lista zatwierdzonych projektów wspólnych wdrożeń, stan na 31 grudnia 2009 r.

	Nazwa projektu	Kod projektu	Data wydania listu zatwierdzającego	Partner zagraniczny	Oczekiwane wielkości redukcji emisji gazów cieplarnianych wg zapisów w listach zatwierdzających		
					do końca 2007 r. [AAU]	w latach 2008-2012 [ERU]	RAZEM [tCO _{2ekw}]
1	Jelenia Góra „Wykorzystanie zrębków drzewnych z terenów zieleni miejskiej dla celów grzewczych w Jeleniej Górze”	0001 JELG	15 czerwca 2000	Holandia	0	4 345	4 345
2	Leszno Górne „Mała elektrownia wodna na rzece Bóbr, Leszno Górne”	0002 LESZ	14 maja 2001	Kanada	0	11 713	11 713
3	Konin „Odgazowanie składowiska odpadów komunalnych w Koninie”	0003 KONN	25 czerwca 2004	Holandia	0	253 000	253 000
4	Zagórze „Farma wiatrowa Zagórze”	0004 ZRZE	10 stycznia 2005	Dania	217 627	187 479	405 106
5	Zakopane „Wykorzystanie metanu pochodzącego ze składowiska odpadów i osadów ściekowych w Zakopanem”	0005 ZANE	25 stycznia 2005	Dania	22 000	105 000	127 000
6	Stargard Szczeciński „Geotermalna ciepłownia w Stargardzie Szczecińskim”	0006 STAR	5 października 2005	Dania	122 300	181 185	303 485
7	Mazury „Mazurski Pakiet Gazu Składowiskowego”	0007 MAZU	31 marca 2006	Dania	119 225	478 743	597 968
8	Lake Ostrowo „Farma wiatrowa Lake Ostrowo”	0008 LOST	31 stycznia 2007	Dania	0	336 198	336 198
9	Anwil „Ograniczenie emisji N ₂ O w Zakładach Azotowych Anwil S.A.”	0009 ANWL	28 stycznia 2008	Lichtenstein	0	3 537 841	3 537 841
10	Sosnowiec „Gaz składowiskowy w miejscowościach Łubna, Sosnowiec i Łęgajny”	0010 SOSN	19 czerwca 2008	Dania	64 000	557 696	621 696
11	Tarnów „Zmniejszenie emisji N ₂ O z instalacji produkcji kwasu azotowego w Zakładach Azotowych w Tarnowie Mościcach S.A.”	0011 TARN	19 czerwca 2008	Japonia	0	3 097 975	3 097 975
12	Poldanor „Odbiór i utylizacja metanu pochodzącego z przeróbki obornika trzody chlewnej, biomasy i odpadów organicznych, Województwo Pomorskie, Polska oraz Województwo Zachodniopomorskie, Polska”	0012 POLD	15 stycznia 2009	Dania	49 984	699 797	749 781
13	Radiowo „Odzysk gazu wysypiskowego na składowisku odpadów Radiowo w Warszawie, Polska”	0013 RADO	15 czerwca 2009	Holandia	0	216 866	216 866
14	Puławy „Katalityczna redukcja N ₂ O w reaktorach utleniania amoniaku instalacji kwasu azotowego w Puławach, Polska”	0014 PULA	15 lipca 2009	Japonia/ Francja/ Wielka Brytania	0	6 385 600	6 385 600
SUMA JEDNOSTEK:					595 136	16 053 438	
OCZEKIWANA WIELKOŚĆ REDUKCJI RAZEM:							16 648 574

Źródło: opracowanie KASHUE-KOBiZE, Warszawa 2010 r.

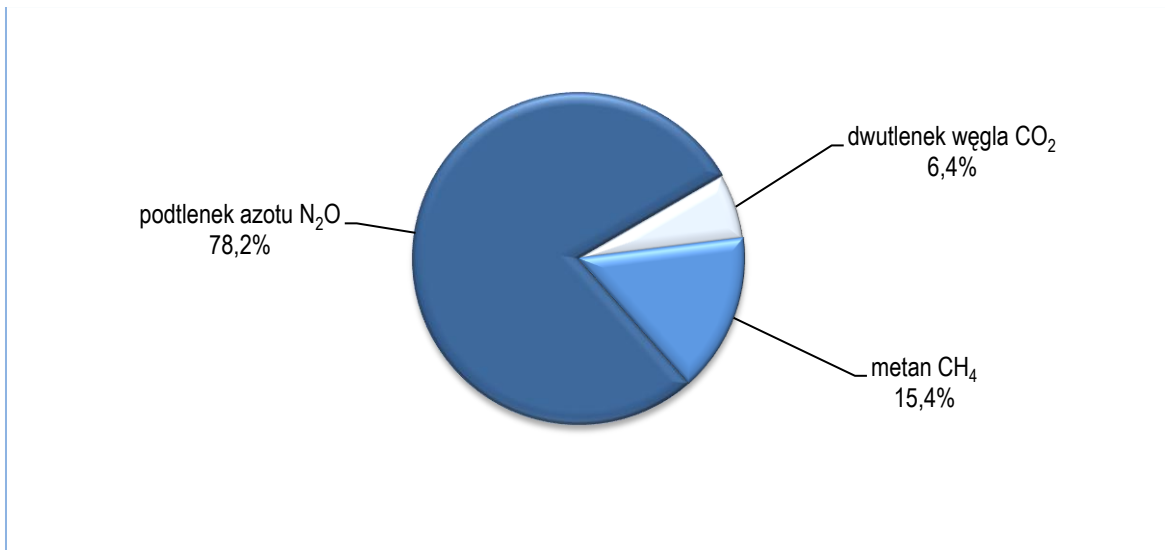
Rysunek 4. Liczba projektów wspólnych wdrożeń wg rodzaju gazu cieplarnianego.

Źródło: opracowanie KASHUE-KOBiZE, Warszawa 2010 r.

Projekty wspólnych wdrożeń realizowane w Polsce obejmują redukcje emisji następujących gazów cieplarnianych: dwutlenku węgla (CO₂) – 5 projektów, metanu (CH₄) – 6 projektów oraz podtlenku azotu (N₂O) – 3 projekty (rys. 4). Wymienione gazy cieplarniane różnią się od siebie tzw. potencjałem cieplarnianym (Global Warming Potential – GWP). Wynosi on 1 dla dwutlenku węgla, 21 dla metanu i 310 dla podtlenku azotu, co oznacza, że emisje metanu i podtlenku azotu powodują odpowiednio 21 i 310 razy większe ocieplenie niż ta sama masa dwutlenku węgla. W celu zapewnienia porównywalności wielkości emisji różnych gazów cieplarnianych stosuje się tzw. [ekwiwalent dwutlenku węgla](#), w którym są wyrażane m.in. oczekiwane wielkości redukcji emisji osiągnięte w ramach realizacji projektów wspólnych wdrożeń. W związku z tym struktura oczekiwanej wielkości redukcji emisji gazów cieplarnianych z wszystkich projektów (rys. 5), wykazuje znaczną przewagę podtlenku azotu, którego udział wynosi aż 78,2% całości oczekiwanych redukcji (wyrażonych w ekwiwalencie dwutlenku węgla), a następną znaczenie pod względem sumarycznej wielkości redukcji emisji ma metan (15,4%). Natomiast bezpośrednia redukcja emisji dwutlenku węgla daje 6,4% sumy oczekiwanych redukcji emisji z wszystkich projektów wspólnych wdrożeń.

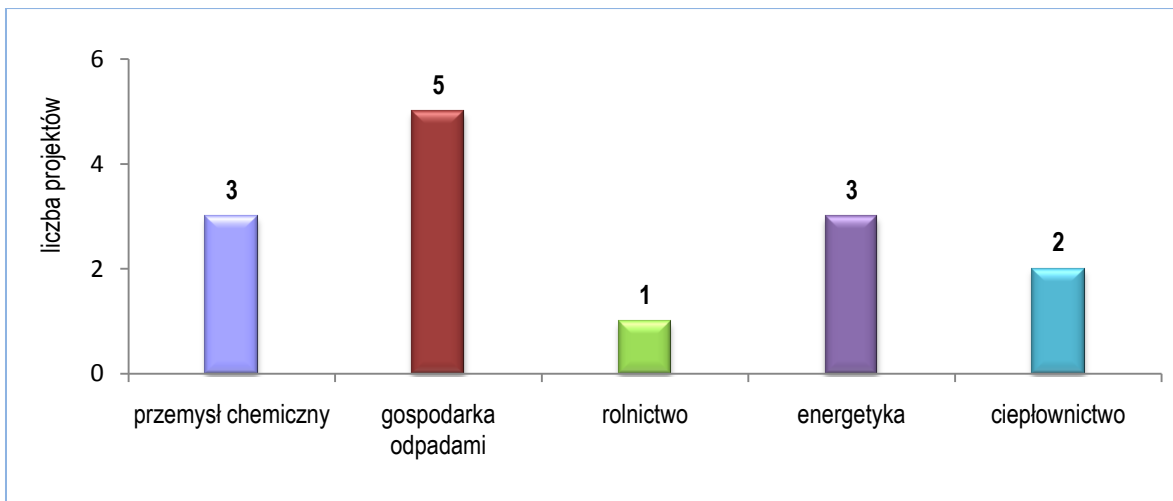
Rysunek 5. Udział poszczególnych rodzajów gazów cieplarnianych w całkowitej oczekiwanej wielkości redukcji emisji gazów cieplarnianych z projektów wspólnych wdrożeń.

Źródło: opracowanie KASHUE-KOBiZE, Warszawa 2010 r.

Rodzaj gazu cieplarnianego ściśle wiąże się z dziedzinami gospodarki, których dotyczy realizacja projektu wspólnych wdrożeń. I tak emisje dwutlenku węgla są redukowane w trzech projektach związanych z energetyką i w dwóch projektach związanych z ciepłownictwem, poprzez zastosowanie odnawialnych źródeł energii; są to: dwie farmy wiatrowe, elektrownia wodna oraz ciepłownia geotermalna i opalana biomasą. Emisje metanu są redukowane ze składowisk odpadów, objętych pięcioma projektami oraz z tuczarni trzody chlewnej, których dotyczy jeden projekt w sektorze rolniczym. Trzy inne projekty funkcjonują w sektorze przemysłowym i polegają na redukcji emisji podtlenku azotu w trzech zakładach azotowych, będących jednymi z największych przedsiębiorstw polskiej branży chemicznej (rys. 6).

Rysunek 6. Liczba projektów wspólnych wdrożeń wg sektorów gospodarki.

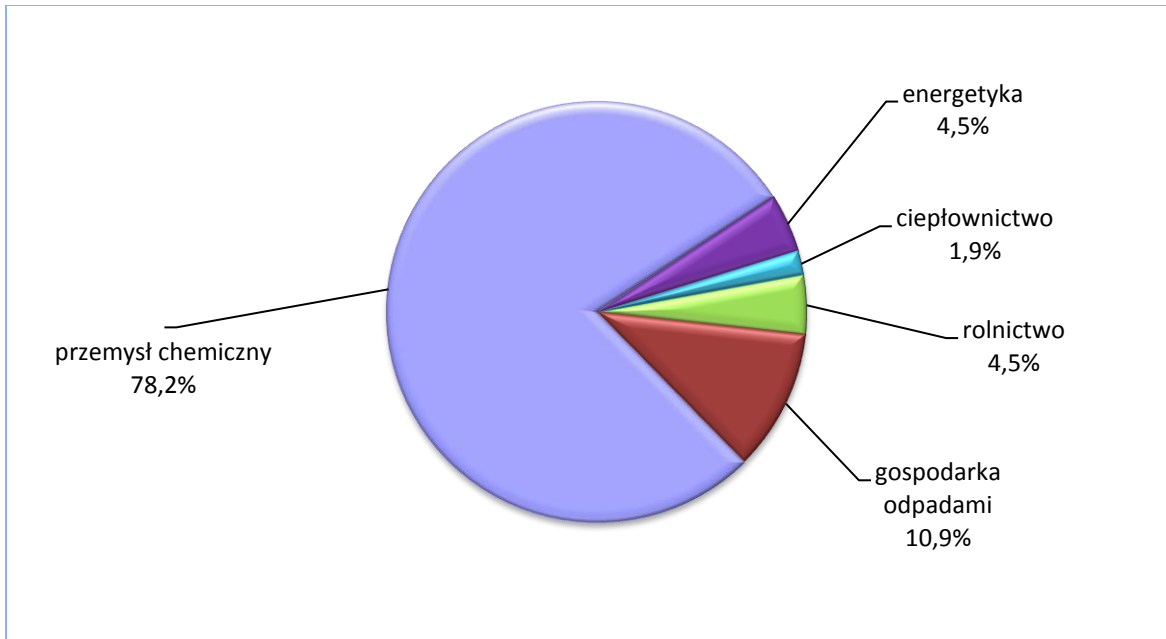

Źródło: opracowanie KASHUE-KOBiZE, Warszawa 2010 r.

Względnie równomiernemu rozkładowi liczby projektów wspólnych wdrożeń w poszczególnych sektorach towarzyszy duże zróżnicowanie oczekiwanej wielkości redukcji (rys. 7). Struktura oczekiwanej wielkości redukcji wykazuje znaczną przewagę sektora przemysłu chemicznego, w

którym ma nastąpić osiągnięcie 78,2% całkowitej wielkości redukcji emisji. Z pozostałych sektorów największe znaczenie ma gospodarka odpadami, na którą przypada blisko 11% całkowitej wielkości redukcji emisji. W sektorach energetycznym i rolniczym oczekiwane są takie same wielkości redukcji – po 4,5%. Najmniejsza część oczekiwanej wielkości redukcji, wynosząca poniżej 2% całości, przypada na sektor ciepłowniczy.

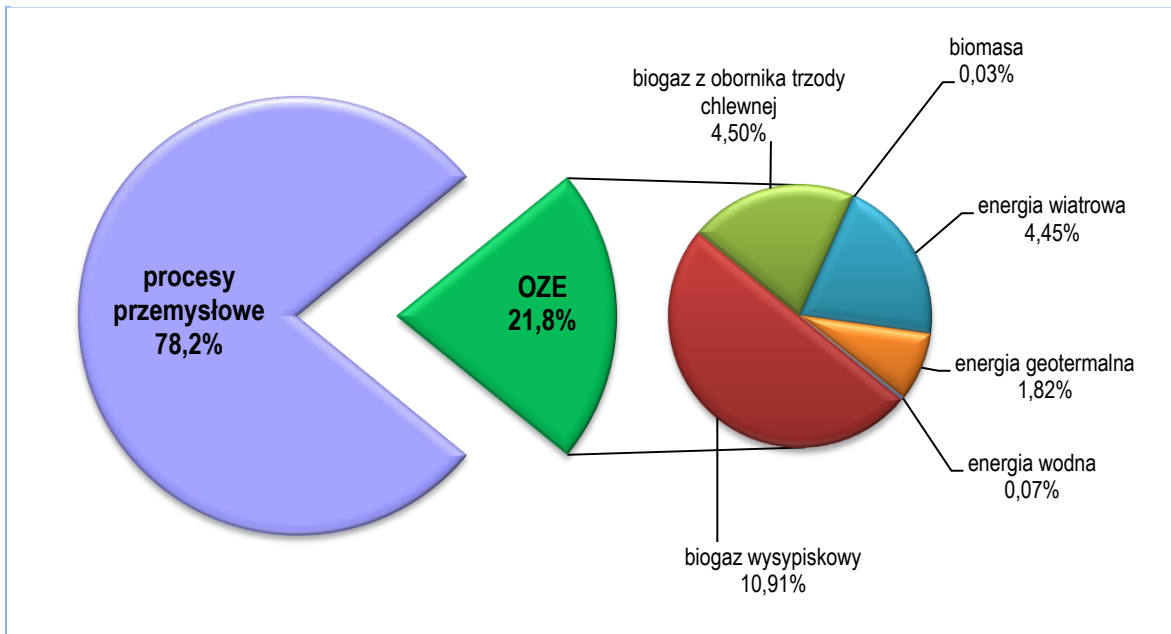
Rysunek 7. Udział poszczególnych sektorów gospodarki w całkowitej oczekiwanej wielkości redukcji emisji gazów cieplarnianych z projektów wspólnych wdrożeń.

Źródło: opracowanie KASHUE-KOBIZE, Warszawa 2010 r.

Podobnie przedstawia się sytuacja w zależności od rodzaju projektu, gdzie 3 projekty dotyczące procesów przemysłowych dominują pod względem oczekiwanych redukcji (rys. 5). Pozostałe jedenaście projektów, których łączne wielkości oczekiwanych redukcji emisji wynoszą poniżej 22% całości, dotyczą wykorzystania odnawialnych źródeł energii, takich jak biogaz i biomasa oraz energia wiatrowa, geotermalna i wodna. Wśród nich największy potencjał redukcyjny, wynoszący niemal 3/4 udziału odnawialnych źródeł energii, posiadają projekty, w których następuje redukcja emisji metanu w postaci biogazu składowiskowego i biogazu z obornika trzody chlewnej. Ich udział w wielkości oczekiwanych redukcji emisji wynosi odpowiednio: ok. 11% dla biogazu ze składowisk i ok. 4,5% dla biogazu z tuczarni. Udział energii wiatrowej wynosi również ok. 4,5%, natomiast energii geotermalnej poniżej 2%. Najmniejszy udział w wielkości oczekiwanych redukcji emisji mają energia wodna i biomasa, ponieważ razem przyczyniają się zaledwie do 0,1% wielkości redukcji emisji.

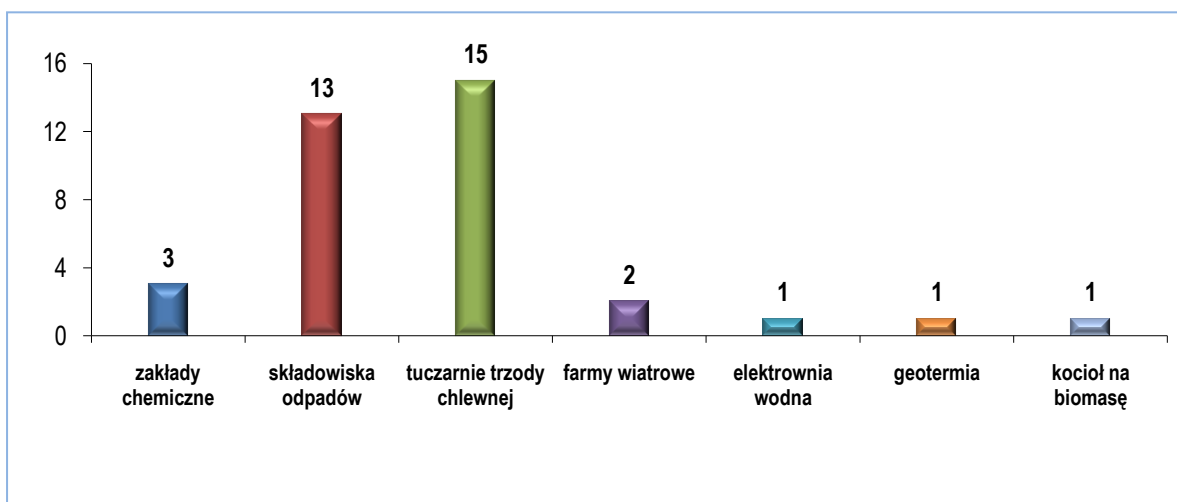
Rysunek 8. Udział poszczególnych rodzajów projektów w całkowitej oczekiwanej wielkości redukcji emisji gazów cieplarnianych z projektów wspólnych wdrożeń.

Źródło: opracowanie KASHUE-KOBiZE, Warszawa 2010 r.

Pod względem liczby obiektów objętych poszczególnymi projektami również występuje istotne zróżnicowanie (rys. 9). Większość projektów ma charakter jednoobiektowy, co oznacza, że projekt ogranicza się do pojedynczych obiektów (np. zakładów chemicznych). Część projektów obejmuje jednak po kilka podobnych obiektów, którymi najczęściej są składowiska odpadów, a w jednym projekcie – tuczarnie trzody chlewnej. Rozszerzanie niektórych projektów na większą liczbę obiektów wynika z potrzeby podnoszenia ich efektywności, w związku z czym w trakcie ich funkcjonowania dołącza się kolejne objekty (lokalizacje składowisk), a inne wyklucza, głównie ze względu na zbyt małą wydajność. W takich przypadkach liczba obiektów objętych danym projektem bywa zmienna.

Rysunek 9. Liczba obiektów objętych projektami wspólnych wdrożeń.

Źródło: opracowanie KASHUE-KOBiZE, Warszawa 2010 r.

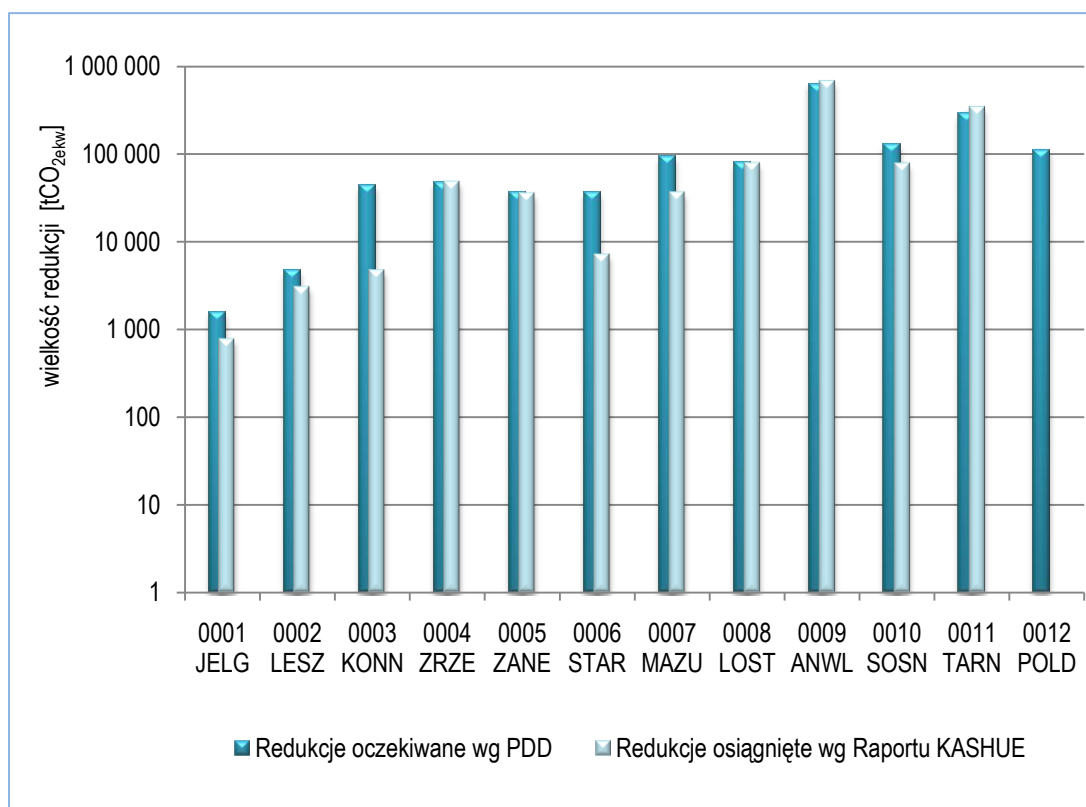
Rozmieszczenie projektów wspólnych wdrożeń jest w Polsce nierównomierne. Najwięcej projektów jest realizowanych w województwie Zachodniopomorskim (dwie farmy wiatrowe, ciepłownia geotermalna i część projektu obejmującego tuczarnie trzody chlewnej). W pozostałych województwach projekty wspólnych wdrożeń funkcjonują pojedynczo i w rozproszeniu.

5.2 Monitorowanie funkcjonowania projektów JI w 2008 r.

Monitorowanie funkcjonowania projektów wspólnych wdrożeń należy do zadań KASHUE, które wynika z art. 9 ust. 2 pkt 7 ustawy o handlu uprawnieniami do emisji do powietrza gazów cieplarnianych i innych substancji z dnia 22 grudnia 2004 r. KASHUE corocznie opracowuje i rozsyła formularze raportów dotyczących realizacji projektów, dzięki czemu uzyskuje informacje o funkcjonowaniu projektu, w tym o zachodzących zmianach, napotykanym problemach i utrudnieniach, wpływających na wielkości osiągniętych redukcji emisji. Raporty stanowią również wykaz dotychczasowo osiągniętych (niezweryfikowanych) redukcji emisji i przewidywanych wielkości redukcji emisji w latach następnych. Raportowane wielkości redukcji osiągnięte w 2008 r. były przedmiotem analizy dokonanej przez KASHUE w celu przeglądu wyników realizacji zatwierdzonych wówczas 12 projektów wspólnych wdrożeń. Uwzględniono założenia z dokumentacji do 12 projektów i przeanalizowano osiągnięte wielkości redukcji na podstawie danych, które otrzymano z 11 projektów (oprócz projektu „Poldanor”) w formie „Raportu z wdrażania lub funkcjonowania projektu wspólnych wdrożeń (JI) za rok 2008”. Porównanie oczekiwanych i osiągniętych wielkości redukcji przedstawiono na wykresie (rys. 10).

W ramach monitorowania KASHUE przeprowadza także wizyty studialne, spotykając się z prowadzącymi projekty i poznając specyfikę poszczególnych projektów w miejscu ich funkcjonowania. Wizyty są okazją nie tylko do zapoznania się z uwarunkowaniami realizacji projektów, ale również dają ich gospodarzom możliwość przedyskutowania interesujących ich tematów związanych z projektami wspólnych wdrożeń.

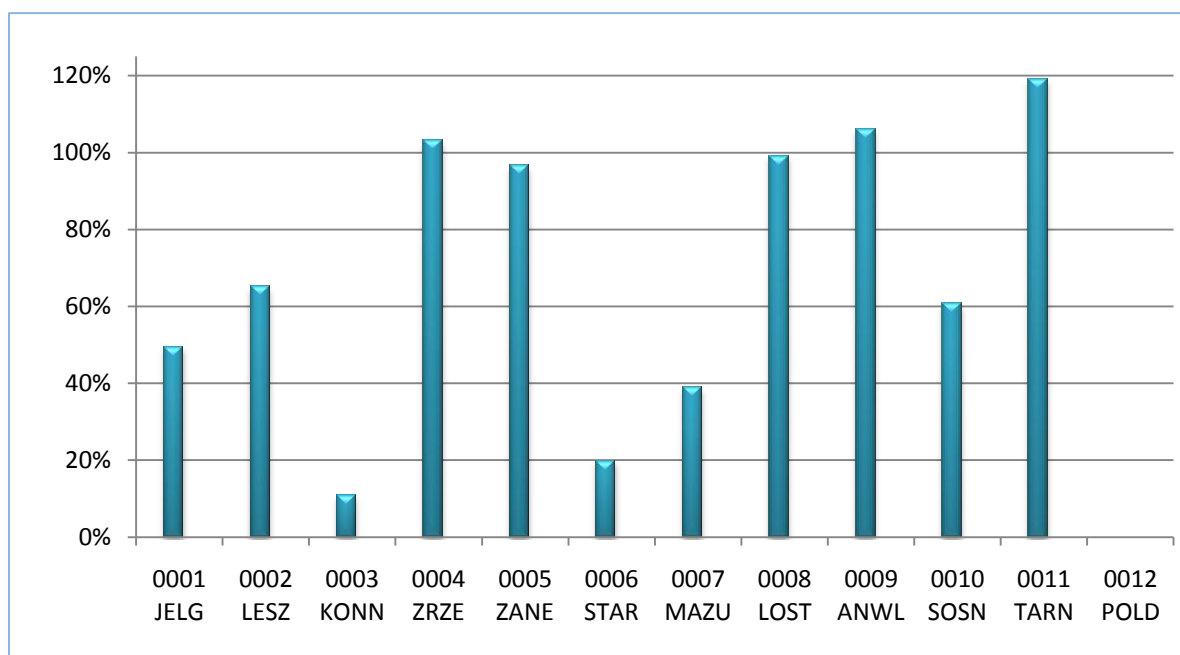
Rysunek 10. Porównanie wielkości redukcji emisji gazów cieplarnianych, oczekiwanych wg PDD i osiągniętych wg Raportu KASHUE; dane za 2008 rok, przedstawione w skali logarytmicznej.

Źródło: opracowanie KASHUE-KOBizE, Warszawa 2010 r.

Proporcja wielkości redukcji emisji osiągniętej w 2008 r. do oczekiwań zapisanych w dokumentacji projektowej (PDD) stanowi stopień realizacji planu redukcji emisji i jest jednym z najbardziej porównywalnych parametrów funkcjonowania projektów (rys. 11). Analiza wykazała, że w 2008 r. jeden projekt osiągnął 99,1% oczekiwanych wielkości redukcji emisji, przez co najbardziej zbliżył się do założeń określonych w dokumentacji projektowej. Trzy inne projekty „przekroczyły plan”, uzyskując wielkości redukcji emisji większe od zakładanych o 3,2%, o 6,1% i nawet o 19,1%. Pozostałe projekty osiągnęły wielkości redukcji emisji poniżej oczekiwań, realizując założenia na poziomie od 10,9% do 96,5%.

Rysunek 11. Stopień realizacji planowanych (oczekiwanych) redukcji emisji gazów cieplarnianych na rok 2008: wielkość redukcji emisji osiągniętych w stosunku do oczekiwanych [%].

Źródło: opracowanie KASHUE-KOBIZE, Warszawa 2010 r.

Sumaryczna redukcja emisji gazów cieplarnianych osiągniętych w 2008 r. przez 11 projektów wyniosła 93,9% w stosunku do oczekiwanych wielkości redukcji. Niedobory redukcji w większości mniejszych projektów zbilansowały się ze znaczącymi przekroczeniami planowanych wielkości redukcji w dwóch największych projektach związanych z redukcją podtlenku azotu. Wpływ tych dwóch projektów na całość osiągniętych redukcji emisji był decydujący, ponieważ w 2008 r. odpowiadały one za 77,7% wielkości osiągniętych redukcji emisji gazów cieplarnianych z 11 projektów razem.

5.3 Przykłady funkcjonowania wybranych projektów II

Projekt „Farma wiatrowa Lake Ostrowo”

Projekt „Farma wiatrowa Lake Ostrowo” jest zlokalizowany w pobliżu jeziora Ostrowo, na terenie gminy Wolin (powiat kamieński, województwo Zachodniopomorskie). Celem projektu jest sprzedaż energii elektrycznej, wyprodukowanej przy wykorzystaniu energii wiatru. Energia elektryczna jest dostarczana do sieci elektroenergetycznej poprzez spółkę dystrybucyjną ENEA. Efekt redukcyjny polega na zastąpieniu produkcji energii elektrycznej z paliw kopalnych bezemisyjnym wytwarzaniem tej energii za pomocą turbin wiatrowych.

Farma wiatrowa Lake Ostrowo składa się z 17 turbin. Są to urządzenia typu V90-1.8MW produkowane przez duńską firmę Vestas. Zastosowane turbiny składają się z wieży o wysokości 95 m, na której jest osadzony wirnik z trzema aerodynamicznymi łopatkami o średnicy 90 m oraz pozioma gondola mieszcząca generator o mocy 1800 kW. Turbiny mogą pracować, jeśli prędkość wiatru jest większa niż 3,5 m/s i nie przekracza 25 m/s. Ich żywotność jest określana na 20 lat. Łączna moc zainstalowanych turbin Projektu wynosi 30,6 MW_{El}. Szacuje się, że roczna produkcja energii elektrycznej netto Farmy ma osiągać 95,4 GWh.

Zgodnie z opracowaną w lipcu 2005 r. dokumentacją projektową oczekiwane wielkości redukcji emisji miały wynosić 79 105 tCO_{2ekw} rocznie, począwszy od roku 2007. Projekt otrzymał 31 stycznia 2007 r. list zatwierdzający, w którym przyznana liczba jednostek ERU wynosi 336 198. Projekt zaczął funkcjonować w październiku 2007 r. Rzeczywista redukcja emisji nastąpiła w roku 2008 i wyniosła 78 428 tCO_{2ekw}, co zostało potwierdzone w raporcie z weryfikacji. Funkcjonowanie projektu przebiega bez większych zakłóceń.

Projekt „Gaz składowiskowy w miejscowościach Łubna, Sosnowiec i Łęgajny”

Projekt „Gaz składowiskowy w miejscowościach Łubna, Sosnowiec i Łęgajny” obejmuje trzy składowiska odpadów: w Łubnej pod Warszawą, w Sosnowcu i w Łęgajnach koło Olsztyna. Celem projektu jest odzyskiwanie i utylizacja gazu składowiskowego, poprzez spalanie go na potrzeby skojarzonej produkcji energii elektrycznej i ciepła. Efekt redukcyjny polega na uniknięciu emisji gazu składowiskowego (metanu).

Na składowiskach objętych projektem poprawiono lub zbudowano od podstaw instalacje do odzyskiwania gazu składowiskowego, którymi są sieci rurociągów łączących studnie gazowe z kontenerowymi stacjami kontrolno-przesyłowymi i silnikami spalającymi gaz na potrzeby skojarzonej produkcji energii elektrycznej i ciepła. Praca instalacji jest zautomatyzowana i przebiega w trybie ciągłym, z niezbędnymi wyłączeniami związanymi m.in. z przerwami technologicznymi, przebudowami i awariami.

Zgodnie z opracowaną w grudniu 2006 r. dokumentacją projektową oczekiwane wielkości redukcji emisji miały wynosić 216 000 tCO_{2ekw} w latach 2006-2007 i 619 000 tCO_{2ekw} w latach 2008-2012. Projekt otrzymał 16 czerwca 2008 r. list zatwierdzający, wyrażający zgodę na przekazanie stronie duńskiej 64 000 jednostek AAU i 557 696 jednostek ERU. Projekt zaczął funkcjonować w styczniu 2007 r. Zweryfikowane wielkości redukcji wyniosły 36 587 tCO_{2ekw} w 2007 r., 77 817 tCO_{2ekw} w 2008 r. i 35 723 tCO_{2ekw} w okresie styczeń-maj 2009 r. Na tej podstawie przekazano stronie duńskiej odpowiednią liczbę jednostek. Transakcja przekazania jednostek nastąpiła w listopadzie 2009 r. jako pierwsza tego typu operacja w Polsce. Projekt przebiega zgodnie z założeniami, choć wydajność gazu składowiskowego jest niższa od oczekiwanej, co wpływa na zmniejszenie osiągniętych wielkości redukcji.

Słownik terminów

PL	ENG	Definicja
Akredytowana Niezależna Jednostka (AIE)	Accredited Independent Entity (AIE)	niezależna jednostka upoważniona do oceny dokumentacji projektowej (PDD) oraz weryfikacji liczby jednostek redukcji emisji (ERU) uzyskanych w wyniku realizacji projektu (JI), akredytowana przez Komitet Nadzorujący JI (JISC)
Determinacja	Determination	proces niezależnej oceny projektu JI na podstawie dokumentacji projektowej wykonany przez Akredytowaną Niezależną Jednostkę (AIE) zgodnie z wytycznymi JI ustanowionymi w art. 6 Protokołu z Kioto oraz w decyzjach COP/MOP (CMP) i Postanowieniach z Marrakeszu
Długoterminowe jednostki poświadczonej redukcji emisji (ICER)	Long-term CER (ICER)	jednostki poświadczonej redukcji emisji (CER) wydane dla projektów CDM, dotyczących zalesiania i ponownego zalesiania zgodnie z wytycznymi Postanowień z Marrakeszu, które wygasają z końcem okresu kredytowania danego projektu CDM, dla którego zostały wydane
Dodatkowość	Additionality	redukcja lub uniknięcie emisji gazów cieplarnianych ze źródeł emisji lub pochłanianie gazów przez pochłaniacze, która jest dodatkowa w stosunku do sytuacji, w której projekt CDM lub JI nie zostałyby zrealizowany
Dokumentacja projektowa (PDD)	Project Design Document (PDD)	dokument przygotowany i przekazany przez uczestników projektu w celu oceny proponowanego projektu JI lub CDM
Działanie programowe (JPA)	Joint Implementation Programme Activity (JPA)	działania programowe są podejmowane w ramach projektu programowego (JI PoA); pojedyncze JPA stanowi projekt, który skutkuje redukcjami emisji lub pochłanianiem, do których nie doszłoby w przypadku braku realizacji projektu
Ekwiwalent dwutlenku węgla	Carbon Dioxide Equivalent	jeden megagram (1 Mg) dwutlenku węgla (CO ₂) albo ilość innego gazu cieplarnianego stanowiąca odpowiednik jednego megagrama (1 Mg) dwutlenku węgla (CO ₂), obliczona z wykorzystaniem współczynnika potencjału cieplarnianego
Gaz cieplarniany	Greenhouse Gas (GHG)	jeden spośród sześciu gazów wymienionych w Załączniku A do Protokołu z Kioto, do których należą: 1) dwutlenek węgla (CO ₂), 2) metan (CH ₄), 3) podtlenek azotu (N ₂ O), 4) fluorowęglowodory (HFC), 5) perfluorowęglowodory (PFC), 6) sześćiofluorek siarki (SF ₆).

Granice projektu	Project Boundary	granice otaczające faktyczny lub planowany projekt JI lub CDM, w których efekt i oddziaływanie emisji gazów cieplarnianych są znaczące i policzalne
I okres rozliczeniowy	First Commitment Period	okres 2008-2012, podczas którego kraje z Załącznika I do Konwencji Klimatycznej zobowiązane są do zredukowania swoich emisji gazów cieplarnianych do poziomu ustalonego w Protokole z Kioto
Jednostka pochłaniania (RMU)	Removal Unit (RMU)	jeden megagram (1 Mg) dwutlenku węgla (CO ₂) pochłonięty w wyniku: a) działalności człowieka, mającej na celu zwiększenie pochłaniania dwutlenku węgla (CO ₂) przez gleby użytkowane rolniczo, b) zmian sposobów użytkowania gruntów rolnych lub leśnych, w tym w zakresie zalesiania, ponownego zalesiania i wylesiania, c) prowadzonej gospodarki leśnej.
Jednostka poświadczonej redukcji emisji (CER)	Certified Emission Reduction (CER)	wyrażona w ekwiwalencie emisja zredukowana lub emisja uniknięta gazów cieplarnianych, otrzymana w wyniku realizacji projektu CDM
Jednostka przyznanej emisji (AAU)	Assigned Amount Unit (AAU)	wyrażona w ekwiwalencie wielkość emisji gazów cieplarnianych, przyznana Stronie z Załącznika B do Protokołu z Kioto zgodnie z tym Protokołem
Jednostka redukcji emisji (ERU)	Emission Reduction Unit (ERU)	wyrażona w ekwiwalencie emisja zredukowana lub emisja uniknięta gazów cieplarnianych lub jeden megagram (1 Mg) pochłoniętego dwutlenku węgla (CO ₂), otrzymane w wyniku realizacji projektu JI
Komitet Nadzorujący JI (JISC)	Joint Implementation Supervisory Committee (JISC)	organ wykonawczy Protokołu z Kioto powołany w celu nadzorowania realizacji projektów JI w ramach ścieżki drugiej, a w szczególności procesu oceny i weryfikacji tych projektów
Konferencja Stron Konwencji Klimatycznej (COP)	Conference of Parties to the UNFCCC (COP)	Konferencja Stron Konwencji jest najwyższym organem Konwencji Klimatycznej, sesje COP odbywają się w sposób regularny i mają na celu ustanowienie reguł wdrażania Konwencji
Konferencja Stron spotykających się w charakterze Stron Protokołu z Kioto (COP/MOP)	Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to the Kyoto Protocol (COP/MOP)	Konferencja Stron spotykających się w charakterze Stron Protokołu z Kioto jest organem nadrzędnym Protokołu z Kioto; sesje COP/MOP oraz COP są prowadzone w tym samym czasie
Kraje spoza Załącznika I	Non-Annex I countries	kraje niewymienione w Załączniku I do Konwencji Klimatycznej (głównie kraje rozwijające się i kraje najsłabiej rozwinięte)
Kraje/ Strony z Załącznika B	Annex B countries	kraje wymienione w Załączniku B do Protokołu z Kioto, będące na liście Załącznika I do Konwencji Klimatycznej, które zobowiązały się do ilościowo określonego ograniczenia emisji zgodnie z art. 3.1.

		Protokołu z Kioto
Kraje/ Strony z Załącznika I	Annex I countries	kraje wymienione w Załączniku I do Konwencji Klimatycznej, które zobowiązały się do ograniczenia emisji zgodnie z art. 4.2 (a) i (b) Konwencji (głównie państwa uprzemysłowione i w okresie transformacji)
Krajowa jednostka CDM (DNA)	Designated National Authority (DNA)	krajowa jednostka zatwierdzająca i punkt kontaktowy w zakresie CDM wyznaczona przez Stronę Protokołu z Kioto
Linia bazowa/ poziom bazowy	Baseline	szacunkowa, określona z największym prawdopodobieństwem, wielkość emisji gazów cieplarnianych, jaka miałaby miejsce w przypadku gdyby projekt wspólnych wdrożeń (JI) nie został zrealizowany, stanowiąca poziom odniesienia pozwalający określić emisję zredukowaną lub emisję unikniętą albo pochłanianie CO ₂
List popierający (LoE)	Letter of Endorsement (LoE)	pismo wystawione przez wyznaczony punkt kontaktowy (DFP) państwa-gospodarza będące wstępnym poparciem realizacji danego przedsięwzięcia w ramach mechanizmu JI
List zatwierdzający (LoA)	Letter of Approval (LoA)	pismo wystawione przez wyznaczony punkt kontaktowy (DFP) państwa-gospodarza będące zatwierdzeniem projektu JI
Użytkowanie gruntów, zmiana użytkowania gruntów i leśnictwo (LULUCF)	Land Use, Land Use Change and Forestry (LULUCF)	użytkowanie gruntów, zmiana użytkowania gruntów i leśnictwo zdefiniowane w Protokole z Kioto oraz Postanowieniach z Marrakeszu, w szczególności w decyzji 11/CP.7 oraz decyzji 16/CMP.1
Mechanizm czystego rozwoju (CDM)	Clean Development Mechanism (CDM)	jeden z mechanizmów elastycznych, zdefiniowany w art. 12 Protokołu z Kioto, mający na celu wspomaganie krajów spoza Załącznika I w dążeniu do zrównoważonego rozwoju, przyczynienie się do podstawowego celu Konwencji Klimatycznej oraz wspomaganie krajów z Załącznika I w wywiązaniu się ze zobowiązań ilościowych redukcji emisji gazów cieplarnianych
Mechanizm wspólnych wdrożeń (JI)	Joint Implementation (JI)	jeden z mechanizmów elastycznych, zdefiniowany w art. 6 Protokołu z Kioto, mający na celu przyczynienie się do podstawowego celu Konwencji Klimatycznej oraz wspomaganie krajów z Załącznika I w wywiązaniu się ze zobowiązań ilościowych redukcji emisji gazów cieplarnianych
Międzynarodowy Dziennik Transakcji (ITL)	International Transaction Log (ITL)	Międzynarodowy Dziennik Transakcji prowadzony i utrzymywany przez Sekretariat Konwencji Klimatycznej w postaci elektronicznej bazy danych do celów weryfikacji wszystkich transakcji dotyczących jednostek Protokołu z Kioto

Okres kredytowania	Crediting Period	okres, w którym projekt JI lub CDM może wygenerować jednostki ERU lub CER
Państwo-gospodarz	Host Country	kraj z Załącznika I, w którym może być zrealizowany projekt JI lub kraj spoza Załącznika I, w którym może być zrealizowany projekt CDM
Pochłanianie	Sequestration	usuwanie pierwiastka węgla przez pochłaniacze, np. lasy (inaczej sekwestracja)
Postanowienia z Marrakeszu	Marrakesh Accords	decyzje od 2/CP.7 do 24/CP.7 włącznie, z siódmego spotkania COP
Projekt małoskalowy (SSC)	Small-scale Project (SSC)	małoskalowe projekty (SSC – small scale) wspólnych wdrożeń to projekty uprawnione do używania uproszczonych procedur zgodnie z zapisami przyjętego przez JISC dokumentu „Provisions for Joint Implementation Small-scale Projects”
Projekt mechanizmu czystego rozwoju (projekt CDM)	CDM Project	przedsięwzięcie realizowane przez kraj z Załącznika I do Konwencji Klimatycznej na terytorium państwa nieobjętego tym załącznikiem, które ma na celu redukcję, uniknięcie emisji gazów cieplarnianych lub pochłanianie dwutlenku węgla (CO ₂)
Projekt programowy (PoA)	Programme of Activities (PoA)	zgodnie z przyjętymi przez JISC procedurami JI PoA stanowi skoordynowane działanie prowadzone przez jednostkę publiczną lub prywatną, implementujące politykę lub założony cel, składające się z jednego lub więcej powiązanych ze sobą typów działań programowych czyli tzw. JI Programme Activities (JPAs), które były lub będą powielane
Projekt wspólnych wdrożeń (projekt JI)	JI Project	przedsięwzięcie realizowane przez kraj z Załącznika I do Konwencji Klimatycznej na terytorium innego kraju z tego Załącznika, które ma na celu redukcję, uniknięcie emisji gazów cieplarnianych lub pochłanianie dwutlenku węgla (CO ₂)
Protokół z Kioto	Kyoto Protocol	protokół do Konwencji Klimatycznej, podpisany podczas trzeciego spotkania COP w Kioto; protokół jest prawnie wiążącym porozumieniem, w ramach którego kraje z Załącznika I do Konwencji Klimatycznej są zobligowane do redukcji ogólnej emisji gazów cieplarnianych o 5,2% do roku 2012 w porównaniu z rokiem 1990; Protokół wszedł w życie dnia 16 lutego 2005 r.
Przyznany limit emisji (AA)	Assigned Amount (AA)	ilość gazów cieplarnianych, którą Strona z Załącznika B do Protokołu z Kioto może wyemitować w trakcie danego okresu rozliczeniowego, mając na uwadze zobowiązania do ilościowego zdefiniowanego ograniczenia emisji określonego w załączniku B do Protokołu z Kioto
Rada Zarządzająca CDM (CDM EB)	CDM Executive Board	organ formalnie zarządzający mechanizmem czystego rozwoju, ustanowiony w art. 12 Protokołu z Kioto, znajdujący się pod jurysdykcją i kierownictwem COP/MOP

Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (Konwencja Klimatyczna)	United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC)	jedna z największych światowych umów ekologicznych, podpisana na Szczycie Ziemi w Rio de Janeiro w maju 1992 r., Konwencja Klimatyczna weszła w życie 21 marca 1994 r.; podstawowym celem Konwencji jest osiągnięcie stabilizacji stężenia w atmosferze gazów cieplarnianych na takim poziomie, który zapobiegnie niebezpiecznym antropogenicznym oddziaływaniom na system klimatyczny
Rejestr CDM	CDM Registry	standardowa, elektroniczna baza danych utworzona i obsługiwana przez Radę Zarządzającą CDM, w której dokonywane są operacje dotyczące wydania, depozytu, transferu oraz nabywania jednostek CER
Rejestracja	Registration	formalna akceptacja zwalidowanego projektu jako projektu CDM przez Radę Zarządzającą CDM; rejestracja stanowi niezbędny warunek do weryfikacji, certyfikacji oraz wydania jednostek CER związanych z działaniami danego projektu CDM
Rezerwa przyznaných jednostek emisji	Commitment Period Reserve (CPR)	rezerwa przyznaných jednostek emisji w wysokości co najmniej 90% przyznanego limitu emisji lub pięciokrotności wielkości krajowej emisji gazów cieplarnianych według ostatniej inwentaryzacji, która przeszła proces przeglądu; wybiera się wartość niższą
Strona	Party	kraj, który ratyfikował Konwencję Klimatyczną lub Protokół z Kioto
Ścieżka I	Track I	procedura krajowa realizacji projektu JI, która obejmuje tryb postępowania dotyczący zatwierdzania tego projektu oraz sposób jego monitorowania, oceny i weryfikacji
Ścieżka II	Track II	procedura międzynarodowa realizacji projektu wspólnych wdrożeń, która obejmuje tryb postępowania dotyczący zatwierdzania tego projektu oraz sposób jego monitorowania, oceny i weryfikacji określony w decyzjach COP/MOP oraz wytycznych Komitetu Nadzorującego JI (JISC)
Tymczasowe jednostki poświadczonych redukcji emisji (tCER)	Temporary CER (tCER)	jednostki poświadczonych redukcji emisji (CER) wydane dla projektów CDM polegających na zalesianiu i ponownym zalesianiu zgodnie z wytycznymi Postanowień z Marrakeszu, które wygasają z końcem okresu rozliczeniowego następującego po okresie, w którym zostały wydane
Uczestnik projektu	Project Participant (PP)	organizacja prawna (publiczna lub prywatna), która rozwija i wdraża projekt CDM lub JI
Walidacja	Validation	proces niezależnej oceny projektu CDM na podstawie dokumentacji projektu (PDD) wykonany przez Wyznaczone Jednostki Organizacyjne (DOE) zgodnie z wytycznymi dla CDM ustanowionymi w art. 12 Protokołu z Kioto oraz decyzjach COP/MOP (CMP) i Postanowieniach z Marrakeszu

Weryfikacja	Verification	niezależna weryfikacja monitorowanej redukcji emisji gazów cieplarnianych, która jest wynikiem działania projektu JI lub CDM w okresie podlegającym weryfikacji, dokonywana przez Akredytowaną Niezależną Jednostkę (AIE) lub Wyznaczoną Jednostkę Operacyjną (DOE)
Wyznaczona Jednostka Operacyjna (DOE)	Designated Operational Entity (DOE)	krajowa lub międzynarodowa niezależna organizacja, desygnowana przez COP/MOP i akredytowana przez Radę Zarządzającą CDM, która może walidować proponowane projekty CDM oraz weryfikować i certyfikować redukcję emisji gazów cieplarnianych, powstałą w wyniku realizacji tych projektów
Wyznaczony Punkt Kontaktowy (DFP)	Designated Focal Point (DFP)	krajowa jednostka zatwierdzająca i punkt kontaktowy w zakresie projektów JI wyznaczona przez Stronę Protokołu z Kioto
Zalesianie i ponowne zalesianie (A/R)	Afforestation & Reforestation (A/R)	<p>zalesianie – bezpośrednio spowodowane przez człowieka przekształcenie terenu, który nie był zalesiony przez okres co najmniej 50 ostatnich lat, w teren zalesiony poprzez sadzenie, siew i/lub promocję naturalnych zasobów nasion;</p> <p>ponowne zalesianie – bezpośrednio spowodowane przez człowieka przekształcenie terenu niezalesionego w zalesiony poprzez sadzenie, siew i/lub promocję naturalnych zasobów nasion na terenie, który wcześniej był zalesiony i który został przekształcony w teren niezalesiony; w pierwszym okresie rozliczeniowym ponowne zalesianie ogranicza się do terenów, które pozostawały niezalesione w dniu 31 grudnia 1989 r.</p>
Zweryfikowana redukcja emisji	Verified Emission Reduction	redukcja emisji gazów cieplarnianych wynikająca z działania danego projektu JI lub CDM, która została niezależnie zweryfikowana przez Akredytowaną Niezależną Jednostkę (AIE) lub Wyznaczoną Jednostkę Operacyjną (DOE)

Wykaz aktów prawnych

Prawo międzynarodowe

- Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (Dz.U. 1996 nr 53 poz. 238)
 - http://www.kashue.pl/materialy/jicdm/konwencja_klimatyczna_pl.pdf – wersja polska
 - http://www.kashue.pl/materialy/jicdm/konwencja_klimatyczna_en.pdf – wersja angielska
- Protokół z Kioto do Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (Dz.U. 2005 nr 203 poz. 1684)
 - http://www.kashue.pl/materialy/jicdm/konwencja_klimatyczna_pl.pdf – wersja polska
 - http://www.kashue.pl/materialy/jicdm/konwencja_klimatyczna_en.pdf – wersja angielska
- Porozumienia z Marakeszu (Marrakesh Accords) - Raport Konferencji Stron na jej Siódmą Sesję, która odbyła się w Marrakeszu w dniach 29 października – 10 listopada 2001
 - http://www.kashue.pl/materialy/jicdm/marakesz_raport_en.pdf
- Decyzja 7/CMP.1
 - <http://unfccc.int/resource/docs/2005/cmp1/eng/08a01.pdf#page=93>
- Decyzja 9/CMP.1 – wytyczne do implementacji art. 6 Protokołu z Kioto (międzynarodowe wytyczne JI – JI Guidelines)
 - <http://unfccc.int/resource/docs/2005/cmp1/eng/08a02.pdf#page=2>
- Decyzja 10/CMP.1
 - <http://unfccc.int/resource/docs/2005/cmp1/eng/08a02.pdf#page=14>
- Decyzja 11/CMP.1
 - <http://unfccc.int/resource/docs/2005/cmp1/eng/08a02.pdf#page=17>
- Decyzja 3/CMP.2
 - <http://unfccc.int/resource/docs/2006/cmp2/eng/10a01.pdf#page=12>
- Decyzja 5/CMP.4
 - <http://unfccc.int/resource/docs/2008/cmp4/eng/11a01.pdf#page=18>

Wytyczne międzynarodowe

- Wytyczne JISC dotyczące ustalania poziomu bazowego oraz monitorowania (Guidance on criteria for baseline setting and monitoring)
 - http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/Baseline_setting_and_monitoring.pdf
- Wytyczne JISC dotyczące projektów małoskalowych (Provisions for Joint Implementation Small-scale Projects)
 - http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/Provisions_for_JI_SSC_projects.pdf
- Annex 38 przyjęty na 32 spotkaniu Rady Wykonawczej CDM (Annex 38 - Guidance on the registration of project activities under a programme of activities as a single CDM project activity)
 - http://cdm.unfccc.int/EB/032/eb32_repan38.pdf
- Wytyczne/procedury JISC dla projektów programowych realizowanych w ramach ścieżki II (Procedures for programmes of activities under the verification procedure under the Joint Implementation Supervisory Committee)
 - http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/JI_PoA_procedures.pdf
- Wytyczne JISC dla sporządzających dokumentację projektową JI PoA (Guidelines for users of the joint implementation programme of activities design document form)

- http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/PoA_Guidelines.pdf
- Podręcznik JISC dotyczący determinacji i weryfikacji (Joint implementation determination and verification manual)
 - <http://ji.unfccc.int/Ref/Documents/DVM.pdf>
- Narzędzie do demonstrowania i oceny dodatkowości (Tool for the demonstration and assessment of additionality)
 - <http://cdm.unfccc.int/methodologies/PAmethodologies/tools/am-tool-01-v5.2.pdf>

Prawo wspólnotowe

- Dyrektywa 2003/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 października 2003 r. ustanawiająca system handlu przydziałami emisji gazów cieplarnianych we Wspólnocie oraz zmieniająca dyrektywę Rady 96/61/WE
 - <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:275:0032:0046:EN:PDF>
- Dyrektywa 2004/101/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 października 2004 r. zmieniająca dyrektywę 2003/87/WE ustanawiającą system handlu przydziałami emisji gazów cieplarnianych we Wspólnocie, z uwzględnieniem mechanizmów projektowych Protokołu z Kioto (tzw. „dyrektywa łącząca”)
 - <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:338:0018:0023:PL:PDF>
- Decyzja Komisji z dnia 13 listopada 2006 r. w sprawie zapobiegania podwójnemu liczeniu redukcji emisji gazów cieplarnianych w ramach wspólnotowego systemu handlu uprawnieniami do emisji zgodnie z dyrektywą 2003/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w przypadku projektów realizowanych w ramach protokołu z Kioto
 - <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:316:0012:0017:PL:PDF>
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/29/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. zmieniająca dyrektywę 2003/87/WE w celu usprawnienia i rozszerzenia wspólnotowego systemu handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych (wersja skonsolidowana)
 - <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2003L0087:20090625:PL:PDF>
- Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/406/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie wysiłków podjętych przez państwa członkowskie, zmierzających do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych w celu realizacji do roku 2020 zobowiązań Wspólnoty dotyczących redukcji emisji gazów cieplarnianych.
 - <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:140:0136:0148:PL:PDF>
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/31/WE w sprawie geologicznego składowania dwutlenku węgla oraz zmieniająca dyrektywy Rady 85/337/WE, 96/61/WE, dyrektywy 2000/60/WE, 2001/80/WE, 2004/35/WE, 2006/12/WE i rozporządzenie (WE) nr 1013/2006 (tzw. dyrektywa CCS).
 - <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:140:0114:0135:PL:PDF>
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych
 - <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:140:0016:0062:PL:PDF>

Prawo polskie

- Ustawa z dnia 22 grudnia 2004 r. o handlu uprawnieniami do emisji do powietrza gazów cieplarnianych i innych substancji
 - <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20042812784&type=3>
- Ustawa z dnia 17 lipca 2009 r. o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji
 - <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20091301070&type=1>
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2008 r. w sprawie przyjęcia Krajowego Planu Rozdziału Upnień do emisji dwutlenku węgla na lata 2008-2012 dla wspólnotowego systemu handlu uprawnieniami do emisji
 - <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20082021248&type=2>
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko
 - <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20081991227&type=3>
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko
 - <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20042572573&type=2>